

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

SUTENERISMS
MAGISTRA DARBS

Autors: **Edgars Spiridonovs**

Studenta apliecības Nr.: es13091

Darba vadītāja: Dr.iur. Diāna Hamkova

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Prostitūcija un sutenerisms kā asociāla parādība pastāvēja un pastāvēs visās valstīs neatkarīgi no tās kultūras un pretpasākumiem kādus tās veic cīņai pret šo problēmu. Ļoti bieži prostitūcija ir saistīta ar krimināli sodāmām aktivitātēm, jo tieši suteneri bieži ar draudiem un vardarbību iesaista personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju nolūkā iedzīvoties uz tām. Darba mērķis ir izpētīt teorētiskos aspektus un risinājumus, kuri saistīti ar cīņu pret sutenerismu un izstrādāt priekšlikumus tās efektivitātes uzlabošanai cīņai pret sutenerismu. Lai minēto mērķi sasniegtu, ir izvirzīti šādi uzdevumi: padziļināti izanalizēt un izpētīt sutenerisma vēsturisko attīstību, tā jēdzienu, analizēt sutenerisma sastāvu, noskaidrot sutenerisma norobežošanas kvalifikācijas problēmjasautājumus, pētīt padziļināti tiesu praksi, apskatot atsevišķus spriedumus, tai skaitā slēgtus tiesas spriedumus, kuri ir saistīt ar sutenerismu, noformulēt iespējamus priekšlikumus cīņai pret sutenerismu, kā arī apskatīt kāda ir kriminālatbildība par sutenerismu ārvalstu krimināllikumos un kā ārvalstīs cīnās pret šo problēmu.

Atslēgvārdi: Sutenerisms, prostitūcija, prostitūtas izmantošana, iedzīvošanās nolūks

ANNOTATION

Prostitution and pimping as an asocial phenomenon existed and will exist in all countries regardless of its culture and countermeasures to fight this problem. Frequently prostitution is related to criminally punishable activities because usually, pimps get profit from violently involving people who prostitute. The main objective of work is to research the theoretical aspects and solutions of the battle against pimping and to put forward proposals on how to improve the fight against pimping efficiency. To achieve the objective of the work, the author puts forward these tasks: make an in-depth analysis of the pimping historical development and its concept; analyze the structure of the pimping; clarify foreclosure qualification issues; investigate court practice by looking at the individual judgments including closed court judgments which are associated to pimping; define possible suggestions for the fight against pimping; examine what sort of criminal liability for pimping are in foreign criminal laws; how foreign governments are battling pimping.

Keywords: Pimping, prostitution, utilization of prostitute, unlawful enrichment

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	5
1. NODAĻA SUTENERISMA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA	6
2. NODAĻA SUTENERISMA SASTĀVA ANALĪZE.....	16
2.1. Objekts.....	19
2.2. Objektīvā puse	22
2.3. Subjekts	28
2.4. Subjektīvā puse.....	28
3. NODAĻA SUTENERISMA KVALIFIKĀCIJA UN NOROBEŽOŠANAS JAUTĀJUMI.....	38
3.1. Kvalifikācijas pazīmes.....	38
3.2. Norobežošanas jautājumi.....	44
4. NODAĻA KRIMINĀLATBILDĪBA PAR SUTENERISMU ĀRVALSTU LIKUMOS	53
KOPSAVILKUMS	61
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	63

IEVADS

Sutenerisms pēc savas būtības ir pazīstams no senajiem laikiem, un līdz pat mūsdienām, tas ir saistīts ar prostitūciju, kura pastāv jau gadsimtiem ilgi, un sabiedrībā vēljoprojām nav viennozīmīgas attieksmes pret prostitūciju un sutenerismu. Tam arī nav konkrētu ietekmējošu pretpasākumu, lai aizliegtu komerciālo seksu un aizsargātu prostitūtas no suteneriem. Ar laiku tika pieņemti pirmie valstu normatīvie akti, kuri par nodarbošanos ar sutenerismu paredzēja kriminālatbildību. Nepārprotami sutenerisms ir saistīts ar prostitūcijas biznesu un cilvēka tirdzniecību, kurš ir kļuvis par globālu problēmu mūsdienu pasaulē, jo ar vien grūtāk kļūst novērst šo noziedzīgā nodarījuma veidu, un tiek maskēts aiz legālās nodarbošanās veida.

Darba mērķis ir izpētīt sutenerisma regulējumu un problēmjaūtājumus, kas saistīti ar cīņu pret sutenerismu, un izstrādāt priekšlikumus, tās efektivitātes uzlabošanai cīņai pret to. Lai minēto mērķi sasniegtu ir izvirzīti šādi uzdevumi: padziļināti izanalizēt un izpētīt sutenerisma vēsturisko attīstību, tā jēdzienu, analizēt sutenerisma sastāvu, noskaidrot sutenerisma norobežošanas kvalifikācijas problēmjaūtājumus, pētīt padziļināti tiesu praksi, apskatot atsevišķus spriedumus, tai skaitā slēgtus tiesas spriedumus, kuri ir saistīti ar sutenerismu, noformulēt iespējamus priekšlikumus cīņai pret sutenerismu, kā arī apskatīt kāda ir kriminālatbildība par sutenerismu ārvalstu krimināllikumos – Krievijas Federācijā, Lietuvas Republikā, Vācijas Federatīvajā Republikā, Japānā, Austrijas Republikā, Francijas Republikā, Ukrainā, Baltkrievijas Republikā, Somijas Republikā, Apvienotajā Karalistē.

Maģistra darbā tiek izmantotas šādas pētnieciskās metodes: vēsturiskā pētīšanas metode, salīdzinošā pētīšanas metode, analītiskā pētīšanas metode, statistiskā pētīšanas metode. Maģistra darba rakstīšanai tika izmantoti gan Latvijas Republikas normatīvie akti, gan ārvalstu normatīvie akti, juridiskā literatūra (grāmatas, publikācijas un pētījumi).

Maģistra darbs sastāv no četrām nodaļām – pirmajā nodaļā tiek pētīta sutenerisma vēsturiskā attīstība pasaulē, tai skaitā arī Latvijā, otrajā nodaļā tiek izpētīta sutenerisma jēdziens, sastāva analīze, trešajā nodaļā izpētīti sutenerisma norobežošanas kvalifikācijas jaūtājumi, un ceturtajā nodaļā tiek izpētīta kriminālatbildība par sutenerismu ārvalstu krimināllikumos.

1. NODAĻA SUTENERISMA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA

Prostitūcija Latvijas Republikā (turpmāk — Latvija), apskatot Krimināllikumu un citus normatīvos aktus, ir legāla un tiek regulēta, savukārt nav atļauta prostitūcijas organizēšana (t.sk. sutenerisms un bordeļi). Prostitūcijas rašanās iemesls ir sabiedrības ekonomisko, sociālo, ētisko un morāles pamatu deformācija, kuras dēļ rodas pretsabiedriskās vai pat prettiesiskās sekas, kur dažām ir pat krimināla rakstura pazīmes. Šajā nodaļā tiks apskatīta sutenerisma vēsturiskā attīstība no senajiem laikiem līdz mūsdienām.

Suteneri ir jau eksistējuši seno laiku vēsturē. Likumdevējs Salons, kas dzīvoja VII gadsimtā pirms mūsu ēras, ir ienācis vēsturē arī kā pirmais prostitūcijas organizētājs, vienkārši sakot suteners. Salons izpirka verdzenes un piedāvāja tās “kopīgajai lietošanai, kā gatavais pakalpojums, kas izmaksā tikai vienu obolu”. Šādu formulējums viņš ir ierakstījis savos likumos, kas kļuva par vecāko prostitūcija definīciju.¹ Arī Senajā Romā suteneri bija tie, kas izpirka sievietes, pirms tam tās izpētot, sūtīja viņas strādāt un pelnīt naudu. Romā seksuāli izmantot verdzenes ar likumu bija atļauts. Nebija nekādas kriminālatbildības arī par verdzenes izvarošanu, ja to ir izdarījis suteners. Bordeļa uzturētāji plaši izmantoja arī bērņus prostitūcijā. Verdzenes, kuras tika pārdotas, kļuva par prostitūtām, to ienākumi bija pielīdzināmi kviešu un vīna eksportam un importam. Senajā Romā prostitūtas, kas sasniegušas trīsdesmit gadu vecumu, vairs nebija populāras un tās vairs netika izmantotas prostitūcijas nolūkā.² Pēc trīsdesmit gadiem prostitūtas kļuva par alkoholiķēm, priekšlaicīgi nomira vai saslima ar kādu slimību. Starp vēsturniekiem nav vienprātības, vai Senajā Romā izmantoja prezervatīvus, lai gan tajos laikos dažādas kontracepcijas metodes tika plaši praktizētās. Tomēr lielākoties šīs metodes nebija efektīvas. Ir skaidrs, ka prostitūtas tika izmantotas kā kādam piederošais īpašums (ķermenis), un, kad tas tika izlietots vai kļuvis nederīgs, tas vairs nebija nepieciešams. Sieviete reti izdevās nopelnīt naudu vecumdienām, taču pastāvēja arī tādas, kurām tas tomēr bija izdevies. Tādēļ suteners un prostitūta ir viena no senākajām profesijām, kuras tādā veidā pelnīja naudu. Prostitūtas bija ne tikai sievietes, bet arī vīrieši. Zemāko klašu vīrieši un bērņi ļāvās prostitūcijai un tika pasīvi pakļauti nežēlīgām izvirtības kaislībām. Tā senajos laikos pēc to laiku likumiem, nodokļus iekasēja ne tikai no sievietēm prostitūtām, bet arī no vīriešiem. Savukārt, eksistēja ierobežojums, saskaņā, ar kuru

¹ Простаков С. Проституция цвета хаки. Pīejams: <http://rusplt.ru/society/prostitutsiya-tsveta-haki-13420.html> [aplūkots: 07.05.2017.]

² Проституция в Древнем Риме. Pīejams: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=107820> [aplūkots 17.03.2017.]

bija jāapžēlo brīvi dzimušie cilvēki. Tiem bija tiesības izvarot vergus, vīriešus un zēnus, kuriem nebija pilsoņu tiesības.³

Līdzīga situācija bija arī viduslaikos, kur arī eksistēja bordeļi. Saimnieks (vai saimniece “māte”) sievietēm (parasti kā suteners vai uzturētāja), vienā un tajā pašā laikā, bija sabiedriskā bordeļa īpašnieks un kā saimnieks rūpējās par savu bordeli: pieņēma klientus, vāca no prostitutām naudu, nodrošināja prostitutām ēdienu, apģērbu, kā arī istabas vietu kādā no mājām. Parasti šādu lomu veica brīvs cilvēks.⁴ Jāatzīmē, ka tas viss bija legāli un to atbalstīja arī pilsēta, jo “peļņu no bordeļiem guva ne tikai saimnieks – suteners, bet arī pilsētas, kuras izīrēja mājas”⁵. Labumu guva ne tikai suteners, bet arī pilsētas, savukārt prostitūtas tieši otrādi no tā vairāk cieta, jo nebija aizsargātas ar likumu, “prostitūtas parasti tika izslēgtas no civiltiesībām un bieži kļuva par klientu, sieviešu tirgotāju un suteneru izvarošanas upuriem”⁶.

No aprakstītā var izsecināt kā vēsturiski sutenerisms radās zemākajās sabiedrības šķirās, jo tā tika izstumta no sabiedrības un izslēdzot tās daļu no līdzdalības sabiedriskajā dzīvē, tika aizsākts noziedzīgu darbību kopums. Kā rezultātā sabiedrība sāka saprast, ka sutenerisms nodara ļaunumu, graujot tikumību, un ir nepieciešams veikt pasākumus, lai to apkarotu.

Jaunākajos laikos, cilvēku tirdzniecība vēl joprojām eksistē un “šīs noziedzīgās parādības apkarošana sākās XIX gadsimta beigās, kad sākotnēji tika slēgti atsevišķu valsts divpusēji līgumi, norisinājās starptautiski kongresi un konferences, bet 1910.gadā tika ratificēta Starptautiska konvencija par sieviešu tirdzniecības novēršanu, kuras nosacījumi tika attīstīt tālāk Ženēvas 1921.gada Konvencijā par sieviešu un bērnu tirdzniecības aizliegšanu.⁷ 1910.gada konvencija neparedzēja kriminālatbildību par sievietes tirdzniecības faktu. Savukārt otrā konvencija, risināja daudzus problēmjautājumus. Šī konvencija rekomendēja valstīm ieviest savos krimināllikumos saukt personu pie kriminālatbildības subjektus, kas iesaista sievietes nodarboties ar prostitūciju.⁸ Nevar neatzīmēt to, ka karš ir arī “spēlējis” lielu lomu prostitūcijas attīstībā. Kara laikā bija nepieciešami stipri un jauni vīrieši, kuri pa vairākām dienām un mēnešiem atradās lielā stresā, vīriešu kolektīva vidū. Savukārt sievietes iegūstot ienākumus no tirgošanas ar savu ķermeni, kļuva par ļoti pieprasītām karavīru vidū⁹,

³ Дюпуи Э. Проституция в древности. Москва: Книжный Клуб Книго век, 2010, с.97. Pieejams: http://www.e-reading.club/bookreader.php/1002563/Dyupui_Edmond_-_Prostituciya_v_drevnosti.html [aplūkots 17.03.2017.]

⁴ Средневековая проституция. Pieejams: <http://taboo.su/drugie-temy/prodazhnaya-lyubov/84-istoriya-prostitutsii/382-srednekovaya-prostitutsiya.html> [aplūkots 14.05.2017.]

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Liholaja V. Starptautiskās krimināltiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 143. lpp.

⁸ Торговля женщинами и детьми. Pieejams: <http://eyu.sci-lib.com/article0002221.html> [aplūkots 08.05.2017.]

⁹ Простаков С. Проституция цвета хаки. 2014. Pieejams: <http://rusplt.ru/society/prostitutsiya-tsveta-haki-13420.html> [aplūkots 07.05.2017.]

kas diezgan popularizēja sieviešu tirdzniecību jau kara laikos. Šajā ziņā vīrietim bija liela loma. Senāk kultūrā tika pieņemts, ka vīrieši kā sociālā grupa veido dominējošo šķiru, taču sievietes viennozīmīgi tika uzskatītas par zemāku šķiru.¹⁰ Līdz ar to kultūrā tika nostiprināts, ka sievietes tiek izslēgtas no pilnīgas un viennozīmīgas līdzdalības sabiedriskajā dzīvē, kas, iespējams, noveda pie sutenerisma rašanās iemesla. No skaidrojošās vārdnīcas izriet, ka suteners ir vīrietis, kurš pakļauj sev prostitūtas, lai iegūtu daļu no viņu ienākumiem¹¹, proti, izmanto tās iedzīvošanās nolūkā, lai gūtu kādu labumu sev, kurš ir tuvu arī seno laiku izpratnei par sutenerismu.

Krievijas Impērijā sutenerisms bija legalizēts attiecībā uz sievietēm savukārt, tas neattiecās uz vīriešiem. Latvijā mērķis bija novērst ļaunprātīgu izmantošanu un sliktu izturēšanos pret prostitūtām. Vīriešu dzimuma pārstāvji – suteneri, kurus slengā sauca par “runčiem”, kontrolēja nelegālo ielas prostitūcija.¹² Savukārt, jau 1922. gadā bija pieņemts Kriminālkodekss, kur atļāva saukt pie kriminālatbildības par sutenerismu un bordeļa uzturēšanu. Jaunais likums plaši tika izmantots: 1924.gadā bija sodītas 618 personas, taču 1925.gadā – 813 personas.¹³

Attiecībā uz Latviju, tad kādu laiku Latvijas teritorijā darbojās Krievijas Impērijas 1903.gada Sodu likums, kurā ir atrodams mūsdienu izpratnei par sutenerismu līdzīgs pants. Šī likuma 527.pantā ir noteikts, ka vīrietis, kurš amata veidā guvis sev mantisku labumu, saņemot to no sievietes, kura nodarbojas amatveidīgi ar netiklību un, kura atrodas zem viņa iespaida vai atkarībā no viņa, vai izmantodams viņas bezpalīdzības stāvokli, sodāms ar ieslodzījumu cietumā. Ar to pašu sodāma persona, kura amatu veidā, ar nolūku dabūt mantisku labumu, vervējusi sievieti, lai tās netiklības namos piekoptu netiklību kā amatu.¹⁴ No šā likuma panta izriet, ka sievietei ir jānodarbojas amatveidīgi ar netiklību, kura mūsdienās būtu saprotama kā prostitūcija. Par šādu noziedzīgu nodarbību atbild tikai vīrietis. Noziedzīga nodarījuma nolūks ir gūt mantisku labumu, proti, iedzīvoties uz prostitūtas nodarbošanos ar netiklību. Bija arī paredzēta kriminālatbildība vainīgajam, kurš savedinājis netiklībai meiteni “no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem, nekaitējot viņas nevainībai”¹⁵ kā arī “no sešpadsmit līdz divdesmit vienam gadam, zinot, ka viņa ir nevainīga piespriežot: ieslodzījumu cietumā”¹⁶. Savukārt, ja “vainīgais nodarbojās ar sievas, meitas vai tādas

¹⁰ Hodgson J. F. *Games Pimps Play: Players and Wives-In-Law*. Toronto: Canadian Scholars Press Inc., 1997, p. 19.

¹¹ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/suteners> [aplūkots 18.05.2017.]

¹² Vikipēdija. Pieejams: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Сутенёр> [aplūkots 18.05.2017.]

¹³ Три века российской проституции. Pieejams: <https://www.kommersant.ru/doc/256333> [aplūkots 01.06.2017.]

¹⁴ 1903.gada 22.marta Sodu likumi. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1930, 129. lpp.

¹⁵ Таганцева Н. С. Уголовное уложение. Рига: Книгоиздательство “ЛЕТА”, 1922, с. 1077.

¹⁶ Ibid.

personas savešanu, kura atrodas viņa varā vai atkarībā no viņa, vai ar kuru kopošanās sodāma pēc 528. vai 529.panta, tad viņš sodāms: ar pārmācības namu.”¹⁷.

Pēc neliela laika 1903.gada Sodu likumi, Latvijas teritorijā ir zaudēja savu spēku, jo, atgūstot savu neatkarību, Latvijā sāka apdomāt, ka tai ir neieciešams savas valsts krimināllikums un “ar 1918.gada 6.decembra Tautas padomes “Pagaidu nolikumu par Latvijas tiesām un tiesāšanās kārtību”, šo kodeksu turpināja izmantot vairāk nekā desmit gadu garumā, ciktāl tas nenonāca pretrunā ar jaunajiem likumiem un demokrātiskās Latvijas valsts iekārtas principiem.¹⁸ Jau 1933.gada 1.augustā Latvijā stājās spēkā Sodu likums. Šis likums ir pārņēmis 1903.gada Sodu likumu 527.pantu kā 507.pantu, kurā ir noteikts, ka personai, kura amata veidā guvusi sev mantisku labumu no sievietes, kura nodarbojas ar netiklību, izmantodams viņu, sodāms ar cietumu uz laiku, ne mazāk par trim mēnešiem. Ar tādu pašu sodu sodāms tas, kurš ar nolūku iegūst mantisku labumu, vervējis sievietes netiklības piekopusīnai. Ja šā panta otrajā daļā minētais nodarījums piekopts amata veidā, tad vainīgais sodāms ar pārmācības namu”.¹⁹ Salīdzinot abu likuma pantus, var secināt, ka 1933.gada Sodu likuma pantā vairs nav konkrēti norādīts, ka ar sutenerismu būtu sodāms tikai vīrietis, bet tagad arī sieviete, līdz ar to subjektu loks, kurš par šo noziedzīgo nodarījumu būtu sodāms, ir paplašinājies. Tāpat ir noteikta kriminālatbildība par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kura ir sodāma ar cietumu uz laiku ne mazāku par trim mēnešiem. Turklāt Latvijas 1933. gada Sodu likums, tieši tā pat kā Krievijas Impērijas 1903.gada Sodu likums paredzēja, ka cilvēks, “kurš savedis netiklībai personu, kura nav sasniegusi divdesmit viena gada vecumu, sodāms: ar cietumu. Ja vainīgais nodarbošies ar savas sievas, sava bērna vai tādas personas savešanu, kura atrodas viņa varā vai atkarībā no viņa, vai ar kuru kopošanās sodāma pēc 498. vai 499.panta, tad viņš sodāms: ar pārmācības namu. Ar to pašu sodu sodāms, tas kurš nodarbošies ar šā panta pirmajā daļā paredzētu savešanu amata veidā.” Ar savešanu netiklībai jāsaprot savešana tiklab kopošanās nolūkam, kā arī citai mieskārīgai darbībai. Tādēļ jaunais kodekss ieskatījies par pareizu attiecināt 503. (agrāk 524.) pantu ne vien uz sievietes, bet arī uz vīrieša savešanu netiklībai, tādēļ 1.daļā vārds “sievieti” aizvietots ar “personu”, bet 2.daļā vārds “meitas” atvietots ar “sava bērna”. No tā var secināt, ka sutenerisma izpratne šajos laikos jau ir pietuvinājusies sutenerisma izpratnei mūsdienu laikiem.

Pēc padomju varas ienākšanas Latvijā Sodu likums, pilnībā tika aizstāts ar Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas (turpmāk - KPFSR) 1926.gada Kriminālkodeksu, kurš Latvijā stājās spēkā 1940.gada 26.novembrī. Likumā tika noteikta

¹⁷ Ibid.

¹⁸ 1933.gada 24.aprīļa Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem. Rīga: [b.i.], 1934, priekšvārds. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1283> [aplūkots: 18.05.2017.]

¹⁹ Ibid., 156. lpp.

kriminālatbildība par piespiešanu nodarboties ar prostitūciju, par savešanu, par netiklības perēkļu turēšanu, kā arī par sieviešu vervēšanu prostitūcijai ir paredzēta brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem, konfiscējot visu mantu vai tās daļu (KPFSR Kriminālkodeksa 155.pants). No šī panta savešana ir saprotama kā “dzimuma sakara piekropšanas veicināšana ar pierunāšanu, satikšanās iekārtošanu, telpu došanu u. tml. nolūkā saņemt par šo darbību personīgus labumus.”²⁰ Attiecīgā panta redakcija ir arī tuvu mūsdienu sutenerismam (bet tas nav domāts kā pants par sutenerismu), un atšķirībā no Sodu likuma, šeit ir runa ne tikai par sieviešu izmantošanu prostitūcijā, bet arī vīriešu izmantošanai prostitūcijā. Tās subjektīvās puses izpausme ir ar mantkārības motīvu, veicot amata veidā gūt sev labumu.

Savukārt, jau 1961. gada 6. janvārī Latvijā tika pieņemts Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (turpmāk – Latvijas PSR) kriminālkodekss, kurš stājās spēkā 1961. gada 1. aprīlī. Šā likuma ietvaros, nav neviena panta, kurš sauktu personu pie kriminālatbildības par sutenerismu mūsdienu izpratnē, kā arī nav neviena panta par cilvēka tirdzniecības aizliegšanu, jo “PSRS cilvēku tirdzniecības jēdziens nebija sabiedrībai pazīstams”²¹. Ņemot vērā, ka lielākajai daļai šis noziegums asociējas galvenokārt ar sieviešu ekspluatāciju prostitūcijas vai pornogrāfijas veidā ar nolūku iegūt peļņu, tādēļ ir vērts atcerēties, ka PSRS prostitūcijas un pornogrāfijas ražošana, izplatīšana un patērēšana bija krimināli sodāmi noziegumi.²²

1990.gada 4.maijā tiek atjaunota Latvijas neatkarība, un Latvija pievienojas ANO Konvencijai par sieviešu visa veida diskriminācijas likvidēšanu. Deviņdesmito gadu sākumā prostitūcija ir jau pamanāma Rīgas ielās.²³ Šāda parādība ir saistīta ar to, ka Latvijā pieauga bezdarbs, kurš radās sabrūkot PSRS, līdz ar to tas noveda pie “viegļās naudas” pelnīšanas laika tādējādi attīstot prostitūciju. Līdz ar prostitūciju attīstījās arī sutenerisms, jo prostitūtas ne vienmēr mēdza darboties vienas pašas. Parasti tām sievietēm, kuras mēdza braukt no laukiem uz lielpilsētām ar mērķi nodarboties ar prostitūciju, bija nepieciešama trešo personu palīdzība, proti, sutenera palīdzība, jo tie varētu piesaistīt prostitūtai klientus vieglāk, nevis stāvēt uz ielas un tos gaidīt. Pat, ja sieviete prostitūcijas nolūkā iebruca no mazpilsētas Rīgā tikai dažas reizes mēnesī, ir neiespējami nostāties uz ielas un gaidīt klientu. To nepieļaus ne vien suteners, bet arī pašas prostitūtas, kuras šajā teritorijā strādā. Tas nozīmē, ka sutenera tiesa ir jāmaksā visām sievietēm, kuras uz ielas piedāvā seksa pakalpojumus.²⁴ Attīstoties

²⁰ Traiņins A., Meņšagins V., Višinska Z. KPFSR Kriminālkodeks. Komentārs. Rīga: Grāmatu apgāds, 1946, 236. lpp.

²¹ Celmiņa E., Garokalna-Bihela G., Gromovs J., [u.c.]. Cilvēku tirdzniecība – izpratne, problēmas, risinājumi. Rīga: [b.i.], 2006, 51. lpp.

²² Ibid.

²³ Eglīte P., Markausa I.M., Zariņa I.B., [u.c.]. Vaļas vēlmes un to īstenojums. Prostitūcija Latvijā XX un XXI gadsimtu mijā. Rīga: BO SIA LZA Ekonomikas institūts, 2002, 74. lpp.

²⁴ Ibid., 75. lpp.

prostitūcijai Latvijā, attīstījās arī sutenerisms, kam sekoja arī sutenerisma apkarošanas “jaunais” sākums ar nosacīti jauno Latvijas Kriminālkodeksu.

Ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991.gada 29.augusta lēmumu Latvijas PSR Kriminālkodekss tika uzskatīts par Latvija Kriminālkodeksu²⁵, kur savukārt saturēja pantu par sutenerismu. Kriminālatbildības pants par sutenerismu atradās desmitajā nodaļā pie noziegumiem pret sabiedrisko drošību, sabiedrisko kārtību un iedzīvotāju veselību, kas “ar LR 1997. gada 5. februāra likumu papildināts ar 209.³ pantu”²⁶, kurā tika paredzēta kriminālatbildības “par tādas personas izmantošanu iedzīvošanas nolūkā, kura nodarbojas ar prostitūciju, - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem, confiscējot mantu vai bez mantas confiscācijas”²⁷.

No 1992.gada 13.jūlija Latvijā ir spēkā 1949.gada 2.decembra Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk - ANO) Konvencija par cīņu ar cilvēku tirdzniecības un prostitūcijas ekspluatēšanu no trešo personu puses.²⁸ Šīs konvencijas panti paredzēja, ka dalībvalstis apņemas saukt pie kriminālatbildības jebkuru personu:

- 1) kura citu personu kaislības apmierināšanai savedina, pierunā vai pavedina citu personu prostitūcijas nolūkos, pat ar šīs personas piekrišanu;
- 2) kriminālatbildību par to, ka persona ekspluatē citas personas prostitūciju, pat ar šīs personas piekrišanu;
- 3) uzturot vai vadot bordeli, kā arī apzināti finansējot un piedaloties tā finansēšanā;
- 4) izīrējot ēku vai citu, vietu apzinoties to, ka tā tiks izmantota citu personu prostitūcijai;
- 5) mēģinājumu veikt kādu no augstākminētajām darbībām, tāpat arī veicot sagatavošanos šādu darbību veikšanai.

ANO konvencija skaidri norāda uz to, ka sutenerismam ir jābūt krimināli sodāmam, jo ekspluatēt citu personu prostitūcijai no skaidrojošās vārdnīcas vārds “ekspluatēt” nozīmē netaisnīgi izmantot citus cilvēkus savā labā. Izmantot situāciju tā lai gūtu no tās labumu, pat ja tas ir netaisnīgi vai negodīgi.²⁹ Proti, šeit ir saprotams, ka persona, kas ekspluatē otru personu prostitūcijā, gūst sev no tā kādu labumu, iedzīvojas no šī personas, gūst peļņu, pat ja tas ir netaisnīgi vai negodīgi. Šo labumu gūst trešā persona, proti, suteners. Līdzīgs skaidrojums ir arī pēc ANO cilvēku tirdzniecības definīcijas, kur noteikts, ka “cilvēku tirdzniecība ir ekspluatācijas nolūkos izdarīta cilvēku savervēšana, pārvadāšana, nodošana,

²⁵ Latvijas Kriminālkodekss. Rīga: LVI, 1992, 3. lpp.

²⁶ Niedre A. Latvijas Kriminālkodekss un komentāri pie atsevišķiem Latvijas Kriminālkodeksa pantiem. Rīga: Privatizējamā valsts SIA “TIC”, 1998, 180. lpp.

²⁷ Ibid.

²⁸ Конвенция о борьбе с торговлей людьми и с эксплуатацией проституции третьими лицами. Parakstīta 22.07.1949. Pieejams: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/trafficking_suppression.shtml [aplūkots 01.06.2017.]

²⁹ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/ekspluatet> [aplūkots 25.05.2017.]

slēpšana vai saņemšana, izmantojot spēku, draudus vai citu piespiešanu, aizvešanu ar varu, krāpšanu, maldināšanu vai citas viltus formas, varas pozīcijas vai arī cilvēku neaizsargātību, vai arī dodot vai saņemot maksājumus vai labumus, lai panāktu kādas personas piekrišanu, kurai ir vara pār citu personu”³⁰. No šīs definīcijas izriet, ka jēdzienam cilvēku tirdzniecība ir saikne ar jēdzienu sutenerisms.

Jāatzīmē arī tas, ka Latvijas Republikas Satversmes likums (turpmāk – Satversmes likums) tika papildināts ar jauno nodaļu – astoto nodaļu “Cilvēka pamattiesības”, “kas ir pieņemta 1998. gadā un sastāv no 28 pantiem”³¹. Tādejādi no juridiska viedokļa var uzskatīt, ka Satversmes normas kopumā jau ietver cilvēka tirdzniecības aizliegumu, kaut gan šis termins nav tieši minēts tekstā³², kā arī ieskaitot sutenerisma aizliegumu. Satversmes likuma 106. pantā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Piespiedu darbs ir aizliegts.³³ Proti, persona var brīvi izvēlēties nodarbošanās veidu. Nodarboties ar prostitūciju ir pašas personas brīva izvēlē to darīt. Latvijā uz doto brīdi, prostitūcija nav aizliegta, taču ir ierobežota ar prostitūcijas ierobežošanas noteikumiem un nākotne tā tiks ierobežota ar prostitūcijas ierobežošanas likumu.

Ar 1998. gada 17. jūniju tika pieņemts Krimināllikums, kurš stājās spēkā 1999.gada 1.aprīlī. Tādēļ zaudēja spēku 1961.gada 1.aprīļa Latvijas PSR Kriminālkodekss. Līdz Krimināllikuma stāšanās brīdim Latvijas Saeimas virzītajā “projektā tika paredzēti tādi noziedzīgu nodarījumu veidi kā sutenerisms, piespiešana nodarboties ar prostitūciju u.c.”³⁴ Pēc šī³⁴ likuma stāšanās spēkā sutenerisms tika iekļauts Krimināllikuma piecpadsmitajā nodaļā pie noziedzīgajiem nodarījumiem pret personas brīvību, godu un cieņu 165.pantā, kura tika noteikts, ka par noziedzīgu nodarījumu “par tādas personas izmantošanu iedzīvošanās nolūkā, kura nodarbojas ar prostitūciju, tika noteikts sods ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas”³⁵. Sods ar šo noziedzīgo nodarījumu ir palicis tāds pats kā iepriekšējā Latvijas Kriminālkodeksā. Bija arī atsevišķi regulēti pants, ja iepriekšējo noziedzīgo nodarījumu ir izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai arī tās izdarītas attiecībā uz nepilngadīgām personām, kur tika paredzēts sods ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem, konfiscējot mantu, kurš ir daudz bargāks sods.

³⁰ Celmiņa E., Garokalna-Bihela G., Gromovs J., [u.c.]. 2006, 12. - 13. lpp.

³¹ Vikipēdija. Pieejams: https://lv.wikipedia.org/wiki/Cilvēktiesības_Latvijā [aplūkots 01.06.2017.]

³² Vaišļa A., Gromovs J., Dārzniece A. Kā rīkoties cilvēku tirdzniecības fakta gadījumā. Rīga: [b.i.], 2005, 35. lpp.

³³ Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [01.12.2018 red.]

³⁴ Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1. Juridiskā zinātne. Rīga: Latvijas Universitāte, 2010, 13.lpp. Pieejams: https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/LU_Juridiska-Zin_Nr-1.pdf [aplūkots 20.05.2017.]

³⁵ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts 17.06.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966> [07.11.2018. red.]

Savukārt, jau 2000.gada 15.jūnijā stājās spēkā pirmie Krimināllikuma grozījumi, kuri skāra Krimināllikuma 165.pantu, papildinot to šādā redakcijā “Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas attiecībā uz mazgadīgām personām, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz divpadsmit gadiem, confiscējot mantu”³⁶.

Nākamie grozījumi, kuri skāra šā likuma pantu tika pieņemti 2007.gada 13.decembrī un stājās spēkā 2008.gada 1.janvārī, papildinot to šādā redakcijā “par tādām pašām darbībām, ja tās izdarījusi organizēta grupa vai ja tās izdarītas attiecībā uz mazgadīgām personām, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz piecpadsmit gadiem, confiscējot mantu, un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem.”³⁷ Tādējādi tika paredzēta stingrāka kriminālatbildība par personas izmantošanu iedzīvošanās nolūkā, kura nodarbojas ar prostitūcija, ja to izdarījusi organizēta grupa, vai tas tika izdarīts attiecībā uz mazgadīgajām personām, nosakot brīvības atņemšanas sodu nevis līdz divpadsmit gadiem, bet jau līdz piecpadsmit gadiem un papildinot vēl ar policijas kontroli uz laiku līdz trīs gadiem.

Grozījumi, kuri tika pieņemti 2009.gada 21.maijā un stājās spēkā 2009.gada 1.jūlijā, skāra Krimināllikuma 165.pantu pirmo daļu nosakot bargāku sodu brīvības atņemšanai, kura bija paredzēta līdz četriem gadiem, aizstājot to ar brīvības atņemšanu līdz sešiem gadiem. Tādējādi nodrošinot iespēju attiecīgo noziedzīgo nodarījumu gadījumos piemērot speciālās izmeklēšanas darbības³⁸, jo “paredzētais brīvības atņemšanas termiņš nepieļauj attiecīgo noziedzīgo nodarījumu gadījumos piemērot speciālās izmeklēšanas darbības, kuras būtiski apgrūtina kompetento iestāžu darbu pierādījumu vākšanā un izmeklēšanā.”³⁹ Galvenais mērķis, kāpēc ir nepieciešams bargāks soda veids ir tāpēc, ka “palielinot minēto brīvības atņemšanas termiņu, tiks panākts tas, ka notiesātais un citas personas pildīs likumus un atturēsies no attiecīgā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.”⁴⁰ Šā paša panta trešajā daļā tika izsvītroti vārdi “pēc iepriekšējās vienošanās”, jo praksē radās problēmas pierādīt iepriekšējo vienošanos, “suteneri, lai apmierinātu klientu pieprasījumu, pēc vienreizēja rakstura lūgumiem piegādā viens otram personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Šie gadījumi bieži notiek bez jebkādas iepriekšējas vienošanās”⁴¹, līdz ar to ir grūti kaut kādā veidā pierādīt tieši šīs iepriekšējās vienošanās pastāvēšanu. Tas nozīmē, ka “kvalificēts sutenerisma sastāvs jau veidosies arī gadījumā, ja iedzīvošanās nolūkā persona, kura nodarbojas ar prostitūciju,

³⁶ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 18.05.2000. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/7436-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.05.2017.]

³⁷ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 13.12.2007. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/168620-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.05.2017.]

³⁸ Likumprojekta “Grozījums Krimināllikumā” anotācija. Pieejams: http://www.saeima.lv/Likumdosana/9S_DK/lasa-dd=LP0657_0-1.htm [aplūkots 01.06.2017.]

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

kopīgi, to apzinoties, izmantos vismaz divas personas, kuras iepriekš nebūs vienojušās par šāda nozieguma izdarīšanu”⁴².

Nākamies grozījumi attiecībā uz Krimināllikuma 165.pantu tika pieņemti 2011.gada 8. jūlijā un stājās spēkā 2011.gada 1.oktobrī. Tika izteikta pirmās daļas sankcija šādā redakcijā: “soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.” kā arī papildināta otrās daļas sankcija ar vārdiem “un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem”⁴³.

2012.gada 13.decembrī tika pieņemti nākamie Krimināllikuma grozījumi, kuri stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, un tika paredzēts aizstāt pirmās daļas sankcijā vārdus “arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām” ar vārdiem “īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu”⁴⁴. Jāatzīmē tas, ka, izskatot Krimināllikuma grozījumus Saeimā, otrajā lasījumā tika izteikts priekšlikums no Tieslietu ministra, ka no Krimināllikuma 165.panta pirmās daļas būtu arī izslēdzami vārdi “konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas”⁴⁵, tomēr šāds priekšlikums netika neatbalstīts. Aresta izslēgšana no šī panta daļas ir saistīta ar to, ka arests kā viens no soda veidiem tika izslēgts no Krimināllikuma 36.panta. Vēl grozījumi skāra arī otrās un trešās daļas sankcijas, kur tika papildināts pēc vārda “mantu” ar vārdiem “vai bez mantas konfiskācijas”.

Visbeidzot ir stājušies pēdējie grozījumi attiecībā uz sutenerisma pantu, kuri tika pieņemti 2014.gada 15.maijā un stājās spēkā 2014.gada 14.jūnijā. Sakarā ar to, ka Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas astotajā punktā tika veiktas izmaiņas, daļā par atbildību pastiprinošo apstākli, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi piecpadsmit gadu vecumu, vārdu “piecpadsmit” aizstājot ar vārdu “sešpadsmit”, tad bija nepieciešamas izmaiņas arī Krimināllikuma 165.pantā. Likumprojekta 7.pants paredz redakcionāla rakstura izmaiņas KL 165.panta otrās daļas dispozīcijā, kā arī kvalificējošas pazīmes – noziedzīgs nodarījums izdarīts ar mazgadīgo – aizstāšanu ar kvalificējošu pazīmi – noziedzīgs nodarījums izdarīts ar dzimumbrieduma vecumu (sešpadsmit gadus) nesasnējušu

⁴² Liholaja V. Uz Krimināllikuma desmitgadi atskatoties (II). Jurista Vārds, 2009, nr.46, 13. lpp.

⁴³ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/233715-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.06.2017.]

⁴⁴ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253698-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.06.2017.]

⁴⁵ Likumprojekta “Grozījums Krimināllikumā” anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/DDB4339B4D6CEF0CC2257A8E00285577?OpenDocument> [aplūkots 20.06.2017.]

personu – KL 165.panta trešajā daļā⁴⁶. Līdz ar to grozījumi paredzēja, ka ir nepieciešamība aizstāt otrās daļas dispozīcijā vārdus "nepilngadīgām personām" ar vārdiem "nepilngadīgu personu" un aizstāt trešās daļas dispozīcijā vārdus "mazgadīgām personām" ar vārdiem "personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu".

Laika gaitā, no senajiem laikiem līdz pat mūsdienām, ir redzams, ka arvien vairāk sabiedrība pretojās par tādu profesiju kā prostitūcija un sutenerisms. Sutenerisma profesijas veidu atzina par prettiesisku, iekļaujot to Krimināllikuma 165. panta, taču prostitūciju tikai ierobežoja. Pētot krimināllikumā veiktos grozījumus attiecībā uz sutenerisma apkarošanu, var secināts, ka tā regulējums ir sakārtots. Tomēr, joprojām pastāv atšķirīgi apstākļi, kuri ietekmē sutenerisma apkarošanu, jo minētais noziedzīgais nodarījums arvien vairāk tiek maskēts aiz legālas nodarbes, vai arī tiek atklāts, ka nodarījums ir izdarīts un izplānots ģimenes lokā.

⁴⁶ Likumprojekta „Grozījumi Krimināllikumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/A27D6DE7097B3AB1C2257BB10021A54D?OpenDocument> [aplūkots 01.06.2017.]

2. NODAĻA SUTENERISMA SASTĀVA ANALĪZE

Lai gan prostitūcija ir legāla kā “fiziskās personas saimnieciskā darbība bez tiesiski pilnvērtīgi nostiprinātam robežām”⁴⁷, vēl joprojām tā rada apdraudējumu sabiedrībai. Ap prostitūtām tiek izveidoti veseli tīkli ar bordeļiem, suteneriem, dažādiem starpniekiem, kuri atrisina konfliktus ar policiju utt. Katra persona, kura ir iesaistīta šajā tīklā vēlas saņemt kaut kādu daļu no prostitūtas ienākumiem vai citu labumu, proti, izmantojot to.

Atbildība par sutenerismu Krimināllikumā tiek regulēta nodaļā “Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumu neaizskaramību” 165.pantā, jo tas “apdraud sabiedrisko tikumību”. Sabiedriskā tikumība šajā izpratnē varētu būt ar sabiedrību izstrādātā uzvedības noteikumu (normas) sistēma, idejas, tradīcijas, viedokļi par taisnīgumu, pienākumiem, godu un cieņu. Latvijā līdz ar to ir uzskatīts sutenerisms par kriminālsodāmu noziegumu, savukārt ir valstis, kur šis nozieguma veids nav krimināli sodāms, piemēram, Jaunzēlandē. Krimināllikuma 165.pantā ir rasts skaidrojums, kas ir sutenerisms, bet autors izpētīs sutenerisma jēdzienu dziļāk un noskaidros pantā ietverto jēdziena nozīmi. Sutenerisms saskaņā ar Krimināllikuma 165.panta pirmo daļu ir tādas personas izmantošana iedzīvošanās nolūkā, kura nodarbojas ar prostitūciju. Jāatzīmē, ka prostitūcija var būt gan sieviešu, gan vīriešu, gan homoseksuāla utt. Jā šīs personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju izmanto “cita persona” iedzīvošanās nolūkā, tad šī “cita persona” skaitās kā suteners. “Personas izmantošana” krimināltiesībās ir saprotama kā “seksuālo kontaktu organizēšana, nosakot tam vietu un laiku, telpu aprīkošana un nodošana prostitūcijai, seksuālo pakalpojumu cenu noteikšana un ar seksuālo pakalpojumu sniegšanu iegūtās peļņas pārdale, prostitūtu pārraudzība utt.”⁴⁸. Savukārt, “iedzīvošanās nolūku” krimināltiesībās saprot kā “vēlmi iegūt jebkādu materiālu labumu sev vai trešajai personai, iedzīvojoties uz seksuālajai izmantošanai savervētās personas rēķina”. Tas nozīmē, ka suteners ir prostitūcijas organizētājs, ar nolūku izmantot personas prostitūcijā un pēc tam it kā rūpēties par tām personām, kontrolējot viņu darbības, risinot konfliktus, aizsargājot, sadalot un saplānojot darbus, organizējot transportu, dzīvokļus un mājas, veidojot sakarus un saņemot procentus no prostitūtas darba. Jāatzīmē tas, ka suteneram nav obligāti vienam ar to visu jānodarbojas, viņš var iesaistīt arī citas personas, kas šajā darbā viņam palīdzētu organizējot personu grupu vai organizētu grupu. Jāatzīmē arī tas, ka suteners nebūs tā persona, kura saņem kādu daļu no naudas, ko, piemēram, prostitūta ir saņēmusi no klienta un tad šo naudu atdevusi savai grūtā stāvoklī nonākušai mātei, bet ir arī gadījumi, ka sutenerisms ir “ģimenes bizness”, šeit ir nozīmīgi konstatēt, ka ir noticis iedzīvošanās nolūks. Iespējams šāda tipa

⁴⁷ Bočs L. Prostitūcijas tiesiskā (ne)izpratne Latvijā. Jurista Vārds, 2013, nr.15, 18. lpp.

⁴⁸ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Rīga: Tiesu nams aģentūra, 2016, 428. lpp.

“ģimenes bizness” tiek veidots tāpēc, ka tā būtu drošāka. Kopīgu darbību izraisīts paaugstināts kaitīgums noziedzīgā nodarījumā izpaužas tajā apstākļi, ka, apzinoties savstarpēju atbalstu, vainīgajiem nostiprinās pārliecība, ka kopīgi izdarāmais noziegums noritēs sekmīgāk un, pieliekot kopīgas pūles, iespējams lielāks ieguvums vai radīsies smagāks kaitējums.⁴⁹ Sutenerisms bieži tiek arī slēpts aiz legālas darbības, piemēram, Rīgā “Valsts policijas Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes darbinieki pusgada laikā par sutenerismu aizturējuši 20 personas un likvidējuši sešas vietas, kurās par naudu sniegti seksuālie pakalpojumi. Piecas no šīm vietām bija maskētas kā masāžas saloni, bet viena bija maskēta kā frizētava”⁵⁰. “Prostitūcija” ir konstatējama tad, kad persona sniedz seksuālo pakalpojumu par maksu, kas ir noteikts Latvijas Republikas Ministru kabineta 2008. gada 22. janvāra noteikumos Nr.32 “Prostitūcijas ierobežošanas noteikumi” 1.punktā. Šajā gadījumā, parasti suteners meklē jau personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, piedāvājot viņām nopelnīt daudz lielāku naudu. Bieži vien rodas jautājumi vai par sutenerismu Krimināllikuma 165.panta izpratnē var apsūdzēt personas, kuras tiek noalgotas, lai, piemēram, pavadītu prostitūtas uz seksa pakalpojuma sniegšanas vietu kā apsargs, vai arī taksists, kurš aizved prostitūtas uz seksa pakalpojuma sniegšanas vietu, vai arī aizvedot naudu suteneram, ko prostitūta ieguva par seksuāla pakalpojuma sniegšanu. Šajā skatījumā, autors uzskata, ka šīs personas nav suteneri, ja vien viņiem nav iedzīvošanās nolūks, proti, gūt daļu no peļņas no pašām prostitūtām.

Sutenerus varētu iedalīt divās grupās - kā ļaunprātīgi suteneri un suteneri ekspluatētāji. Ar ļaunprātīgu suteneru varētu saprast tādu personu, kas rada lielākus draudus sabiedrībai un nevainīgām meitenēm/puišiem, tas kas ar šīm personām manipulē, izmanto jaunus vecuma gadus prostitūtas, kas ir jaunākas par divdesmit pieciem gadiem, kā arī ne tikai izmanto bet arī papildus iesaista prostitūcijā cilvēkus, kuriem ir grūti ekonomiski apstākļi. Profesors Hodžosons ir pētījis sutenerisma pasauli, nosaucot to par suteneru spēli (*pimping game*) ar sievietēm un bērniem. Viņš nonāca pie secinājuma, ka “1) jaunieši nebēg vienkārši uz ielām lai strādātu par prostitūtām, bet bēg no ģimenes problēmām, ģimene tos padzen, 2) šie bērni un pusaudži ierodas uz ielām ārkārtīgi fiziski un psiholoģiski neaizsargāti, 3) tiem ir problēmas ar ģimeni, jo nevar sadzīvoties kopā, [...] 5) mājās ir augsts līmenis fiziskai un seksuālai vardarbībai, [...] 11) narkotikas un citas apreibinošas vielas spēlē lielu lomu ielas subkultūrā, un tas ir viens no faktoriem, kas

⁴⁹ Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 237. lpp.

⁵⁰ Bordeļi maskējas kā masāžas saloni un frizētavas, pusgadā 20 aizturētie. Pieejams: <http://www.vp.gov.lv/index.php?&docid=13188&relid=14427&print=0&fromid=0> [aplūkots 10.03.2018.]

veicina šo neaizsargāto grupu pakļaušanai prostitūcijai”⁵¹. Šādus apstākļus arī izmanto ļaunprātīgi suteneri, meklējot šādus cilvēkus, kam ir grūti apstākļi dzīvē un iesaista tos prostitūcijā. Nereti ir gadījumi, kad narkotikas arī spēlē lielu lomu, jo, piemēram, prostitūtas var akceptēt sutenera piedāvājumu tikai tādēļ, ka var tikt pie “vieglām” narkotikām. Ļaunprātīgs suteners ir arī tāds, kas iedzīvojas uz prostitūtām vairākus gadus, pielieto vardarbību un draudus, nosaka sodus par prostitūtu pārkāpumiem, nesamaksā prostitūtām par paveikto darbu, iesaista citas trešās personas, kas palīdz “plaukt” viņa (sutenera) nelegālam biznesam. Savukārt suteneri ekspluatētāji būtu līdzīgi ļaunprātīgiem suteneriem, kas arī netaisnīgi izmanto citus cilvēkus savā labā, gūstot no tā sev materiālu labumu. Tomēr atšķirība starp viņiem būtu tāda, ka suteneri ekspluatētāji nav tik ļauni, nepielieto vardarbību un draudus pret prostitūtām, iedzīvojas uz prostitūtām īsa laika periodā, netiek radīti lieli draudi sabiedrībai, tie vienkārši izmanto personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju (pašas prostitūtas atsaucas uz sutenera piedāvājumiem, proti, meklējot sutenerus), šīs personas nav cietušas no sutenera. Ārvalstīs bieži vien sutenerus sauc par menedžeriem. Šeit rodas jautājums vai suteners ir tas pats, kas menedžeris un vai tā šo personas var saukt. No skaidrojošās vārdnīcas menedžeris ir “profesionāls administrators, pārvaldnieks, kādu jautājumu kārtotājs”⁵², kas ir tuvu izpratnei par suteneru, jo arī suteners veic administratora funkcijas savā “melnajā” biznesā, piemēram, atverot erotiskos, eksotiskos vai relaksējošos masāžas salonus, veic administratora funkcijas. Bet jāatzīmē tas, ka latviešu literatūrā netiek izmantots jēdziens menedžeris kā persona, kas ir pielīdzināma pie sutenera, iespējams tāpēc, ka tas ir nelegāls bizness jeb ēnu bizness. Citiem cilvēkiem, īpaši jauniešiem, jēdziens suteners asociējas ar cilvēkiem, kas ir “ietekmīgi, kas uztur bordeļus, nēsā zelta ķēdes, un ļaunprātīgi manipulē ar seksa darbiniekiem”⁵³, kas ir pierādījies aptaujājot jauniešus Amerikas Savienotajās Valstīs. Autors turpmāk savā darbā neizmantos jēdzienu menedžeris attiecībā uz jēdzienu suteners, jo mūsu izpratnē, šim jēdzienam ir cita nozīme.

Tiekot skaidrībā ar sutenerisma jēdzienu, turpmāk var pievērst uzmanību Krimināllikuma 165.panta juridiskajām pazīmēm, analizējot noziedzīgā nodarījuma sastāvu un noskaidrojot objekta, objektīvās puses, subjekta, subjektīvās puses pazīmes.

⁵¹ Hodgson J.F. *Game Pimp Play: Pimps, Players an Wives-In-Law. A Qualitative Analysis of Street Prostitutions.* Toronto: Canadian Scholars' Press Inc, 1997, p. 41.

⁵² Skaidrojošā vārdnīca. Tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/mened%C5%BEeris> [aplūkots 2018.gada 28.martā].

⁵³ Six Things Real Pimps Want You to Know. Pieejams: <http://gawker.com/six-things-real-pimps-want-you-to-know-1542401625> [aplūkots 2018.gada 28.martā].

2.1. Objekts

Krimināllikuma 6. pants nosaka, ka par noziedzīgu nodarījumu atzīstams ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarīts kaitīgs nodarījums (darbība vai bezdarbība), kurš paredzēts šajā likumā un par kuru izdarīšanu draud kriminālsods. Noziedzīgs nodarījums ir objektīvo pazīmju un subjektīvo pazīmju kopums, kas sastāv no četriem elementiem – objekts, objektīvā puse (**objektīvās pazīmes**) un subjekts, subjektīvā puse (**subjektīvās pazīmes**). Minētās pazīmes veido nodarījuma sastāvu, visi šie elementi ir savstarpēji saistīti un raksturo sociāli bīstamu darbību kā noziegumu. Parasti šo modeli izmanto izglītības nolūkos, visu sakārtojot loģiskā secībā, lai kvalificētu pareizi noziedzīgo nodarījumu. Objektīvo pazīmju kopumā ietilpst ar Krimināllikumu aizsargātas valsts, sabiedrības, atsevišķu cilvēku grupu un indivīdu intereses (turpmāk - intereses), kuras apdraud noziedzīgais nodarījums.⁵⁴ Grupas objekts ir “vienveidīgas, līdzīgas intereses, kuras apdraud noziedzīga nodarījuma grupa. Ievērojot grupas objekta pazīmēs, veidota Krimināllikuma Sevišķās daļas sistēma.”⁵⁵ Tiešais objekts ir “intereses, kuras apdraud konkrēta veida noziedzīgu nodarījumu.”⁵⁶ Tiešais objekts iedalās divās grupās kā galvenais tiešais objekts un papildu tiešais objekts. Noziedzīga nodarījuma tiešais galvenais objekts ir tās intereses, kuras, izdarot noteikta veida noziedzīgu nodarījumu, vienmēr tiek apdraudētas, jo tieši šo interešu aizsardzībai izveidota attiecīgā krimināltiesību norma. Noziedzīga nodarījuma papildu tiešais objekts ir tādas intereses, kuras citā gadījumā ir patstāvīgas kāda noziedzīga nodarījuma objekts, bet konkrētajā gadījumā atbilstīgi Krimināllikuma normu uzbūvei vienlaikus ar nodarījuma galveno tiešo objektu tiek aizsargātas tikai tāpēc, ka tam ar noziedzīgo nodarījumu neizbēgami tiek nodarīts kaitējums. Pēc skaidrojošās vārdnīcas kaitīgs nozīmē “tāds, kurš ar savu darbību vai bezdarbību izraisa ko nevēlamu, arī pēc likuma sodāmu”.⁵⁷ Kaitīgums kā noziedzīga nodarījuma pazīme piemīt ikkatram krimināli sodāmam nodarījumam. Par kaitējumu kā noziedzīga nodarījuma rezultātu (sekām) runājam tādos gadījumos, kad darbības vai bezdarbības rezultātā iestājušās konkrēta noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmju skaitā paredzētās kaitīgās sekas (materiāla sastāva noziedzīgos nodarījumos) [...].⁵⁸ Tomēr minētā krimināllikuma panta sastāvs ir formāls.

Tātad Krimināllikuma 165.panta objekts ir ar Krimināllikumu aizsargātas valsts, sabiedrības, personu grupu vai atsevišķu personu likumīgās intereses, ko apdraud noziedzīgs

⁵⁴ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. 2000, 9. lpp.

⁵⁵ Krimināltiesības. Valsts policijas koledža. 36. slaidis. Pieejams: <http://www.policijas.koledza.gov.lv/faili/images/kriminaltiesibas.pdf> [aplūkots 26.11.2018.]

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/kaitigs> [aplūkots 26.11.2018.]

⁵⁸ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pimā daļa (I-VIII¹ nodaļa). Rīga: Tiesu nams aģentūra, 2015, 38. lpp.

nodarījums. Personai ir nepieciešams labums, ko tā vēlas iegūt, proti, interese ir “vajadzību, pieredzes un izvēles nosacīta aktīva attieksme pret īstenības objektiem”⁵⁹. Parasti tās apmierina personas materiālās un garīgās vajadzības. Pats intereses nesējs ir subjekts. Gadījumos, kad kāds subjekts aizskar kāda cita subjekta likumiskās intereses un tās aizskar prettiesiski, tad attiecīgi šī persona, kura aizskar otra subjekta likumiskās intereses prettiesiski, ir krimināli sodāma. Šajā gadījumā aizskartās vai apdraudētās subjekta intereses paliek par apdraudējuma objektu, kurš ir noziedzīgs nodarījuma objekts. Intereses, kuras tiek aizsargātas ir valsts iekārta, valsts politiskā un ekonomiskā sistēma, dabas vide, pats cilvēks, īpašuma un citas tiesības un brīvības, tiesiskās un pārvaldības kārtība utt.

Sutenerisma vispārējais objekts ir ar Krimināllikumu aizsargātās visas intereses, kuras apdraud noziedzīgs nodarījums. Vispārējais noziedzīgā nodarījuma objekts ir kopīgs visiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Sutenerisma grupas objekts ir sabiedrības tikumība, apdraudot, gan vīriešu, gan sieviešu dzimuma pārstāvjus. Tikumība pēc skaidrojošās vārdnīcas nozīmē “normu, principu un noteikumu sistēma, kura regulē cilvēka rīcību, izturēšanos sabiedrībā un attieksmē pret citiem cilvēkiem, cilvēka rīcības, izturēšanās atbilstība šādai sistēmai, arī morāle”⁶⁰. Noziedzīgs nodarījums pret tikumību tiek vērstis pret drošību un sabiedrisko kārtību. Apdraudot sabiedrisko kārtību, tiek apdraudēta arī sabiedrības morāle. Morāle, vai tikumība (kas būtībā ir viens un tas pats) ir norma, kurā ir ietvertas vērtību, ideālu, attieksmju kopums, kuras regulē cilvēka uzvedību un ir vissvarīgākais kultūras komponents.⁶¹ Dzimumu morāle ir morālo normu sistēma, kura regulē visus cilvēka seksuālās dzīves aspektus. Tā ir viena no sabiedrības morāles vērtībām, kura ietver ne tikai cilvēka seksuālās uzvedības noteikumus, bet arī etniskos un estētiskos uzskatus par seksuāliem jautājumiem.⁶² Dzimumbrīvība ir tiesības pašam patstāvīgi izvēlēties dzimumaktu, izvēlēties partneri, dzimumakta izpildes nosacījumus.⁶³ Personas, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadus vecumu un pilngadību, piemīt dzimumneaizskaramība, jo tie nav sasnieguši dzimumbriedumu. Parasti personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, to dara brīvprātīgi, proti, lai nopelnītu naudu ar seksuāliem pakalpojumiem. Nav iemeslu runāt par tā kaitējuma tikumībai, veselībai un dzimumbrīvībai. Tomēr, ja personu, kura nodarbojas ar prostitūciju izmanto iedzīvošanās nolūkā, tad vainīgo ir jāsoda atbilstoši Krimināllikuma 165. pantam, jo tiek apdraudēta sabiedrības tikumība. Rodas jautājums vai gadījumos, kad suteners izmanto

⁵⁹ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/interese> [aplūkots 26.11.2018.]

⁶⁰ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/tikumiba> [aplūkots 26.11.2018.]

⁶¹ Балтабаева. А. К. Преступления против нравственности. Pieejams: <https://works.doklad.ru/view/UrwxLD30rJ0.html> [aplūkots 26.11.2018.]

⁶² Ibid.

⁶³ Понятие и виды преступлений против половой неприкосновенности и половой свободы личности (ст. 168, 169, 170 УК). Pieejams: <https://jurisprudence.club/ugolovnoe-pravo-uchebnik/ponyatie-vidyi-prestupleniy-protiv-polovoy-66762.html> [aplūkots 26.11.2018.]

personu iedzīvošanās nolūkā tiek aizskarta personas dzimumneaizskaramība un dzimumbrīvība? Pēc autora domām, personas dzimumbrīvība tiek aizskarta tādā gadījumā, ja persona, kura nodarbojas ar prostitūciju, pret pašas vēlmes, nevar patstāvīgi izvēlēties partnerus un dzimumakta nosacījumus, piemēram, ja suteners piespiež prostitūtai stāties dzimumaktā ar tādu personu, kura viņai varētu nepatikt, vai pie tādiem nosacījumiem, kuri personai ir nepieņemami. Šādi nosacījumi varētu būt, piemēram, stāties dzimumaktā ar vairākām personām vienlaicīgi, vai nelietojot kontracepcijas līdzekļus, ko izmanto dzimumakta laikā, lai aizsargātos no nevēlamas grūtniecības un no seksuāli transmisīvajām slimībām. Taču tieši otrādi, dzimumneaizskaramība nav aizskarta tajos gadījumos, ja prostitūtai ir izvēles brīvība, vienīgi ar nosacījumu, ka tā daļu no iegūtā materiālā labuma atdos suteneram. Tomēr ja prostitūta piekrīt šim nosacījumam, tad nav aizskarta tās dzimumbrīvība. Savukārt, uz personām, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadus vecumu un nepilngadīgām personām, būtu attiecināms tas, ka to dzimumneaizskaramību ir apdraudēta jebkurā gadījumā, neatkarīgi no tā vai persona ir stājusies ar citu personu dzimumattiecībās vai nē.

Nereti tiek pieminēts, ka personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju ir imūndeficīta vīrusa (turpmāk- HIV) un citu seksuālo transmisīvo slimību izplatītāji. Tā, piemēram, 2011. gadā tika paziņots, ka “Latvijā prostitūcijā nodarbināto sieviešu vidū parādās satraucošas tendences HIV izplatībā, ar šo bīstamo infekciju inficēta vairāk nekā piektdaļa šo personu”⁶⁴. Latvijas Republikas Ministru kabineta 2008. gada 22. janvāra noteikumos Nr.32 “Prostitūcijas ierobežošanas noteikumi” 10.punktā ir noteikts, ka personām, kuru asinīs atklātas antivielas pret HIV vai noteikta AIDS diagnoze, turpmāk aizliegts nodarboties ar prostitūciju. Tāpēc būtu jāpievērš uzmanība uz to, vai šajos gadījumos netiek apdraudēta sabiedrības veselība kopumā. Tomēr būtiski ir pievērst uzmanību tam, ka ir izstrādāts jauns Prostitūcijas ierobežošanas likuma likumprojekts, kurš stāsies spēkā 2019. gada 1. janvārī. Minētā likuma 4. panta ceturtnā daļa noteiks, ka personai, kurai diagnosticēta tuberkuloze aktīvajā fāzē, anogēnītāla herpesvīrusu infekcija, gonokoku infekcija (gonoreja), hlamīdiju ierosinātas seksuāli transmisīvas slimības, sifiliss, B vai C vīrushepatīts, ārstēšanās un medicīniskās novērošanas laikā aizliegts nodarboties ar prostitūciju un izmantot prostitūciju.⁶⁵ Līdz ar to tiek panākti, ka ir daudz spēcīgāki noteikumi, kurus jāievēro prostitūtām, lai tās nenodarbojas ar prostitūciju, ja ir konstatētas minētās slimības, protams, ne vienmēr prostitūtas vēlas iet pārbaudīties vai arī to dara anonīmi, tomēr turpina savu darbu.

⁶⁴ Prostitūcijā nodarbināto sieviešu vidū satraucoša HIV izplatība. Pieejams:

http://www.vm.gov.lv/lv/aktualitates/preses_relizes/3209_prostitucija_nodarbinato_sieviesu_vidu_satraucosa_hiv_izplatiba/ [aplūkots 01.12.2018.]

⁶⁵ Likumprojekta “Prostitūcijas ierobežošanas likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IEMAnot_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]

Autoraprāt, šajā gadījumā sabiedrības veselības kaitīgums kopumā nav atkarīgs no tāda noziedzīga nodarījuma kā sutenerisms, jo tieši prostitūtas ir tās personas, kuras ir riska grupā izplatīt augstāk minētās slimības, kā arī apdraud pašas savu veselību. Sutenera interesēs ir izmantot iedzīvošanās nolūkā personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Līdz ar to sabiedrības veselības apdraudējums no sutenera puses nepastāv, tomēr, tas ir viens no iemesliem kā minētās problēma vairojas.

2.2. Objektīvā puse

Noziedzīga nodarījuma objektīvā puse ir personas uzvedības ārējā izpausme, kas rada vai var radīt kaitīgas izmaiņas apkārtējā pasaulē.⁶⁶ Noziedzīga nodarījuma objektīvā pusē ietilpst darbības vai bezdarbības veidā prettiesiska uzvedība, kas attiecīgi arī rada kaitējumu Krimināllikumā aizsargātām interesēm. Objektīvās puses pazīmes (elementi) ir 1) sociāli bīstama rīcības (darbības vai bezdarbības veidā); 2) sociāli bīstamas sekas; 3) cēloņsakarība starp rīcību un tās sekām; 3) nozieguma izdarīšanas vieta, laiks, norise, metodes un līdzekļi. Sociāli bīstama rīcība ir obligāta (nepieciešamā) objektīvās puses pazīme. Bez rīcības (darbības vai bezdarbības veidā), t.i. bez konkrētas īpaši nelikumīgās rīcības, nozieguma nav.⁶⁷ Pārējās pazīmes nav obligātas, ja tikai tieši nav norādītas konkrētā panta dispozīcijā. Krimināltiesiskā nozīmē darbība ir personas aktīva, kaitīga un prettiesiska uzvedība, kas pauž šīs personas apzinātu gribu un tā ir vēsta pret noziedzīgā nodarījuma objektu, nodarot vai radot draudus nodarīt kaitējumu ar Krimināllikumu aizsargātam personas interesēm.⁶⁸

No objektīvas puses sutenerisms ir tādas personas izmantošana, kura nodarbojas ar prostitūciju.⁶⁹ Kā jau tika minēts darba ietvaros, personas **izmantošana** nozīmē seksuālo kontaktu organizēšanu, proti, laika, vietas un telpas nodrošināšanu, aprīkošanu, telpu nodošanu prostitūcijas nolūkiem, kā arī seksuālo pakalpojumu cenu noteikšanu un ienākumu pārdali.⁷⁰ No skaidrojošās vārdnīcas jēdziens izmantot nozīmē “rīkoties mērķtiecīgi, pārdomāti, lai gūtu labumu, mērķtiecīgi iesaistīt, piemērot (kādam uzdevumam), piesavināties citu cilvēku labumu, ekspluatēt”⁷¹. Līdz ar to suteners ir personas, kas izmanto personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, rīkojoties mērķtiecīgi, izmantojot prostitūtas, proti, uzdod tām konkrētu uzdevumu sniegt seksuālos pakalpojumus un par to saņemt labumu, attiecīgi arī daļu vai visu iegūto labumu nodot suteneram, kā arī organizējot citas darbības, pakļaujot sev.

⁶⁶ Krastiņš U. 2000, 49. lpp.

⁶⁷ Объект и объективная сторона состава преступления. Pieejams: <https://lawbook.online/ukraine-gosudarstva-prava-teoriya/obyekt-obyektivnaya-storona-sostava-43449.html> [aplūkots 02.12.2018.]

⁶⁸ Krastiņš U. 2000, 50. lpp.

⁶⁹ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 428. lpp.

⁷⁰ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīga: Tiesu namu agentūra, 2001, 247. lpp.

⁷¹ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/izmantot> [aplūkots 01.12.2018.]

Kā jau tika minēts, izmantošana ir tāda rīcība, kas izpaužas kā sutenera aktīva darbība. Krimināllietā Nr. 11815007715⁷² suteners organizēja seksuālo pakalpojumu sniegšanu masāžas salonā, slēpjot seksuālo pakalpojumu sniegšanu (erotisko masāžu) zem klasiskās vai relaksējošās ķermeņa masāžas. Proti, šajā lietā izmantošana izpaužas kā seksuālo kontaktu organizēšana, aprīkojot telpas un ar starpniecību nodod tās prostitūcijai. Suteneri savervēja sievietes, kuras vēlāk sniedz klientiem erotisko masāžu, tādējādi prostitūtas tika izmantotas kā masieres ar kurām tika noslēgts fiktīvs darbavietas nomas līgums, kuru rezultātā, masieres (prostitūtas, kas sniedz erotisko masāžu) par veiktajiem pakalpojumiem saņēma 25 *euro* sev, taču pārējo naudu, 40 *euro* apmērā, atdeva suteneriem. Piemēram, arī apskatot krimināllietu Nr.11270002810⁷³, tika konstatēts, ka V.Č., kurš tika apsūdzēts pēc Krimināllikuma 165.panta pirmās daļas, nolūkā iedzīvoties uz tādu personu rēķina, kuras nodarbojas ar prostitūciju sešu gadu garumā organizēja intīmpakalpojuma sniegšanu par samaksu, izmantojot prostitūtas. V.Č. pats pieņēma klientu zvanus, vienojas ar klientu par cenu un samaksas kārtību, un intīmpakalpojuma sniegšanas vietu. Kā arī nodrošināja prostitūtu kontaktu iespējamību ar klientu, aizveda prostitūtas pie klientiem ar sev piederošo mašīnu, saskaņā ar norunāto samaksas kārtību saņēma no prostitūtas klienta nodoto naudu Ls 30 (EUR 42,69) par vienu intīmpakalpojumu stundu, no kura Ls 17 (EUR 24,19) izmaksāja prostitūtai un Ls 13 (EUR 18,50) paturēja sev. Tādējādi sešu gadu garumā gūstot sev materiālu labumu. Tiesa nosprieda V.Č. atzīt par vainīgu smaga nozieguma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 165.panta pirmajā daļā. Sodīt viņu ar brīvības atņemšanu uz diviem gadiem bez mantas konfiskācijas un saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu piespriesto sodu V.Č. noteikt nosacīti, ja divu gadu pārbaudes laikā viņš neizdarīs jaunu noziedzīgo nodarījumu, nepārkāps sabiedrisko kārtību un izpildīs tiesas uzliktos kriminālsodu izpildi reglamentējošā likumā noteikto pierādījumus. Šajā lietā izmantošana izpaužas kā sistemātiska naudas saņemšanā no personām, kas nodarbojas ar prostitūciju, slēpjot tās aiz masierēm, kuras vēlāk sniedza seksuālos pakalpojumus.

Savukārt, citā krimināllietā nr. 12507002912⁷⁴ suteners tikās ar sievietēm un izskaidroja, ka ir nepieciešams sniegt seksuālos pakalpojumus, tādā veidā iesaistot prostitūcijā vairākas personas t.i. personas, kuras sistemātiski stājās dzimumattiecībās ar dažādām personām par atlīdzību, t.i., nodarbojas ar prostitūciju. Proti, prostitūtām tika noteikta maksa, kura ir jāņem no klienta par konkrētu seksuālo pakalpojumu sniegšanu. Tādējādi, prostitūtas tika izmantotas tādā veidā, ka tās sistemātiski stājās dzimumattiecībās ar dažādām personām

⁷² Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 26.01.2017. spriedums krimināllietā Nr. 11815007715. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/301570.pdf> [aplūkots 02.12.2018.]

⁷³ Kurzemes rajonas tiesas 15.11.2010. spriedums krimināllietā Nr.11270002810 [nav publicēts].

⁷⁴ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 23.12.2016. spriedums krimināllietā nr. 12507002912. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/297660.pdf> [aplūkots 03.12.2018.]

pret atlīdzību par seksuālo pakalpojumu sniegšanu. Ieskatoties arī ārvalstu tiesu praksē, piemēram, Krievijas Federācijas vienā no krimināllietām Nr. 1-849/2010⁷⁵ tika norādīts, ka suteners par prostitūtas sniegtajiem pakalpojumiem, pats saņēma naudu no klientiem, un prostitūtas pēc sutenera komandas izgāja ielās, tādejādi suteners izmantoja prostitūtas.

Pētāmā panta pirmajā daļā objektīvā puse izpaužas kā aktīva, kaitīga un prettiesiska darbība, kura izpaužas personas izmantošanā, iedzīvošanās nolūkā, un kura nodarbojas ar prostitūciju, kas ir pieskaitāms pie noziedzīga nodarījuma formālā sastāva. Kaitīga ir tāpēc, ka tā apdraud ar krimināllikumu aizsargātās intereses. Prettiesiska ir tāpēc, ka par to ir paredzēta kriminālatbildība. Līdz ar to, no augstāk minētā ir secināms, ka jēdziens “izmantošana” Krimināllikuma 165. panta pirmās daļas izpratnē, kurš izpaužas kā darbība, tā izmantošana krimināltiesību praksē ir vienveidīga, taču tās izpausmes ir atšķirīgas. Vienveidīga, jo izmantošana izpaužas kā darbība, kuru veic pats suteners iedzīvošanās nolūkā. Izmantošanas izpausme ir atšķirīga, jo suteners mēdz prostitūtas izmantot masieres lomā, kuras sniedz seksuālos pakalpojumus relaksējošo masāžu aizsegā, kā arī mēdz izmantot klasiskā veidā, kā prostitūtas, kuras strādā pēc izsaukuma, utt. Bezdarbība, kā sutenerisma noziedzīga nodarījuma objektīvā puse nevar izpausties, jo bezdarbība ir “pasīva, kaitīga un prettiesiska uzvedība, kura izpaudusies tādejādi, ka persona nav pildījusi viņai uzliktos tiesiskos pienākumus, ar ko nodarīts vai varēja tikt nodarīts kaitējums [...]”⁷⁶. Sutenera bezdarbība nevar izpausties, izmantojot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, iedzīvošanās nolūkā. Krimināllikuma 165. panta obligātā objektīvās puses pazīme ir tikai prettiesisks nodarījums, proti, aktīva darbība. Ar brīdi, kad suteners izmanto personu, kura nodarbojās ar prostitūciju, var uzskatīt, ka noziedzīgais nodarījums ir pabeigts.

Daudz sarežģītākā Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas Krimināllietā Nr.11089279206⁷⁷ persona D.B. tika apsūdzēta pēc Krimināllikuma 231.panta 2.daļas, 125.panta 2.daļas 5.punkta un 165.pant 1.daļas. Autors, pievērsīs uzmanību 165.panta pirmajai daļai, kur tika konstatēts, ka D.B. ar mērķi izmantot iedzīvošanās nolūkā personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, interneta portālos un preses izdevumos ievietoja sludinājumus ar dažādiem darba piedāvājumiem, norādot savu kontaktāruni. D.B. tikās ar pretendētēm, izskaidroja tām nosacījumus (tām bija jāsniedz seksuālos pakalpojums, proti, jāiestājas dzimumattiecībās un jāsniedz erotisko masāžu, par samaksu un daļu no šīs samaksas jādod viņam). Nodrošināja ar telpām izmantojot īrētos dzīvokļus Rīgā, nodeva prostitūtām mobilos telefonus ar internetā reklamētiem abonementu numuriem, nosakot samaksu

⁷⁵ Мытищинский городской суд Московской области 27.12.2010 приговор дела номер 1-849/2010. Pieejams: <https://ej.uz/j4pq> [aplūkots 03.12.2018.]

⁷⁶ Krastiņš U. 2000, 50. lpp.

⁷⁷ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 24.02.2009. spriedums krimināllieta Nr.11089279206. [nav publicēts].

prostitūtām, kura ir jāņem no klienta par konkrēta seksuāla pakalpojuma sniegšanu. Tāpat organizēja intīmkлубa darbu, kontrolējot prostitūtu darbu un darbu apmeklētājiem nosakot konkrēto darba laiku. Sistemātiski (3 gadu garumā) saņēma no prostitūtām daļu nauda par sniegtajiem seksuālajiem pakalpojumiem, izmantojot tās. Par ko tiesa sodīja D.B. pēc Krimināllikuma 165.panta pirmās daļas ar brīvības atņemšanu uz diviem gadiem, bez mantas konfiskācijas un sodīja arī pēc citiem augstāk minētajiem Krimināllikuma pantiem par citiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Pēc noziedzīga nodarījuma kopības D.B. tika sodīts uz četriem gadiem, bez mantas konfiskācijas, kura tika noteikta nosacīti ar pārbaudes laiku uz četriem gadiem. Bet šāds pārbaudes laika termiņš ar Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 13.maija Krimināllietā Nr. KA04-480-09/27 tika atzīts par nelikumīgu un tika nospriests cits sods, t.i. saskaņā ar Krimināllikumu 55.pantu pārbaudes laiku D.B. uz trīs gadiem. No minētās krimināllietas noziedzīgs nodarījums ir pabeigts jau ar brīdi, kad suteners ar mērķi izmantot iedzīvošanās nolūkā personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, sāka interneta portālā un preses izdevumos ievietot sludinājumus ar dažādiem darba piedāvājumiem, norādot savu kontaktāruni. Vēlāk viņš tiekoties ar pretendētēm izskaidroja tām nosacījumus (noradot to, ka būs jānodarbojas ar prostitūciju un dažu no ienākumiem jāatdod viņam). No minēta vienīgi nav skaidrs, vai persona tikās ar pretendētēm, kas jau ir prostitūtas, vai arī tikās ar personām, kuras vēls kļūt par tādām. Šajā aspektā, autors piekristu noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijai, ja būtu skaidrs vai te nav personas iesaistīšana. Vajadzētu arī pievērst uzmanību tam, cik ilgā laika periodā personas nodarbojās ar sutenerismu, proti, iedzīvojās uz tādu personu rēķina, kuras nodarbojas ar prostitūciju.

Arī krimināllietā Nr.11815001915⁷⁸ R.S. četrus gadus iedzīvošanās nolūkā, ar noziedzīgu nodomu izmantot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, organizēja seksuālo pakalpojumu sniegšanu masāžas salonā, slēpjot seksuālo pakalpojumu sniegšanu aiz relaksējošās masāžas, kuras laikā seksuālo pakalpojumu sniedzējām masierēm ir jāpieskaras vīriešu dzimumorgāniem ar savu ķermeni, rokām un krūtīm, panākot, lai klients sasniedz orgasmu (seksuālo baudu). R.S. izveidoja šāda tipa bordeli un slēpa to aiz relaksējošās masāžas salona, ar īpašnieku vienojās par nedzīvojamo telpu nomu Rīgā, XX ielā un reģistrējās Valsts ieņēmumu dienestā kā individuālais komersants. Lai bordelis varētu darboties, R.S. pats meklēja sievietes un piedāvāja labi apmaksātu darbu masierēm savā masāžas salonā, ievietojot darba piedāvājumus interneta portālos, norādot savu mobilā telefona numuru un e-pasta adresi. Sievietēm skaidroja, ka būs jāsniedz seksuālie pakalpojumi par naudu, slēpjot seksuālos pakalpojumus aiz relaksējošās vai erotiskās masāžas. Ar

⁷⁸ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 29.03.2016. spriedums krimināllietā nr.11815001915 [nav publicēts].

savervētajām sievietēm viņš slēdza fiktīvus darba līgumus savā mikrouzņēmumā, norādot, ka viņas veic masieres darba pienākumus. Masiera pakalpojumus R.S. reklamēja interneta portālos ievietojot tur sludinājumus. R.S. pieņēma arī telefona zvanus, izvēlējās, kura prostitūta kuram klientam būs, piešķīra atlaides, pēc saviem ieskatiem un aprēķiniem, izmaksāja prostitūtām atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem – 60 EUR/h un par vienu klienta apkalpošanu R.S. prostitūtai izmaksāja 15-17.50 EUR, atkarībā no salonā nostrādātā laika. Tādejādi prostitūtas atdeva R.S. no 70% saviem ienākumiem. Šajā lietā prokurore noslēdza Kriminālprocesa 433.-437.panta kārtība noslēdz ar R.S. vienošanos, kurā prokurore lūdz noteikt R.S. naudas sodu 12 minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir 4440 EUR apmērā, bez mantas konfiskācijas un bez probācijas uzraudzības, ko tiesa arī apstiprināja. Šajā krimināllietā arī parādās tas, ka suteners prostitūtas slēpj aiz masierēm, tādejādi prostitūtas izmantojot. Minēto noziedzīgo nodarīju suteners realizēja veselus četrus gadus, slēpjot aiz legālas komercdarbības. Šobrīd paredzētajā prostitūcijas ierobežošanas likumprojektā 5. pantā ir noteikts, ka komersantiem ir pienākums nodrošināt, lai to komercdarbības veikšanas vietās vai objektos personas nenodarbotos ar prostitūciju un neizmantotu prostitūciju. Ir noteikts pienākums izklaides un atpūtas iestāžu vadītājiem nodrošināt to, lai šajās iestādēs netiktu piedāvāti, sniegti un saņemti seksuālie pakalpojumi par maksu. [...] Vienlaikus, ņemot vērā to, ka nevienā spēkā esošajā normatīvajā aktā nav definēts, kas ir “izklaides un atpūtas vietas”. Likumprojektā ir noteikts, ka šāds pienākums ir komersantam. Jānorāda, ka praksē bieži vien šajās vietās, piemēram, masāžas salonos, tiek piedāvāti un sniegti prostitūcijas pakalpojumi, bet iestāžu vadība, kura organizē to darbu paziņo, ka neko nezina un tā esot klienta un pakalpojuma sniedzēja “brīvprātīga” abpusēja vienošanās.⁷⁹ Lai saprastu, kas ir izklaides un atpūtas vieta, nepieciešams noskaidrot, kas ir izklaides un atpūtas un kā tās savā starpā ir saistītas. Izklaide ir cilvēka uzvedības veids, kurš palīdz tam atpūsties un priecāties, novērš uzmanību no ikdienas pierastajām un garlaicīgajām lietām, kuras rada pozitīvu iespaidu.⁸⁰ Protī, ir subjekts, kuram ir nepieciešama izklaide un ir objekts, kas ir emocijas, ko vēlas iegūt subjekts. Lai tas viss kopā strādātu ir nepieciešams pakalpojums (prece) izklaidei un pats process (dot pozitīvo iespaidu ar izklaides palīdzību). Ir diskutējams jautājums vai ar šādu izklaides un atpūtas izpratni varētu dēvēt par izklaidi seksuālo pakalpojumu saņemšanu. Autoraprāt, likumprojekta jaunais formulējums ir daudz precīzāks, nekā spēkā esošajos noteikumos, jo tādejādi “komersants, izvēloties darbiniekus savas komercdarbības nodrošināšanai, uzņemas atbildību par to, kas notiek komercdarbības veikšanas laikā un vietā,

⁷⁹ Likumprojekta “Prostitūcijas ierobežošanas likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IEMAnot_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]

⁸⁰ Стальная В. А. Индустрия развлечений: понятие и основные категории. Pieejams: https://www.cfin.ru/press/practical/2008-09/03.shtml#_ftn2 [aplūkots 04.12.2018.]

tajā skaitā arī par savu darbinieku iespējamo prettiesisko rīcību”⁸¹, kas arī pozitīvi ietekmē sutenerisma apkarošanu un izvairīšanos no apgalvojumiem, ka komersants neko nezina par darbinieku sniegtajiem pakalpojumiem, kas it kā bija legāla komercdarbība.

Krimināllikuma 165. panta izpratnē būtiski ir iezīmēt arī to momentu, ka suteneri izmanto iedzīvošanās nolūkā personas, kuras jau nodarbojas ar prostitūciju, nevis tās, kuras vēl nenodarbojas ar prostitūciju. Gadījumos, kad suteners izmanto personas, kuras vēl nenodarbojas ar prostitūciju, ir jābūt uzmanīgiem, jo Krimināllikuma 164. panta paredz kriminālatbildību par personas iesaistīšanu prostitūcijā un prostitūcijas izmantošanu. Līdz ar to ir uzskatāms, ka suteners izmanto vienmēr personas, kuras jau nodarbojas ar prostitūciju. Aplūkojot krimināltiesību praksi saistībā ar sutenerismu var secināt, ka lielākoties tiesas spriedumos ir norādīts, ka suteners izmanto iedzīvošanās nolūkā personas, kuras jau nodarbojas ar prostitūciju. Taču ir atrodams gadījums, kad nav skaidrs, vai suteners meklē personu kuras jau nodarbojas ar prostitūciju, vai kura tikai vēlas nodarboties ar prostitūciju. Piemēram, krimināllieta nr. 11502005813⁸² suteners meklēja un sazinājās ar personām, kuras vēlas nodarboties ar prostitūciju, tikās ar tām, izskaidroja, ka daļu no samaksas par seksuālo pakalpojumu sniegšanu ir nepieciešams nodot viņam. Arī ievietoja sludinājumus par prostitūtu pakalpojumiem interneta portālos, organizēja prostitūtu un klientu tikšanos, noteica samaksu par seksuālo pakalpojumu sniegšanu, vienojās par seksuālo pakalpojumu sniegšanas vietu un laiku, kā arī kontrolēja seksuālo pakalpojumu sniegšanas rezultātā saņemto naudas līdzekļu apriti. No minēta sprieduma nav skaidrs, vai suteners meklēja personas, kuras jau nodarbojas ar prostitūciju vai meklēja personas, kuras vēlas nodarboties ar prostitūciju. Ja ir otrais variants, tad rodas jautājums, vai tā nav iesaistīšana prostitūcijā, proti, Krimināllikuma 164. panta pirmā daļa. Taču turpmāk minētā sprieduma tekstā ir norādīts precizējums, ka persona izdarīja personu izmantošanu iedzīvošanās nolūkā, kuras nodarbojas ar prostitūciju, tas ir, nodarbojās ar sutenerismu, gūstot sev no tās materiālu labumu. Pārlicības vai tiešām minētā persona izmantoja iedzīvošanās nolūkā personas, kuras jau nodarbojas ar prostitūciju, vai kuras vēl nenodarbojas ar prostitūciju, nav, jo minētā spriedumā ir konstatētas pretrunas. Minētās tēmas problēmu, autors padziļināti pētīs trešajā nodaļā pie norobežošanas problēmjaudājumiem.

⁸¹ Likumprojekta “Prostitūcijas ierobežošanas likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IEMAnot_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]

⁸² Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 14.08.2017. spriedums krimināllieta Nr. 11502005813. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/326190.pdf> [aplūkots 03.12.2018.]

2.3. Subjekts

Kas attiecas uz Krimināllikuma 165.panta subjektu, proti, persona kura ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, tad tai ir jābūt fiziskai personai. Par subjektu krimināltiesības nevar būt juridiska persona, piemēram, ja ir atvērta erotiskā frizētava kā uzņēmums, tad par tās izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem atbildēs fiziskas personas, kuras šos nodarījumus izdarījušas, kuras ir šīs juridisko personu pārstāves, proti, ja minētās frizētavas īpašnieks organizē seksuālos kontaktus, nodrošina prostitūtām telpas un izmanto tās iedzīvošanas nolūkā, tad minētās frizētavas īpašnieks tiks saukts pēc Krimināllikuma 165. panta daļas paredzētās kriminālatbildības. Speciālā subjekta šeit nepastāv, jo nav citas raksturīgās Krimināllikuma panta dispozīcijā paredzētās īpašības, kuras būtu konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva obligātās pazīmes. Līdz ar to subjekts Krimināllikuma 165.panta izpratnē ir fiziska un pieskaitāma persona, kura ir sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, proti, tāds subjekts, kurš ar savu prettiesisku darbību ir izdarījis tādu noziedzīgu nodarījumu, kuru ir par pamatu saukt pie kriminālatbildības. Tiesu praksē nav gadījumu, kad pie kriminālatbildības tiktu saukta personas, kuras nav sasniegušas četrpadsmit gadus vecumu, vai personas no četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem (neieskaitot). Līdz ar to nav pamata diskutēt par subjekta vecumu, no kura stājās kriminālatbildība un pārējām īpatnībām.

Krimināllikuma 46. panta otrajā daļā ir noteikts, ka nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu. Subjekta, kā nodarījuma sastāva elementa nozīme ir tāda, ka tā kopā ar pārējām objektīvam un subjektīvam pazīmēm raksturo to kā prettiesisku darbību noziedzīga nodarījuma kopumā.

2.4. Subjektīvā puse

Noziedzīga nodarījuma sastāva subjektīvas pazīmēs raksturo personu, kura izdarījusi nodarījumu. Šai personai, ko sauc par noziedzīga nodarījuma subjektu, jābūt sasniegušai noteiktu vecumu un pieskaitāmai. Par subjektīvajam pazīmēm uzskatāmas arī tādas pazīmēs, kuras raksturo personas psihisko attieksmi pret pašas izdarīto darbību vai bezdarbību un nodarījuma kaitīgajam sekām. Saldā rakstura pazīmēs ir noziedzīga nodarījuma subjektīvā puse.⁸³ Subjektīvā puse ir noziedzīga nodarījuma iekšējā attieksme. Tā atspoguļo personas psihisko attieksmi pret viņa izdarīto sociāli bīstamo rīcību, kam ir raksturīga vaina, motīvs, mērķis.⁸⁴ Tātad nodarījuma subjektīvā puse atspoguļo saistību starp personas apziņu un gribu,

⁸³ Krastiņš U. 2000, 9. – 10. lpp.

⁸⁴ Субъективная сторона преступления: понятие, содержание и значение, обязательные и факультативные признаки. Pieejams: https://www.e-reading.club/chapter.php/97797/23/Rozhdestvina_-_Shpargalka_po_ugolovnomu_pravu._Obshchaya_chast%27.html [aplūkots 12.03.2018.]

un viņas izdarīto noziedzīgo nodarījumu.⁸⁵ Tā izpaužas kā tīšs nodarījums ar tiešu/netiešu nodomu un ar noteiktu nolūku. Tīšs nodarījums ir tad, kad noziedzīga nodarījuma izdarītājs, paredzēja nodarījuma sekas un ir velējusies tās, apzinājās savas darbības kaitīgumu un arī paredzēja šīs darbības sekas, proti, suteners apzinās, ka izmanto personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, iedzīvošanās nolūkā un arī vēlas šāda nolūkā izmantot, gūstot no tā sev zināmu materiālu labumu. Nolūks (mērķis) ir papildus pazīme, jāņem vērā tas, ka “iedzīvošanās nolūka reāla esamība nav obligāti saistāma arī ar reāla labuma gūšanu”⁸⁶. **Iedzīvošanās nolūks** ir konstatējams, ja “personas vēlme noziedzīga nodarījuma rezultātā gūt materiālu vai cita rakstura labumu sev vai citām personām, neatkarīgi no tā, vai šis mantkārīgais mērķis ir sasniegts vai nav sasniegts.⁸⁷” Iedzīvošanās nolūka esamība nebūt nav obligāti saistāma arī ar reāla labuma iegūšanu, un pareizi izlēmušas tiesas, kuras saskatījušas šo kvalificējošo pazīmi arī gadījumos, kad tiesāmajiem nolūku iedzīvoties uz savervēto personu rēķina realizēt nav izdevies.⁸⁸ Vainīgie paši organizē savervēto personu nodarbi ar seksuālo pakalpojumu sniegšanu un tas notiek viņu pārraudzībā, kā arī paši gūst no tā peļņu.⁸⁹ Grūti ir konstatēt iedzīvošanās nolūku, taču, ja šāds nolūks netiek konstatēts, tad arī nevar saukt pie kriminālatbildības par sutenerismu. Līdz ar to iedzīvošanās uz personas rēķina ir Krimināllikuma 165. panta sastāva obligātā pazīme. Tā, piemēram, krimināllietā nr. 1250708509⁹⁰ iedzīvošanās nolūks izpaudās kā J.S. kopā ar vēl astoņām personām, pret kurām kriminālprocess izdalīts atsevišķā lietvedībā, izveidoja vairāk nekā divu personu apvienību (organizētu grupu), kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt sevišķi smagu noziegumu, vienojās par no prostitūtām saņemto naudu līdzekļu sadali, t.i., vienojās par personu, kuras nodarbojās ar prostitūciju izmantošanu iedzīvošanās nolūkā. Kā arī turpinot savu noziedzīgo nodomu, nolūkā iedzīvoties uz prostitūta rēķina, reklāmas avīzēs, kā arī interneta portālos un mājas lapās ievietoja sludinājumus, reklamējot prostitūtu pakalpojumus norādot savus un prostitūtu kontaktālrūņu numurus. Tāpat, piemēram, krimināllietā Nr.11815005915⁹¹ personas J.Ā. trīs gadus nodarbojās ar personas izmantošanu iedzīvošanās nolūkā, tas ir, guva sev materiālu labumu no personām, kuras nodarbojās ar prostitūciju – organizēja intīmpakalpojumu sniegšanu klientiem par samaksu tieši – sazinājās ar personām, kuras vēlas

⁸⁵ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII¹ nodaļa), 2015, 55. lpp.

⁸⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2009, 355. lpp.

⁸⁷ Liholaja V. Komentāri par Latvijas tiesu praksi krimināllietās II. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007, 47. lpp.

⁸⁸ Liholaja V. Komentāri par Latvijas tiesu praksi krimināllietās I. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 99. lpp.

⁸⁹ Tiesu prakses Krimināllietās par cilvēku tirdzniecību. Pieejams: https://www.ltmc.lv/files/ltmc/uploaded_content_files/tiesu%20prakse%20kriminallietas%20par%20cilveku%20tirdzniecibu_logo.pdf [aplūkots 12.03.2018].

⁹⁰ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 08.12.2010. spriedums kriminālieta Nr.12507008509 [nav publicēts].

⁹¹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 22.01.2016. spriedums kriminālieta Nr.11815001915 [nav publicēts].

nodarboties ar prostitūciju, tikās ar tām, izskaidroja, ka daļu no samaksas par intīmpakalpojumu ir nepieciešams nodot viņai (J.Ā.). Suteneru atlīdzība, ko saņem no personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, ir iegūstama bez tiesiska pamata. Mantisko labumu, ko iegūst suteneri no personas, kura nodarbojas ar prostitūciju, tiek iegūts sistemātiski, proti, suteners darbojas pēc noteiktiem principiem un tās darbības regulāri atkārtojas. Autoraprāt, pietiek ar to, ka persona jau ar vienu reizi iedzīvojusies uz personas rēķina, kura nodarbojas ar prostitūciju, līdz ar to šī persona ir sodāma pēc Krimināllikuma 165.panta pirmās daļas.

Attiecībā uz Krimināllikuma 165.panta otro un trešo daļu, kur ir paredzēta kriminālatbildība par izmantošanu iedzīvošanā nolūkā nepilngadīgās personas un personas, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadus vecumu, tad vainīgajam noteikti ir jāapzinās, ka iedzīvošanās nolūkā izmantojot personu, kura nodarbojas ar prostitūciju nav sasniegusi paredzēto vecuma robežu, ko prasa Krimināllikuma 165.panta otrā un trešā daļa. Bieži vien krimināllietās nav ietverts tas moments, vai vainīgais apzinās vai neapzinās, ka tiek izmantota prostitūta iedzīvošanās nolūkā, kura ir nepilngadīga. Autoraprāt, suteneram pašam, būtu jāpārbauda vai jākonstatē tas fakts, vai persona ir pilngadīga un, vai tā ir sasniegusi sešpadsmit gadus vecumu, pirms iesaistīt viņu prostitūcijā un iedzīvoties uz tā rēķina. Ja sutenera interesēs ir tieši uz šādam personām iedzīvoties, tad attiecīgi ir jāsoda stingrāk. Taču ja suteners neapzinās to faktu, ka persona ir nepilngadīga vai nav sasniegusi sešpadsmit gadus vecumu, tad attiecīgi šo personu nevar saukt pie kriminālatbildības, jo nav subjektīvas puses un tad attiecīgi nevar saukt pie kriminālatbildības. Protams, var būt gadījumi, kad suteneram acīmredzami bija jāsaprot, ka persona, piemēram, ir mazgadīga, tad prokuroram gulstas pierādīšanas pienākums, pierādīt to, ka suteners ir zinājis, ka iesaista mazgadīgu personu prostitūcija, bet ne vienmēr tas ir iespējams. Ja nav pierādāms tas apstāklis, ka suteners ir zinājis, par personas mazgadīgumu, tad šo personu būtu jāsoda pēc Krimināllikuma 165.panta pirmās daļas (atkarīgi, no tā, vai tas vēl papildus nav izdarīt personu grupā vai organizētā grupā, vai arī nav iesaistīta kāda cita nepilngadīga persona). Līdz ar to tiesai būtu jāizvērtē vai vainīgais, kurš izmantoja iedzīvošanās nolūkā nepilngadīgo personu, kura nodarbojas ar prostitūciju, apzinājās, ka izmanto iedzīvošanās nolūkā tādu personu, par kuru iestājas Kriminālatbildība 165. panta otrajā daļā.

Būtiski arī atzīmēt to, ka Krimināllikuma 165.panta otrajā daļā, kur ir divi kvalificēti sastāvi, darbojas ne tikai atsevišķi, bet arī kopīgi, proti, ja suteneri personu grupā izdarīja Krimināllikuma 165.panta otrā daļā noziedzīgo nodarījumu iesaistīt prostitūcijā arī nepilngadīgas personas un iedzīvojoties uz tā rēķina, tad tie ir sodāmi arī pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas un sods nedubultojas. Tas pats attiecas arī uz Krimināllikuma 165.panta

trešo daļu, kur kriminālatbildība ir paredzēta gan par izdarīto noziedzīgo nodarījumu organizēta grupā, gan par izdarīto attiecībā pret personām, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadu vecumu.

Autors arī apskatīs panta katras daļas paredzamo soda bargumu un veidu. Krimināllikuma 165.panta pirmajā daļā par izdarīto noziedzīgo nodarījumu ir paredzēs sods ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai ar piespiedu darbu, vai mantas konfiskācija, vai bez mantas konfiskācijas, un probācijas uzraudzība uz laiku līdz trīs gadiem vai bez tās.

Par Krimināllikuma 165.panta otrajā daļā noziedzīgo nodarījumu ir paredzēs sods ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.

Krimināllikuma 165.panta noziedzīgo nodarījumu ir paredzēs sods ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.

Lai izvērtētu jautājumu par piespriežamo soda mēru un veidu, tiesai jāievēro cilvēktiesību principus, sapratīgumā un taisnīgumā principu.⁹² Tiesai ir jāizvērtē apsūdzētās personas personību pie soda noteikšanas. Tā skatās vai persona ir iepriekš sodīta vai nav. Skatās vai ir sodu mīkstinošie apstākļi pēc Krimināllikuma 47.panta un vai nav sodu pastiprinošie apstākļi pēc Krimināllikums 48.panta. Nosakot soda veidu un mēru apsūdzētajiem, tiesa ņem vērā arī apsūdzēto personu visumā pozitīvi raksturojošās ziņas (piemēram, kā krimināllietā Nr.11270002810 V.Č. darbavietā tika parakstīts kā zinošs speciālists, incidenti nav gadījušies, ir izteikts ģimenes cilvēks, kurš rūpējas par ģimeni un cenšas uzlabot tās materiālo stāvokli, vienmēr ir gatavs strādāt papildus) prokurora viedokli par soda noteikšanu apsūdzētajiem, ka arī apsūdzēto attieksmi pret izdarīto, veselības, materiālo un ģimenes stāvokli. Vienā no krimināllietām Nr.1185001312⁹³ tiesa bija atzinusi prokurores lūgto sodu brīvības atņemšanu uz vienu gadu nosakot sodu nosacīti ar pārbaudes laiku uz vienu gadu par nesamērīgi mīkstu, ņemot vērā to, ka tika konstatēti atbildību pastiprinoši apstākļi un apsūdzēto attieksmi pret izdarīto un, proti, M.A. bija apsūdzēta pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas, kura tika izdarīta attiecībā uz nepilngadīgo personu. M.A. ar nodomu gūt sev labumu, t.i., iedzīvošanās nolūkā, izmantojot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, organizēja intīmpakalpojumu sniegšanu klientiem par samaksu, un konkrēti iesaistīja prostitūcijā prostitūtas, kuru starpā bija nepilngadīgā persona. M.A. bija iepriekš sodīta pēc Krimināllikuma 163.panta ar piespiedu darbu uz četrdesmit stundām, kurš

⁹² Saldus rajona tiesas 06.09.2013. spriedums krimināllietā nr.11360032513. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/116972.pdf> [aplūkots 15.03.2018.]

⁹³ Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 13.02.2013. spriedums krimināllietā Nr.1185001312 [nav publicēts].

tika aizstāts vēlāk ar astoņām aresta dienām. Atbildību mīkstinošie apstākļi nav konstatēti, savukārt, no lietas materiāliem ir redzams, ka M.A. atzina pilnībā sevi par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un vaļširdīgi tiesā atzinās un solīja turpmāk likumpārkāpumu neizdarīt. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka atbildību mīkstinošie apstākļi nav konstatēti, un šie apstākļi ir atzīstami pēc Krimināllikuma 47.panta otrās daļas. Par atbildību pastiprinošo apstākli bija atzīstams M.A. recidīvs un, tas ka noziedzīgais nodarījums izdarīts mantkārīgu tieksmju dēļ, saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmo un vienpadsmito daļu. Autoraprāt, pirmā daļa ir atzīstama par pamatotu, jo persona tika sodīta pēc Krimināllikuma 163.pantu, savukārt, autors nepiekrīt vienpadsmitajai daļai, jo tas ir viens no gadījumiem, ka “mantkārīgais nolūks iekļauts kā noziedzīgā nodarījuma subjektīvās pazīmes puse jau pamatsastāvā [...]”⁹⁴, līdz ar to šo pantu iekļaut dubultā nebūtu pareizi. Tiesa ņemot vērā izdarītā noziedzīga nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību pozitīvi raksturojošās ziņas, to ka apsūdzēta ir grūtniece, nosprieda brīvības atņemšanu nosacīti uz trīs gadiem (reāla brīvības atņemšana bija paredzēta uz diviem gadiem). Autoraprāt, prokurora lūgtais sods brīvības atņemšanu uz vienu gadu, nosakot sodu nosacīti ar pārbaudes laiku uz vienu gadu bija samērīgs un atbilstošs likuma prasībām. Taču tiesai konstatējot atbildību pastiprinošu apstākli, nevajadzēja konstatēt Krimināllikuma 48.panta pirmajā daļā 11. punktā noteikto, jo izdarītais noziedzīgais nodarījums mantkārīgu tieksmju dēļ, veido noziedzīga nodarījuma kvalificētu sastāvu. Proti, personai, kura iedzīvošanās nolūkā izmantot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, jau ir tieksme gūt sev kādu materiālu labumu, līdz ar to nevajadzētu atdzīt par atbildību pastiprinošo apstākli pēc Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 11. punkta. Krimināltiesību terminu skaidrojošajā vārdnīcā mantkārīgu tieksmi izprot kā velmī gūt kādu materiālu labumu – iegūt kādu svešu mantu vai tiesības uz to vai atbrīvoties no kādiem materiāliem, finansiāliem tēriņiem.⁹⁵

Tiesai izvērtējot noziedzīgā nodarījumu raksturu, būtu jāņem vērā arī tādi apstākļi, vai suteners, izmantojot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, negatīvi ietekmēja prostitūtas, proti, vai tā ekonomiskā situācija nav vēljo vairāk pasliktinājusies (tā ietekme un izturēšanās pret prostitūtu). Piemēram, krimināllietā Nr. 11815003811⁹⁶ lieciniece vainīgo personu I. ir raksturojusi ļoti viltīgu, rupju, jo pret prostitūtām izturējās kā pret trešās šķiras cilvēkiem, kļiedza uz prostitūtām, ja tās atteicās strādāt gan pa dienu, gan pa nakti, liekot strādāt bez brīvdienām, pat tad, ja meitenes slimoja un viņām bija menstruācija. Savukārt cita lieciniece liecināja, ka I., ja meitenes viņam nebija atdevušas naudu un aizgājušas prom, tad Igors ielika internetā bildes ar atklātu seju. Autoraprāt, šādu suteneru varētu raksturot kā ļaunprātīgu

⁹⁴ Krastiņš U., Liholaja V. 2015, 219. lpp.

⁹⁵ Judins A. Krimināltiesību terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: RAKA, 1999, 90. lpp.

⁹⁶ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 28.11.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815003811. [nav publicēts].

suteneru, kas slikti izturējās pret izmantotām personām, un tiesai būtu jāņem vērā nosakot sodu arī šos apstākļus. Arī citā krimināllietā izpaudās ļaunprātīga sutenera darbības, proti, jau minētā krimināllietā Nr. 11089114607, kur divas suteneres personu grupā izmantoja nepilngadīgo personu iedzīvošanās nolūkā un, proti, kad nepilngadīgā persona sniedza seksuālos pakalpojumus kopā ar divām sutenerēm, kas bija arī prostitūtas, tā nesaņēma atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, tādejādi suteneri ļaunprātīgi izmantoja nepilngadīgo personu.

Autors pētot krimināllietas ir konstatējis, ka vairākos gadījumu sods par sutenerismu, nav bijis lielāks par brīvības atņemšanu uz pieciem gadiem. Lielākoties sodi tiek piemēroti nosacīti, vai tikai naudas sods.

Krimināllietā 11815002911⁹⁷ sešas personas tika apsūdzētas pēc Krimināllikuma 165. panta trešās daļas, par sutenerismu, kas ir izdarīts organizētā grupā. Prokurors norādīja, ka apsūdzētie uzreiz pēc aizturēšanas snieguši vaļsirdīgas liecības par noziedzīgo nodarījumu, ko tiesa atzina par atbilstošu Krimināllikuma 47. panta otrās daļas nosacījumiem, proti, par atbildību mīkstinošiem apstākļiem, aktīvi veicinot noziedzīga nodarījuma izmeklēšanu. Tomēr juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka “tas vien apstāklis, ka persona uzreiz nopratināšanas laikā atzinusies tai inkriminēta noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, nav atteikusies liecināt par noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļiem, nebija pretdarbojusies amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu, vēl nenozīmē, to ka viņa pati aktīvi veicinājusi noziedzīga nodarījuma atklāšanu un izmeklēšanu”⁹⁸. Vaļsirdīgas liecības veido vaļsirdīgas atzīšanās procesu, kas aptver ar Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 1.punktā norādītā atbildību mīkstinošā apstākļa saturu.⁹⁹ Līdz ar to tiesai bija jāņem vērā tikai Krimināllikuma 47. panta pirmajā daļā ietvertā atbildību mīkstinošo apstākli. Taču tiesa klausot prokurora viedokli, ņemot vērā katra apsūdzētā lomu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, arī to apstākli, ka ir divi atbildību mīkstinošie apstākļi un netika konstatēti atbildību pastiprinošie apstākļi, kā arī apsūdzēto personības, noteica sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu, kāda par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēta likumā. Minētajā lietā divām personām tika noteikts brīvības atņemšanas sods uz pieciem gadiem, kas tika noteikts nosacīti, bez mantas konfiskācijas, pārējām personām brīvības atņemšana uz diviem gadiem, bez mantas konfiskācijas un arī nosacīti. Tomēr, ja tiesa neņemtu vērā vaļsirdīgas liecības Krimināllikuma 47. panta pirmās daļas kā atbildību mīkstinošu apstākli, būtu iespējams noteikt bargāku sodu, jo minēta panta soda sankcija paredzēja brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz piecpadsmit gadiem (2013. gada 1. aprīļa likuma redakcijā).

⁹⁷ Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 06.06.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815002911 [nav publicēts].

⁹⁸ Krastiņš U., Liholaja V. 2015, 209. lpp.

⁹⁹ Tiesu prakse lietās par cilvēku tirdzniecību un personu nosūtīšanu seksuālai izmantošanai (2006) 38lpp

Iepriekšējo lietu, salīdzinot, piemēram, ar krimināllietu Nr. 11810044008¹⁰⁰, kur personu D.M. apsūdzēja pēc Krimināllikuma 165. pant trešās daļas, kas tika izdarīts organizēta grupā, proti, D.M. bija noziedzīgās organizētās grupas dalībniece, kas veica dispečera funkcijas un organizēja intīmkлуба darbu. Tiesa ņēma vērā pie sodu noteikšanas divus atbildību mīkstinošos apstākļus – apsūdzētā aktīvi veicināja noziedzīgā nodarījuma atklāšanu un izmeklēšanu, kā arī vaļširdīgi atzina savu vainu un izdarīto nožēloja, kas lika par pamatu piemērot Krimināllikuma 49. panta nosacījumus, nosakot citu vieglāku sodu, naudas sodu. Tiesa arī balstījās pie sodu noteikšana uz Krimināllikuma 47. panta otro daļu. Taču autoram nav skaidrs kas ir tas apstākļi, ko tiesa ņēma vērā. Lietā arī tika norādīts, ka D.M. pašlaik studēja ārzemes . Līdz ar to tiesa nosprieda D.M. piemērojot Krimināllikuma 49. panta nosacījumus – naudas sodu trīs tūkstošu latu apmērā, kas bija jāizmaksā trīsdesmit dienu laikā. Taču, ja salīdzina ar krimināllietu Nr. 11810044008, vienai no personām A.M., kurai tika noteikts sods kā brīvības atņemšana uz diviem gadiem nosacīti, organizētā grupā kā tās dalībnieks pildīja apsarga funkcijas (kas ir daudz labvēlīgāks apstākļi pašām prostitutām) un naudas sadalīšanas funkciju, sods bija noteikts daudz bargāks. Minētai personai nosakot sodu tika ņemti vērā arī divi atbildību mīkstinošie apstākļi personu raksturojošie apstākļi, kas ir līdzīgi tā pat kā D.M. Tomēr A.M. sods bija daudz bargāks nekā A.M.

Autors, pētot tiesu praksi ir konstatējis, ka uz ar sutenerismu saistīto noziedzīgo nodarījumu kaitīguma pakāpi un likumā paredzētajiem bargajiem sodiem, personas, kuras tika saukta pie kriminālatbildības par sutenerismu, ir piemēroti pārāk “maigi” sodi, līdz ar to, autoraprāt, lai samazinātu ar sutenerismu saistīto noziedzīgo nodarījumu skaitu un apkarotu to, ir nepieciešamība sakārtot sodu noteikšanas praksi. ir nepieciešam dziļāk izvērtēt, katra vainīgā loma noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, ņemot arī citus apstākļus.

Darba sastādīšanas procesā, autoram radās jautājums par sociāliem jautājumiem, kāpēc šāda nodarbe vispār ir aizliegta, un vai to nevajadzētu legalizēt Latvijā, jo tādējādi to varētu labāk izkontrolēt, lai šis “business” pavisam nav aizgājis “pagrīdē”, jo uz doto mirkli suteneri izdomā ar vien sarežģītākas shēmas, piemēram, slēpjot sutenerismu, atverot erotiskos, eksotiskos un relaksējošos masāžas salonus, erotiskās frizētavas, maskējot to aiz legālas komercdarbības. Tā, piemēram, Jaunzēlandē prostitūcija ir legalizēta jau vairāk par 10 gadu. Likums aizsargā gan pašas prostitūtas, gan tā klientus.¹⁰¹ Arī portālā manaballs.lv vāc parakstus par bordeļu legalizāciju un prostitūtu darba apstākļu uzlabošanu, piedāvājot Latvijā ieviest Jaunzēlandes modeli prostitūcijas regulēšanā, kas paredz šādas izmaiņas: 1) legalizēt bordeļus, 2) legalizēt sutenerismu gadījumos, kad ir noslēgts darba līgumus, 3) panākt, ka

¹⁰⁰ Rīgas Vidzmes priekšpilsētas tiesas 04.11.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11810044008 [nav publicēts].

¹⁰¹ Соколов А. Экономика и права человека. Издательские решения, 2017, с. 65.

prostitūtas var droši vērsties policijā, ja kāds ir pārkāpis viņu tiesības.¹⁰² No šiem visiem diviem priekšlikumiem autors vienīgi gribētu atbalstīt trešo punktu, bet neatbalsta pirmos divus. Bet ir skaidrs, tas, ka, autors neatbalsta sutenerismu legalizāciju, jo tas apdraud prostitūtas kopumā un sabiedrību arī, kā arī tikumību. Var likties, ka suteners it kā rūpējas par personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, meklējot tai klientus, nodrošinot apsargu vai pat labākajā gadījumā izgatavo medicīnisko karti, rūpējas par tās veselību, bet tai pašā laikā var pielietot vardarbību pret personu, uzdzīvojas negodīgi, saņemot vairāk mantas vai pat visu mantu no prostitūtas, uzskatot, ka tā pieder viņam. Daudzos seksuālas ekspluatācijas gadījumos (visbiežāk tas attiecas uz sievietēm, kuras iesaistītas prostitūcijas biznesā) personas tiek piespiestas apmierināt jebkuras, pat visnežēlīgākās, klientu vēlmes, jo jebkura pretošanās beidzas ar sutenera (vai īpašnieka) draudiem, iebiedēšanu un fizisku ietekmēšanu.¹⁰³ Lai ar to visu cīnītos ir uzskats, ka ir nepieciešams pilnīgi legalizēt prostitūciju, proti, tie pastāvošie modeļi, kuri uz doto brīdi ir daudzās valstīs, satur ļoti daudz nepilnību, kuras tikai kaitē prostitūtām un apdraud tās drošību. Šāds uzskats ir Tonijai Makai, kura pauda savu viedokli TED¹⁰⁴, kur tika runāts par to, kas patiešām ir nepieciešams seksa strādniecēm. Viņa pieminēja četrus modeļus, viens no tiem bija par valstīm, kur ir kriminālatbildība par nodarbošanos ar prostitūciju (Amerikas Savienotajās valstīs, Krievijas Federācijā, Ķīnā utt.), proti, soda gan klientus, gan prostitūtas kuras sevi pārdod, gan trešās personas, kuras uz tām pelna. Šāds aizliegums ir tāpēc, lai iebiedētu šos cilvēkus nenodarboties ar šādu nodarbošanos, bet no psiholoģiskā viedokļa, ja cilvēkam ir vajadzīga nauda, lai uzturētu sevi un savu ģimeni, tad šāds aizliegums neko nemainīs. Ja personu šādas valstīs sodīs, tad vēlāk viņai būs grūti atrast darbu ar šādu sodāmību un nevarēs atrast darbu, tad tās attiecīgi atgriezīsies pie vecās nodarbes. Piemēram, Ņujorkā pietiek ar to, ja policists atrod prostitūtai prezervatīvu, lai pierādītu to, ka viņa nodarbojas ar prostitūciju, tas nozīmē, šai personai ir jāizvēlas starp sodu un starp aizsargātu seksu. Otrais modelis ir valstis, kur daļēji ir atļauta prostitūcija (Polijas Republikā, Spānijas Karalistē, Itālijas Republikā, Igaunijas Republikā, Somijas Republikā utt.). Šajās valstīs piedāvāt savus pakalpojumus uz ielas ir aizliegts. Tāpat ir aizliegti bordeļi. Tas nozīmē, ka liegums strādāt bordeļos, liek prostitūtām strādāt pa vienai, un šādi ir lielāka varbūtība, ka prostitūta tiks pakļauta vardarbībai vai citai bīstamai situācijai. Prostitūtas nevar strādāt kopīgi vienas telpās. Ja piedāvās savus pakalpojumus uz ielas, tai būs

¹⁰² Par bordeļu legalizāciju un prostitūtu darba apstākļu uzlabošanu. Pieejams <https://manabalss.lv/par-bordelu-legalizaciju-un-prostitutu-darba-apstaklu-uzlabosanu/show> [aplūkots 15.03.2018].

¹⁰³ Celmiņa E., Garokalna-Bihela G., Gromovs J., [u.c.]. Cilvēku tirdzniecība –izpratne, problēmas, risinājumi. Rīga: IOM (Starptautiskā Migrācijas organizācija), 2006, 30. lpp. Pieejams: <http://cilvektirdznieciba.lv/data/Files/macibspekjiem/CT.pdf> [aplūkots 15.03.2018.]

¹⁰⁴ Mac J. The laws that sex workers really want. Pieejams: https://www.ted.com/talks/juno_mac_the_laws_that_sex_workers_really_want [aplūkots 16.03.2018.]

jāmaksā naudas sods, bet lai šo naudas sodu apmaksātu, būs atkal jāstrādā uz ielas. Trešais modelis ir skandināvu modelis, proti, soda klientus, kas maksā par prostitūtas pakalpojumiem (Zviedrijā, Norvēģijā, Islandē, Kanādā, uz brīdi bija ar Francijā, bet atcēla). Problēma šajā modelī ir tāda, ka prostitūtas kā tādas vēl pastāv un pie tam daudz, bet klienti baidās būt sodīti, līdz ar to prostitūtām nākas savu cenu samazināt un tādejādi piesaistīt klientus. Šajā situācijā ja ir grūtības arī tad, nākas meklēt menedžerus jeb sutenerus, kuri šajās valstīs ir populāra parādība un liek atbalstīt vardarbību no trešo personu puses. Jāatzīmē arī Latvijā neseno tika nodots sabiedrībai Prostitūcijas ierobežošanas likumprojekts, saucot pie administratīvās atbildības klientus, kuri saņem pakalpojumus no prostitūtām, parkos, uz ielas, automašīnās.¹⁰⁵ Ceturtais modelis ir tāds, ka valstīs prostitūcija tiek reglamentēta, jeb tās valstis, kuras nesaprot vai vajag legalizēt prostitūciju vai nē (Latvijā, Turcijas Republikā, ASV Nevadas štatā, Nīderlandē, Vācijas Federatīvajā Republikā utt.). Šī reglamentācija labi izskatās uz papīra, radot divpusēju sistēmu, legāls un nelegāls darbs. Šajā sistēmā neaizsargātajām personām vairāk ir jāstrādā nelegāli, proti, imigrantiem, personām ar vardarbību ģimenē, līdz ar to šādas personas arī ir neaizsargātas un ir strādāt bīstami. Tonija Maka un organizācija, ko viņa pārstāv, piedāvā valstīm legalizēt prostitūciju, tādejādi aizsargājot pašas prostitūtas. Autoraprāt, piedāvāt legalizēt prostitūciju kā tādu, būtu katras valsts iekšējs jautājums, jo ir jāapsver visi ieguvumi un zaudējumi šim melnajam biznesam. Jāatzīmē tas, ka iespējams Latvijai legalizēt pilnībā prostitūciju nebūtu labi apdomāts solis, jo jau tagad valstī ir diezgan audzis arī seksa tūrisms, kurš valstij piedod negatīvu tēlu citu valstu starpā. Dot konkrētu atbildi vai vajag legalizēt prostitūciju Latvijā, autors izvairās, taču vēlas piebilst, ka aizliedzot prostitūciju, problēma netiks risināta.

Sutenerismu ar vien biežāk slēpj zem legālās uzņēmējdarbības, slēpjot to aiz eksotiskā, erotiskā un relaksējošā masāžu salona vai erotiskām frizētavām, kā arī iesaistās valsts amatpersona, iedzīvojoties uz sutenera darbībām un slēpjot tā noziedzīgās darbības. Tā, piemēram, krimināllietā Nr.11819001109¹⁰⁶ A.K. būdama valsts amatpersona ieguva informāciju, ka V.I. atvēra bordeli "K", V.I. darbības ir noziedzīgs nodarījums, kurš paredzētas pēc Krimināllikuma 165.pantā pazīmēm. A.K. piezvanīja V.I. un telefona sarunas laikā A.K. informēja V.I., ka tam ir zināms, ka V.I. atvēris intīmkлубu, piedāvāja viņam satikties un apspriest kluba darba tālākās perspektīvas. Autors neaprakstīs visu noteikto gaitu šajā lietā, vien vēlas uzsvērt to, ka A.K. piedraudēja, ka ja viņš nesadarbosies, tad V.I. bordelī tiks veikti policijas reidi un bordeli slēgs, un V.I. sauks pie kriminālatbildības pēc

¹⁰⁵ Vēlas sodīt klientus, kuri saņem prostitūtu pakalpojumus, piemēram, automašīnā. Pieejams: <http://www.tvnet.lv/zinas/kriminalzinas/669254-velas-sodit-klientus-kuri-sanem-prostitutu-pakalpojumu-piemeram-automasinā> [aplūkots 16.03.2018.]

¹⁰⁶ Rīgas apgabaltiesas 23.11.2015. spriedums krimināllietā Nr.11819001109. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/257730.pdf> [aplūkots 16.03.2018.]

krimināllikuma 165.panta. Sākumā veselu gadu A.K. saņēma kukuli no V.I. 100 Ls ik mēnesi, tomēr beigās vienojās, ka ik mēnesi saņems 300 Ls, par to V.I. netika nodots policijai, pie tam A.K. sniedz V.I. interesējošu informāciju no A.K. no pieejošā darbā datu bāzes. A.K. informēja V.I. par veiktiem bordeļu reidiem, personas, kuras nodarbojas ar sutenerismu, arī par viņa piederošo bordeli, ļaujot V.I. izvairīties četrus gadus no saukšanas pie kriminālatbildības. A.K. sniedza informāciju V.I. par četrām viņam interesējošām personām. V.I. gribot samazināt sev konkurentus. A.K. arī lūdz veikt operatīvos pasākumus pret viņa konkurentiem, personām, kuras nodarbojas ar sutenerismu, uzturot bordeli Rīgas pilsētā, kurus apsūdzēja pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas, par ko A.K. saņēma no V.I. 700 Ls. A.K. izpaua arī valsts noslēpumu V.I., ka pret viņa konkurentu ir uzsāktas operatīvas darbības.

Apskatoties pēdējos statistikas pārskatus par notiesāto personu skaitu, var redzēt, ka 2013.gada par Krimināllikuma 165.pantu bija notiesātas divdesmit personas¹⁰⁷, 2014.gadā bija notiesātas septiņpadsmit¹⁰⁸ personas, 2015.gadā bija notiesātas divdesmit divas¹⁰⁹ personas, savukārt 2016.gada vien divpadsmit¹¹⁰ personas. Izdarīt secinājumu, ka noziedzīgo nodarījumu skaits, kurš attiecas uz Krimināllikuma 165.pantu, ir samazinās, nevarētu apgalvot tikai vien pēc 2016.gada rādītājiem, jo ir zināms, ka sutenerisms arvien vairāk tiek slēpts zem legālas uzņēmējdarbības un to paliek arvien grūtāk atmaskot.

Pētot tiesu praksi, autors ir apskatījis 24 lietas, kuras ir saistītas ar sutenerismu, kuros bija 63 notiesāto. Lielākais notiesājamo skaits attiecībā uz vecuma grupu bija 30-49 gadi. Notiesātajām personām bija noteikta brīvības atņemšana nosacīti (49 cilvēkiem), deviņiem cilvēkiem bija noteikta reāla brīvības atņemšana, diviem piespiedu darbs un trijiem naudas sods, tikai divām lietām bija pierādījumu pārbaude tiesā, apmēra 188 personas bija iesaistītas prostitūcijā un ir bijušas septiņas vienošanās ar prokuroru.

¹⁰⁷ Tiesu informācijas sistēma krimināllietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits. Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1412920909_noties_pers_skaits_2013.pdf [aplūkots 13.03.2018.]

¹⁰⁸ Tiesu informācijas sistēma krimināllietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits. Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1438754072_Notiesāto%20personu%20skaits_2014.pdf [aplūkots 17.03.2018.]

¹⁰⁹ Tiesu informācijas sistēma krimināllietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits. Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1509954763_Statistikas%20pārskats%20par%20notiesāto%20personu%20skaitu%202015.gadā.xlsx [aplūkots 17.03.2018.]

¹¹⁰ Tiesu informācijas sistēma krimināllietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits. Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1509954811_Statistikas%20pārskats%20par%20notiesāto%20personu%20skaitu%202016.gadā.xlsx [aplūkots 17.03.2018.]

3. NODAĻA SUTENERISMA KVALIFIKĀCIJA UN NOROBEŽOŠANAS JAUTĀJUMI

3.1. Kvalifikācijas pazīmes

Noziedzīga nodarījuma kvalifikācija ir krimināltiesisko normu piemērošanas pamats.¹¹¹ Noziedzīgu nodarījumu kvalifikāciju var definēt kā procesu, kura gaitā konkrētas situācijas pazīmēs tiek salīdzinātas ar Krimināllikumā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm un kura rezultātā tiek izdarīts secinājums par to pilnīgu atbilstību un sakritību, fiksējot to attiecīgajā kriminālprocesuālajā dokumentā.¹¹² Krimināllikuma 165.panta pirmā un otrā daļa ir smags noziegums, kurš pēc Krimināllikuma 7.panta ceturtais daļas nozīmē, ka nodarījums ir tīšs, par kuru ir paredzēta kriminālatbildība, proti, brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim gadiem, bet ne ilgāku par astoņiem gadiem. Savukārt, panta trešā daļa ir sevišķi smags noziegums, kurš pēc Krimināllikuma 7.panta piektās daļas ir tīšs nodarījums, par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par astoņiem gadiem.

Lai noziedzīgu nodarījumu kvalificētu kā sutenerismu pēc Krimināllikuma 165. panta pirmās daļas, ir jākonstatē, ka persona (suteners) izmanto iedzīvošanās nolūkā citu personu, kura nodarbojas ar prostitūciju. Sutenerisms kvalificējums pēc Krimināllikuma 165. panta otrā daļas, ja tas ir 1) izdarīts personu grupā vai 2) izdarīts attiecībā uz nepilngadīgu personu. Sutenerisms kvalificējums pēc Krimināllikuma 165. panta trešās daļas, ja tas ir 1) izdarīts organizētā grupā vai 2) izdarīts attiecībā uz personām, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadus vecumu.

Līdz ar divu vai vairāku personu piedalīšanos noziedzīga nodarījuma izdarīšanā mainās ne tikai nodarījuma forma, bet arī tā saturs, jo palielinās noziedzīga nodarījuma kaitīguma smagums.¹¹³ Krimināllikuma 165.panta otrajā daļā ir ietverts tāds sutenerisma kvalificēts sastāvs kā izdarītais noziedzīgais nodarījums **personu grupā**. Ar sutenerismu, ko izdarījusi personu grupa, saprot tādas darbības, ko kopīgi, to apzinoties, tieši izdarījušas divas vai vairākas personas. Iepriekšēja vienošanās nav obligāta, tomēr praksē visbiežāk šīs personas gan iepriekš vienojas par kopīgu darbību, kura veido sutenerismu izdarīšanu, gan arī sadala pienākumus.¹¹⁴ Piemēram krimināllietā nr. 11010013906¹¹⁵ vīrs un sieva apvienojās

¹¹¹ Reigase A. Noziedzīga nodarījuma kvalifikācija ir krimināltiesisko normu piemērošanas pamats. Jurista Vārds, 2001, nr.8, 7. lpp. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/5480-noziedziga-nodarijuma-kvalifikacija-ir-kriminaltiesisko-normu-piemerosanas-pamats/> [aplūkots 04.12.2018.]

¹¹² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Otrās papildinātais izdevums.- Rīga: Tiesu namu agentūra, 2007, 11. lpp.

¹¹³ Krastiņš U. 2014, 237. lpp.

¹¹⁴ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 428. lpp.

¹¹⁵ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 15.12.2011. spriedums krimināllietā Nr.11010013906 [nav publicēts].

personu grupā – kopīgi pildot intīmkлубa jeb eksortservisa vadītāja pienākumus. Abi darbojās ar iepriekš jau sadalītām lomām, proti, abi organizēja intīmkлубa darbu, un otrs vēl pildīja arī dispečera funkcijas. Abi arī ievietoja dažādus sludinājumus interneta portālos un reklāmas avīzēs. Tiekoties ar pretendentiem abi izskaidroja darba pienākumus (sniegt viesnīcās intīmpakalpojumus par maksu) un norunāja samaksu ko katrs saņems. Bez tam personas izmantoja īrētus dzīvokļus, kurus izmantoja intīmkлубa darba organizēšanai un tā vajadzībām, kā arī nodrošināja prostitutām telpas, kurās viņas sagaidīja klientu izsaukumus. Tādejādi, vīrs un sieva rīkojoties vienoti un saskaņoti – realizējot kopīgu noziedzīgu nodomu, organizēja prostituētu kontaktus ar klientiem, gūstot no tā materiālu labumu, t.i. izmantojot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju iedzīvošanas nolūkā. Līdz ar to, abu izdarītās darbības ir kvalificējas pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas, piespriežos abiem sodu, kurš ir saistīts ar brīvības atņemšanu uz diviem gadiem nosakot to nosacīti ar pārbaudes laiku uz diviem gadiem.

Savukārt, krimināllietā Nr. 11815003610¹¹⁶ autoraprāt, bija kļūdaini kvalificēts pēc Krimināllikuma 165. panta otrās daļas. Proti, tika apsūdzētas pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas veselas četras personas – vīrs I.K., sieva L.L. un divas meitas M.L., S.L. Sākumā I.K. noziedzīgi vienojās ar L.L. par kopīgām darbībām – iedzīvošanās nolūkā izmantot sievietes, kuras nodarbojas ar prostitūciju t.i., nodarboties ar sutenerismu. Pēc kāda laika abi nolēma paplašināt biznesu un izveidot noziedzīgo grupu, kura nodarbojās ar sutenerismu. Noziedzīgās grupas sastāvā iesaistīja L.L. vecāko un jaunāko meitu – M.L. un S.L. Starp šiem cilvēkiem bija izplānotā lomu sadale noziedzīgās grupas sastāvā. I.K. īrēja dzīvokļus, izveidoja seksuāla pakalpojuma sniegšanas bordeļus, slēdza īres līgumus, noteica laiku un vietu, kad sniegt šos pakalpojumus, izvietoja reklāmas internetā, noteica seksuālo pakalpojumu sniegšanas izcenojumu, iegādājās mobilos telefonus un reklāmās norādīja telefonu numuru par katru sievieti. Kopumā viņš organizēja un vadīja darbu, iekasēja naudu par seksuālajiem pakalpojumiem 50% apmērā no katra klienta saņemtās samaksas, pārvietoja sievietes dažādos bordeļos Rīgas pilsētā, nodrošināja sievietēm veselības pārbaudi un veselības kartes, izmaksāja atalgojumu L.L., S.L, M.L. Savukārt pašas L.L., S.L, M.L uzdevumos ietilpa organizēt un nodrošināt seksuālo pakalpojumu sniegšanu, pildīt dispečeru funkcijas, sastādīt ikdienas grafiku prostitutām, priekšapmaksas kartes “Zelta Zivtiņa” iegāde prostituētu izmantotajiem mobilajiem telefoniem, klientu zvanu pieņemšana un prostituētas informēšana par klienta izvēli un apmeklējuma laiku, katras prostituētas iegūtās peļņas fiksēšana un detalizēta atskaite. Par šādām darbībām tiesa noteica brīvības atņemšanu I.K. un

¹¹⁶ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 23.08.2012. spriedums krimināllietā Nr.11815003610. [nav publicēts].

L.L. uz četriem gadiem nosacīti, M.L. uz trīs gadiem nosacīti un S.L. uz diviem gadiem nosacīti. Tiesa kvalificēja noziedzīgu nodarījumu pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas, proti, noziedzīgais nodarījums ir izdarīts personu grupā, minētais spriedums sastāv no epizodēm. Līdz ar to nav pamata kvalificēt pēc Krimināllikuma 165.panta trešās daļas kā organizēta grupā izdarītu noziedzīgo nodarījumu, jo, saskaņā ar Krimināllikuma 19.pantu, tad visas šīs personas ir dalībnieki, jo “dalība ir tādos gadījumos, kur divas vai vairākas personas kopīgi un tieši piedalās tīša (ar nodomu) noziedzīga nodarījuma izdarīšanā”¹¹⁷. Līdz ar to sutenerisms personu grupā ir tad, kad divas vai vairākas personas, kuras kopīgi, to apzinoties tieši izmantoja iedzīvošanās nolūkā personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, neatkarīgi no tā vai bija iepriekšējā vienošanās vai nebija. Vienošanās kā tāda var būt gan mutiski gan ar saraksti, jo ir gadījumi, kad organizēta grupa darbojas ar saraksti. Piemēram, vienas personas funkcijas ir Rīgas pilsētā, kura izmitina prostitūtas, bet otra, pilda dispečera funkcijas citā pilsētā. Pietiek ar to, ka viens no dalībniekiem piedāvās izdarīt noziedzīgo nodarījumu un otrs tam piekritīs. Grupa pēc iepriekšējās vienošanās pastāv tajos gadījumos, kad vismaz divas personas par kopīgi izdarāmo nodarījumi ir vienojušās pirms prettiesisko darbību, kas jau tieši vērstas uz noziedzīgā nodoma realizēšanu, uzsākšanu [..].¹¹⁸ Proti, starp grupas dalībniekiem ir bijusi vienošanās par kopīgi izdarāmo noziedzīgo nodarījumu, lai izmantot iedzīvošanās nolūkā personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Biežāk personu grupās apvienojas vīrs ar sievu, vai citi ģimenes locekļi, jo tā ir piesardzīgāk un izdevīgāk uzturēt šāda tipa melno “biznesu”.

Sutenerisms kvalificējams kā izdarīts attiecībā uz **nepilngadīgajām personām** tajos gadījumos, kad iedzīvošanās nolūkā tiek izmantota persona no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadu vecumam. Ja noziedzīgais nodarījums ir izdarīts pret nepilngadīgu personu, tad būtisks ir tas moments, kad suteners apzinās, ka tiek iesaistīta nepilngadīga persona, par ko viedokli autors sniedz šī darba ietvaros otrajā nodaļā.

Tā, piemēram, krimināllietā Nr.11089114607¹¹⁹ pēc Krimināllikuma 165.panta otrās daļas tika apsūdzēta G.R., kura personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās nolūkā izmantoja nepilngadīgu personu, kura nodarbojas ar prostitūciju (sutenerisms). I.Č., kura bija nepilngadīga (sešpadsmit gadi) satika savu pazīstamo G.R., droši zinādama, ka viņa nodarbojas ar prostitūciju, nolūkā nopelnīt naudu, griezās pie G.R. ar lūgumu iesaistīt viņu prostitūcijā. G.R. bija kopā J.G., kuru I.Č. zināja pavisām. Pēc I.Č. lūguma G.R., kura nodarbojas ar prostitūciju un bija pakļauta J.G. kā sutenera kontrolei, kura noteica seksuālo pakalpojumu cenas un vietas, izskaidroja I.Č., ka vajadzēs strādāt kopā ar J.G. un izskaidroja

¹¹⁷ Krastiņš U., Liholaja. 2015, 99. lpp.

¹¹⁸ Ibid., 100. lpp.

¹¹⁹ Rīgas apgabaltiesas 22.02.2010. spriedums krimināllietā Nr.11089114607 [nav publicēts].

arī cenas. I.Č. piekrita šādiem darba nosacījumiem un visas trīs kopā devās izvietoties pie mājas pēc adreses XX, Rīgā. G.R un J.G. droši zināja par I.Č. nepilngadīgumu, savā starpā vienojās izmantot meiteni iedzīvošanās nolūkā. Pēc tam, kad I.Č. apkalpoju savu pirmo klientu, viņai samaksātā nauda no klienta bija jāatdod J.G., jo tā esot drošāk. Vēlāk I.Č. nopelnītā nauda tā arī netika atdota un šo naudu G.R. un J.G. iztērēja savām vajadzībām. Pēc kāda laika, kad I.Č. atkal nodarbojās ar to pašu kopā ar J.G. un G.R. viņa savu nopelnīto naudu atkal nesaņēma, tādejādi īsā laika posmā (divas dienas) G.R. un J.G. personu grupā pēc iepriekšējs vienošanās, iedzīvošanās nolūkā izmantojot nepilngadīgo I.Č., kura nodarbojās ar prostitūciju, saņēma no viņas kopsummā ne mazāk kā Ls 100 (EUR 142.29). Nosakot sodu, tiesa ņēma vērā noziedzīga nodarījuma smagumu un raksturu, kas saistīts ar nepilngadīgās personas izmantošanu salīdzinoši neilgu laiku, proti divas dienas, kā arī citus faktus un apstākļus nosakot G.R. brīvības atņemšanu uz vienu gadu un sešiem mēnešiem nosacīti. Sankcija tika pietuvināta minimālajai robežai. Minēta lietā, tika akcentēts, tas ka personas droši zināja, ka tiek iesaistīta nepilngadīgā persona, kurai bija sešpadsmit gadi.

Savukārt, citā krimināllietā Nr.11810002708¹²⁰ tika apsūdzētas divas personas M.P. un I.P kuras abas ir radnieces. M.P. personu grupā ar I.P., iedzīvošanas nolūkā, veselu gadu ar pirmstiesas kriminālprocesā noskaidrotām personām – 13 prostitūtām, kuru starpā L.R. bija nepilngadīga persona. Viņas izmantoja iedzīvošanas nolūkā minētas personas. Realizējot, savu noziedzīgo nodomu, M.P. un I.P. noīrēja dzīvokļus un izveidoja bordeļus viesnīcas “M” aizsegā, t.i. telpās, kuras netika izmantotas kā viesnīca. Abas tikās ar pretendentiem un izskaidroja tām, ka būs nepieciešams sniegt seksuāla rakstura pakalpojumus par samaksu. Visas prostitūtas piekrita nosacījumiem un sniedza seksuāla rakstura pakalpojumus par samaksu, slēpjoties aiz segvārdiem. M.P. un I.P. Saskaņā ar vienošanos ar prostitūtām, ik dienu sev paturēja ne mazāk par 50% no nopelnītas summas. Tās regulāri veica klientu piesaistīšanu, fotografējot un vairākkārtīgi ievietojot prostitūtu kailfoto un telefona numurus, uz kuriem zvanot var saņemt prostitūtu pakalpojumus. Žurnālos, uzziņu dienestā, norādot intīmkлубa tālruna numurus, veica reklāmas apmaksu, tādejādi nodrošinot prostitūtām klientus un sev iedzīvošanos no viņu sniegtajiem pakalpojumiem. Tāpat M.P. un I.P. regulāri kontrolēja prostitūtu darbu, nodrošināja prostitūtu izvadāšanu pie klientiem. M.P. un I.P. ar savām darbībām personu grupā, izdarīja sutenerismu, kurš izpaudās seksuālo kontaktu organizēšanā, pakalpojumu cenas noteikšanā, iegūto naudas līdzekļu sadalē, kurš izdarīts arī attiecībā pret nepilngadīgo, iedzīvošanās nolūkā. Tiesa sodīja M.P. un I.P. ar brīvības atņemšanu uz diviem gadiem nosacīti. Taču šajā lietā netika pieminēts tas, ka persona ir zinājusi, ka izmanto nepilngadīgu prostitūtu iedzīvošanās nolūkā. Līdz ar to tiesas spriedumos

¹²⁰ Rīgas apgabaltiesas 26.09.2011. spriedums krimināllieta Nr.11810002708 [nav publicēts].

būtu jānorāda tas moments, vai vainīgā persona apzinājās, ka izmanto iedzīvošanās nolūka tādu personu, par kuru iestājas Kriminālatbildība 165. panta otrajā kā arī trešajā daļā.

Sutenerisms kvalificējams kā izdarīts **organizētā grupā** tajos gadījumos, ja nolūkā izdarīt sutenerismu ir apvienojušās ne mazāk kā trīs personas, kuras iepriekšējas vienošanās laikā sadalījušas pienākumus.¹²¹ Organizētai grupai piemīt arī tādas pazīmes, ka tā rada sabiedrībai lielāku bīstamību. Sutenerisma organizētās grupas izveidotais mērķis ir iedzīvoties uz personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, proti, gūt no tām sev materiālu labumu kopīgi. Kā arī būtiski ir zināt, ka “nav obligāti jākonstatē katra organizētās grupas dalībnieka iegūtā materiālā peļņa, ir pietiekami pierādīt tikai vainīgās personas mantkārtīgas tieksmes.”¹²² Tā, piemēram krimināllietā nr.11815007115¹²³ piecas personas tika sauktas pie kriminālatbildības pēc 165. panta trešās daļas, proti, piecas personas savstarpēji vienojās un sadalīja pienākumus, iedzīvošanās nolūkā izveidoja apvienību organizētās grupas veidā ar noziedzīgu nodomu izmantot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Vai, piemēram, jau minētajā krimināllietā nr.11815002911¹²⁴ sešas personas izdarīja sutenerismu, t.i., darbojoties organizētā grupā iedzīvošanās nolūka izmantoja tādas personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Organizētā grupā, iepriekš starp grupas locekļiem, tika sadalītas noziedzīgas lomas, un kurā nodarījuma sekmīga paveikšana ir atkarīga no katra grupas dalībnieka uzdevuma izpildes. Piemēram, A.N. pienākumos minētajā lietā ietilpa apsarga funkcijas, E.Z. pienākumos ietilpa izīrēt dzīvokļus, kuros sievietes nodarbojas ar prostitūciju, A.L. pienākumos ietilpa reklāmu izvietošana internetā, mobilo telefonu iegāde, J.M. pienākumos ietilpa ikdienas grafika sastādīšana, klientu koordinēšana., A.M1. un A.M2. pienākumos ietilpa vadītāju funkcija pildīšana.

Rodas jautājums par to, ja organizētas grupas sastāvā tiek izdarīts sutenerisms, vai personām atrodoties dažādās pilsētās/valstīs, obligāti ir jāzina katra organizētās grupas dalībnieka uzdevumi? Organizētas grupas sastāvā izdarītu cilvēku tirdzniecību var realizēt, personām atrodoties dažādās valstīs, kur tiem katram ir savs uzdevums kopīgi realizējamā noziegumā.¹²⁵ Līdz ar to sutenerismu arī varētu realizēt personām atrodoties dažādās vietās un pietiktu ar to, ka organizētās grupas dalībnieki zina par citu personu uzdevumiem/pienākumiem un apzinās, ka ja viņš nepiedalītos šādā noziegumā, tad šis noziedzīgais nodarījums nebūtu realizējams bez viņa dalības tajā. Piemēram, viena persona var veikt dispečera funkcijas Rīgā, bet cita persona likt sludinājumus interneta portālos no

¹²¹ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 429. lpp.

¹²² Augstākās tiesas 13.04.2012. spriedums krimināllietā Nr. 11810007208. [nav pieejams].

¹²³ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 05.02.2018. spriedums krimināllietā Nr. 11815007115. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/345736.pdf> [aplūkots 03.12.2018].

¹²⁴ Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 06.06.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815002911 [nav publicēts].

¹²⁵ Krastiņš U. 2014, 262. lpp.

Salaspils, uzturot kontaktu ar dispečeri no Rīgā interneta portāla vidē sociālajos tīklos, vai pa telefonu, e-pastu utt.

Lai sutenerismu kvalificētu kā izdarītu **pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu** “pirmkārt, objektīvi jākonstatē cietušā vecums, tas ir, ka nav sasniegti sešpadsmit gadi (objektīvais kritērijs), un, otrkārt cietušā vecuma apzināšanās (subjektīvs kritērijs)”¹²⁶. Diemžēl autoram nebija iespējas iepazīties ar krimināllietām, kuras ir saistītas ar sutenerismu, un kuras tika izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu.

Ieskatoties likumprojektā “Prostitūcijas ierobežošanas likums” (turpmāk - likumprojekts) mērķis ir “ierobežot un samazināt prostitūciju, mazināt cilvēku tirdzniecības riskus, aizsargāt indivīda un sabiedrības veselību, labklājību, novērst bērnu un jauniešu iesaistīšanos prostitūcijā, mazināt vardarbības riskus, kuri vērsti pret personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, veicināt atteikšanos no nodarbošanās ar prostitūciju un prostitūcijas izmantošanu”. Lai īstenotu minēto mērķi, viena no galvenajām izmaiņām likumprojekta 3. punkta pirmajā un ceturtajā daļā noteiktais, ka personas, kura jaunāka par 25 gadiem, prostitūcijas izmantošana ir aizliegta un ar prostitūciju aizliegts nodarboties personai, kura jaunāka par 25 gadiem.¹²⁷ Ir uzskatāms, ka “šāds aizliegums nodrošinātu gados jaunu cilvēku tirdzniecības upuru lielāku aizsardzību pret suteneru mēģinājumiem ievilināt tos prostitūcijā “labprātīgi””¹²⁸. Autoraprāt, šādas izmaiņas Prostitūciju ierobežošanas noteikumus jau bija nepieciešamas, tomēr būtu arī nepieciešams veikt izmaiņas Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā 174.⁴ pantā, kur ir noteikta, ka par prostitūcijas ierobežošanas noteikumu pārkāpšanu – tiek uzliedzta naudas sods fiziskajām personām no trīs simt piecdesmit līdz septiņsimt euro, bet juridiskajām personām — no septiņsimt līdz tūkstoš četrsimt euro. Tomēr attiecībā uz sutenerismu, šādas izmaiņas īpaši neko neietekmēs, jo suteneri arī joprojām izmanto nepilngadīgas personas sutenerismā, līdz ar to, palielinot vecuma amplitūdu līdz divdesmit pieciem gadiem. Autoram nav pārliecības, arī, ka personas, kuras jau nodarbojas ar prostitūciju un ir jaunākas par divdesmit pieciem gadiem aizdomāsies par to, jo, piemēram, ja personai ir grūti dzīves apstākļi, tā ir jaunāka par divdesmit pieciem gadiem un attiecīgi tai uzliedz administratīvo sodu par nodarbošanos ar prostitūciju tā vecuma dēļ, diez vai persona šo nodarbi “noliks aizkulisēs”, jo uz to brīdi lai samaksātu administratīvo sodu, personai atkal ir jānopelna nauda. Veidojas pretēji nebeidzamais efekts.

¹²⁶ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 430. lpp.

¹²⁷ Likumprojekts “Prostitūcijas ierobežošanas likums”. Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IeMLik_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]

¹²⁸ Likumprojekta “Prostitūcijas ierobežošanas likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IEMAnot_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]

Spēkā esošajos Prostitūcijas ierobežošanas noteikumos 11. pantā ir noteikts, ka seksuālos pakalpojumus aizliegts piedāvāt un reklamēt internetā, presē un citos plašsaziņas līdzekļos (izņemot erotiska rakstura izdevumus), kā arī izmantojot citu personu starpniecību. Tomēr paredzētajā jaunajā likumprojekta 7. pantā būs noteikts, ka prostitūciju aizliegts piedāvāt un reklamēt internetā, presē un citos plašsaziņas līdzekļos, izņemot pornogrāfiska rakstura materiālos, kuri tiek izplatīti normatīvajos aktos pornogrāfijas ierobežošanas jomā noteiktajā kārtībā. Pēc autora domām šāds regulējums ir atbilstošāks, tomēr arī nepieciešams daudz stingrāk uzraudzīt seksuāla rakstura interneta portālus un sociālos tīklus, kur tiek publicēti sludinājumi par seksuālo pakalpojumu sniegšanu, uzliekot par pienākumu seksuāla rakstura interneta portāla uzturētājiem pārbaudīt sludinājumu saturu, un attiecīgi par Prostitūcijas ierobežošanas likuma pārkāpumiem informēt Valsts vai pašvaldības policijas darbiniekus. Īpaši vajadzētu uzraudzīt tādas mājas lapas un vietnes, kā gribu.lv, intim.lv, puh.lv, ladylux.lv, flirtavieta.com, 4sex.lv, sexdraugiem.lv un pārējās līdzīgās vietnes, kuras īpaši figurē krimināllietās. Šādās mājaslapās ir redzami arī komerciāla rakstura sludinājumi, kur prostitūtas (gan sievietes, gan vīrieši) piedāvā visāda veida seksuālos pakalpojumus, arī masāžu pakalpojumus utt. Līdz ar to minēto portālu uzturētājiem, vajadzētu pievērst uzmanību visāda veida komerciālajiem sludinājumiem, kuros tiek piedāvāti seksuālie pakalpojumi par maksu un attiecīgi informējot valsts vai pašvaldības policijas darbiniekus.

3.2. Norobežošanas jautājumi

Sutenerismam ir cieša saikne ar cilvēku tirdzniecību. Sutenerisma objektīvas izpausmes ar cilvēka tirdzniecību parasti ir līdzīgas. Tāpēc būtu būtiski norobežot gadījumus, kad, piemēram, noziedzīgais nodarījums būtu kvalificējams pēc Krimināllikuma 165.panta vai pēc cita ar cilvēku tirdzniecību saistīta panta, un vai nevajadzētu veidot kopību. Bieži vien ir tādi gadījumi, kad tiesa kvalificē noziedzīgo nodarījumu pēc 165.panta konstatējot to, ka suteners iedzīvojas uz personas, kura nodarbojas ar prostitūciju, bet nekvalificē arī papildus pēc Krimināllikuma 164.panta (personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana), par personas iesaistīšanu prostitūcijā, kas diemžēl nav pamatoti. Vai arī tiesas spriedumu tekstos tiek minēts par personas iesaistīšanu prostitūcijā, bet no lietas turpmāk ir skaidrs, ka persona jau nodarbojusies ar prostitūciju un izrādās, ka tā netiek iesaistīta. Krimināllikuma 154.¹ pantā pirmajā daļā ir noteikts, ka "cilvēku tirdzniecība ir ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana, lietojot vardarbību vai draudus, vai aizvešanu ar viltu vai izmantojot personas atkarību no vainīgā, vai tās ievainojamības, vai bezpalīdzības stāvokli, vai arī dodot, vai saņemot materiāla, vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās

personas piekrišanu tirdzniecībai, no kuras ir atkarīgs cietušais”, savukārt, otrajā daļā ir noteikts, ka “eksploatācija šā panta izpratnē ir personas iesaistīšana prostitūcijā, vai cita veida seksuālā izmantošanā [...]”. Bieži vien krimināllietās par sutenerismu parādās tāds jēdziens kā “savervēšana”, kas pēc skaidrojošās vārdnīcas nozīmē “iesaistīt (cilvēkus) kādā organizācijā, pasākumā, darbā u. tml.”¹²⁹. Tādejādi suteners iesaista personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, iesaista prostitūtas darbā un gūst sev visu vai daļu no materiāla labuma. **Iesaistīšana prostitūcijā** nozīmē kā “daudzveidīgas darbības, kuras vērstas uz to, lai radītu personu tieksmi, velēšanos, apņēmību iesaistīties seksuālo pakalpojumu sniegšanā par maksu, ko var panākt ar pārliecināšanu, labas peļņas solījumiem, uzpirkšanu un citāda veida iedarbību uz personas psihi.¹³⁰” Krimināllietā nr. 11903019712¹³¹ vainīgā persona tika saukta pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 164. panta pirmās daļas (iesaistīšana prostitūcijā) un 165. panta pirmās daļas par sutenerismu, proti, jo tika izveidota noziedzīga nodarījuma kopība. Noziedzīga nodarījuma kopību veido vienas personas izdarīts vai nu viens nodarījums (prettiesiska darbība vai bezdarbība), kurš atbilst diviem vai vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem (ideāla kopība), vai izdarīti vairāki noziedzīgi nodarījumi, kuri atbilst divu vai vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm (reāla kopība).¹³² Tomēr vienā citā krimināllietā Nr. 12507002012¹³³ personai M.Š. bija uzdots sameklēt personas, kuras nodarbojas ar seksuālo pakalpojumu sniegšanu par samaksu, t.i., prostitūciju, ko tā arī darīja. Tikās ar sievietēm un izskaidroja, ka ir nepieciešams sniegt seksuālos pakalpojumus, tādā veida iesaistot prostitūcijā vairākas personas, t.i. personas, kuras sistemātiski stājās dzimumattiecībās ar dažādām personām pret atlīdzību, t.i., nodarbojās ar prostitūciju, tad M.Š. bija uzdots izveidot intīmklubus un pildīt intīmkluba vadītāju pienākumus, sludinājumu ieviešanu par intīmpakalpojumu sniegšanu, kontrolēt samaksu par prostitūtu sniegtajiem pakalpojumiem un seksuālo pakalpojumu laikā iegūto naudas līdzekļu sadali starp pārējiem organizētās grupas dalībniekiem. M.Š. darbības tika kvalificētas pēc Krimināllikuma 165.panta trešā daļas (organizēta grupa). No minēta tiesas sprieduma ir skaidrs, ka M.Š. iesaistīja prostitūcijā vairākas personas (apmēram septiņas), kura ir Krimināllikuma 164. panta pirmās daļas pazīme, proti, iesaistīšana prostitūcijā, līdz ar to tiesa nepamatoti nav atzinusi vainīgo personu arī pēc Krimināllikuma 164. panta pirmās daļas, jo ir izveidojusies noziedzīga nodarījuma kopība. Arī krimināllietā nr. 11815001312¹³⁴ netika veidota kopība ar

¹²⁹ Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/savervet> [aplūkots 29.03.2018.]

¹³⁰ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 424. lpp.

¹³¹ Daugavpils tiesas 12.12.2012. spriedums krimināllietā Nr.11903019712 [nav publicēts].

¹³² Krastiņš U., Liholaja V. 2015, 126. lpp.

¹³³ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 17.09.2012. spriedums krimināllietā Nr. 12507002012 [nav pieejams].

¹³⁴ Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 13.02.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815001312 [nav publicēts].

Krimināllikumu 164. panta pirmo daļu, proti, vainīgā persona M.A. tika apsūdzēta tikai pēc Krimināllikuma 165. panta otrā daļas. Vainīgā ar nodomu gūt sev materiālu labumu, t.i., iedzīvošanās nolūkā, izmantojot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, organizēja intīmpakalpojumu sniegšanu klientiem par samaksu, un konkrēti – meklēja personas, kuras vēlās nodarboties ar prostitūciju, tikās ar tām, izskaidroja, ka ir nepieciešams sniegt intīmpakalpojumus, tādā veidā iesaistot prostitūcijā vairākas personas. Tika iesaistīta prostitūcijā arī nepilngadīga persona (septiņpadsmit gadi). Tomēr tiesa neņēma vērā to apstākli, ka prostitūcijā tika iesaistītas personas, kuras nav prostitūtas, bet tikai vēlās būt par tādām, proti, sniegt seksuālos pakalpojumus par maksu. Lietā skaidri tika norādīts, ka M.A. meklēja personas, kuras vēlas nodarboties ar prostitūciju un to, ka minētā persona iesaistīja personas prostitūcijā. M.A. noziedzīgais nodarījums bija jākvalificē pēc Krimināllikuma 164. panta trešās daļas (nepilngadīgās personas iesaistīšana prostitūcijā) un Krimināllikuma 165. panta otrās daļas.

Krimināllietā Nr.11089114607¹³⁵, J. G. un G.R. (kas bija pakļauta J.G. suteneres kontrolei) iesaistīja prostitūcijā nepilngadīgo personu I.Č. (sešpadsmit gadi). Šeit gan jāatzīmē tas, ka nepilngadīgā I.Č. pati zinādama, ka G.R. nodarbojas ar prostitūciju, vērsās pie viņas ar lūgumu iesaistīt viņu (I.Č.) prostitūcijā. Pēc autora domām tas apstāklis, ka nepilngadīgā persona I.Č. pati vērsās ar lūgumu pie G.R. iesaistīt viņu prostitūcijā, nemaina to apstākli, ka persona tika iesaistīta prostitūcijā. G.R. un J.G. bija droši zināms, ka šī persona ir nepilngadīga, tomēr tas viņas neapturēja un iesaistīja I.Č. prostitūcijā, kā arī izmantoja šo personu iedzīvošanās nolūkā par ko vienojās vainīgās personas abas kopā. Līdz ar to G.R. minētās darbības būtu kvalificējams arī pēc Krimināllikuma 164.panta trešās daļas, jo Krimināllikuma 165.pants nesatur pazīmes – iesaistīšanu prostitūcijā un pēc Krimināllikuma 165. panta otrās daļas. Arī krimināllietā nr. 11010013906¹³⁶ nav skaidrs, kāpēc tiesa neinkriminēja papildus saskaņā ar Krimināllikuma 164. panta pirmo daļu, jo no lietas materiāliem ir redzams, ka K.B. un I.B., kuri ir apsūdzēti tikai pēc minēta likuma 165. panta otrās daļas (personu grupa), iesaistīja savā intīmklubā vairākas personas, kuras pēc tam sistemātiski stājās dzimumattiecībās ar dažādam personām par atlīdzību, t.i. , nodarbojās ar prostitūciju. No minētās lietas ir secināms, ka abas personas iesaistīja prostitūcijā personas, kuras tikai pēc tam sistemātiski stājās dzimumattiecībās ar dažādam personām par atlīdzību, kļūstot par prostitūtām. Līdz ar to personas iepriekš nenodarbojās ar prostitūciju.

¹³⁵ Rīgas apgabaltiesas 22.02.2010. spriedums krimināllietā Nr. 11089114607 [nav publicēts].

¹³⁶ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 15.11.2011. spriedums krimināllietā Nr. 11810007208 [nav pieejams].

Pat arī krimināllietā Nr.11502005813¹³⁷ persona tika saukta pie kriminālatbildības tikai pēc Krimināllikuma 165. panta pirmās daļas, proti, persona A iedzīvošanās nolūkā, ar noziedzīgu nodomu izmantot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, organizēja seksuālo pakalpojumu sniegšanu par samaksu, proti, meklēja un sazinājās ar personām, kuras vēlas nodarboties ar prostitūciju, tikās ar tām, izskaidroja visus noteikumus. Līdzīgs gadījums ir krimināllietā nr. 11815002317¹³⁸, kur vainīgais sameklēja un sazinājās ar personām, kuras vēlējās nodarboties ar prostitūciju. Autoraprāt, arī no minētām lietām ir skaidrs, ka vainīgā persona meklēja citas personas, kuras tikai vēlas nodarboties ar prostitūciju, nevis kuras jau nodarbojas ar prostitūciju. Līdz ar to ir uzskatāms, ka personas vēlējās iesaistīt prostitūcijā citas personas un izmantot ar nolūku iedzīvoties kā uz personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju. Jautājums rodas, ko nozīmē prostitūcijas izmantošana Krimināllikuma 164. panta nozīmē, un vai ir atšķirība ar izmantošanu prostitūcijā. Prostitūcijas izmantošana ir tad, kad persona, kura vēlas sevi apmierināt, izmanto prostitūtas seksuālos pakalpojumus. Piemēram, Krimināllikuma 164. panta trešā¹ daļā, ir paredzēta kriminālatbildība par nepilngadīgās personas izmantošanu. Proti, vainīgais izmanto seksuāla rakstura pakalpojumus par maksu, ko viņam sniedz nepilngadīga prostitūta, līdz ar to vainīgā persona tiek saukta pie kriminālatbildības. Tomēr izmantot prostitūcijā, pēc “būtības ir materiāla vai citāda veida labuma iegūšana no citu personu sniegtajiem seksuālajiem pakalpojumiem. Personas, kas organizē prostitūciju vai palīdz to darīt, faktiski iedzīvojas netaisnīgi, atņemot no citas personas daļu no tā ienākumiem, ko viņi saņem par sniegtajiem pakalpojumiem.”¹³⁹ Līdz ar to var secināt, ka starp abiem jēdzieniem ir dažādas nozīmes.

Arī krimināllietā Nr.11815010610¹⁴⁰ organizētās grupas dalībniekiem, saskaņā ar noziedzīgo vienošanos un iepriekšējo noziedzīgo lomu sadali, bija jāiepažīstas jaunajām sievietēm, izmantojot šo personu grūtos materiālos apstākļus, jāpiedāvā labi apmaksāts prostitūtu darbs Rīgā. Sarunu laikā sievietēm bija jānoskaidro, ka viņām būs jāsniedz seksuālie pakalpojumi par naudu un par apstākļiem kādos tas notika, jāpiedāvā labas peļņas iespējas. Arī šeit ir saskatāma iesaistīšanas pazīmē, solīt personām, kuras ir labas peļņas iespējas grūtos materiālos apstākļos. Septiņas vainīgās personas tika sauktas pie

¹³⁷ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 14.08.2017. spriedums krimināllietā Nr. 11502005813 Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/326190.pdf> [aplūkots 05.12.2018.]

¹³⁸ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 22.11.2017. spriedums krimināllietā Nr. 11815002317 Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/338095.pdf> [aplūkots 05.12.2018.]

¹³⁹ Бабий Н. А. Использование занятия проституцией или создание условий для занятия проституцией. Pieejams: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/49907/1/ИСПОЛЬЗОВАНИЕ%20ЗАНЯТИЯ%20ПРОСТИТУЦИЕЙ.pdf> [aplūkots 05.12.2018.]

¹⁴⁰ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 16.10.2012. spriedums krimināllietā Nr.11815010610 [nav pieejams].

kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 165.panta trešās daļas, bet nebija sauktas papildus pēc Krimināllikuma 164.panta pirmās daļas.

No augstāk minētā ir secināms, ka tiesa nepamatoti ignorē un neveido kopību Krimināllikuma 164. pantu un 165. pantu. Pētāmās lietās ir redzama Krimināllikuma 164. panta ietvertā pazīme “iesaistīšana” prostitūcijā, kura nav iesvērta likuma 165. pantā, jo ar sutenerismu notiek izmantošana. Līdz ar to problēma ir jārisina un ir nepieciešams izveidot vienotu tiesu praksi, izstrādājot vadlīnijas tiesnešiem.

Nākamā problēma ir saistīta ar bordeļu uzturēšanu, kura ir saistīta ar sutenerismu, jo bordeļa objektīvās izpausmes ir līdzīgas sutenerismam. Tika minēts, ka arvien vairāk suteneru biznes tiek maskēts aiz legālas komercdarbības, līdz ar to būtiski ir norobežot Krimināllikuma 163.¹ pantu jeb ar bordeļa izveidošanu, uzturēšanu, vadīšanu un finansēšanu no Krimināllikuma 165. panta un saprast, kuros momentos tiek veidota kopība un kuros nē.

Krimināllikuma 163.¹ pants nosaka, ka par bordeļa (neatļauta prostitūcijas pakalpojumu organizēšanas un sniegšanas vieta) izveidošanu, uzturēšanu, vadīšanu vai finansēšanu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem, vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. Pēc skaidrojošās vārdnīcas bordelis ir “intīmservisa firma, telpas, kur prostitūtas sniedz savus pakalpojumus”¹⁴¹, krimināllikuma izpratnē bordelis ir “neatļauta prostitūcijas pakalpojumu organizēšana un sniegšanas vieta”.¹⁴² Minēta panta ietvertā nozieguma objektīvo pusi veido alternatīvas aktīvas darbības “1) bordeļa izveidošana; 2) bordeļa uzturēšana; 3) bordeļa vadīšana 4) bordeļa finansēšana”¹⁴³. Tomēr no subjektīvās puses tas ir tīšs noziegums, ko izdara ar tiešu nodomu, vainīgajam apzinoties savu darbību kaitīgumu un apzināti tā rīkojās.¹⁴⁴

Aplūkojot tiesu praksi, krimināllietā nr. 11815000615¹⁴⁵ persona D. no 2004. gada līdz 2005. gadam ar noziedzīgu nodomu izveidot bordeli, iegādājās trīs nekustamos īpašumus. Minētās personas iegādātās telpas izremontēja, izveidojot saunu, kā arī vienā no telpām izveidoja masāžas salonu - bordeli. D. izveidoja tīmekli un ievietoja reklāmas sludinājumus interneta pakalpojumu katalogā *1188.lv* ar tekstu “Erotiskās masāžas salons, atpūta un relaksēšanās pašā Rīgas centrā, labākās meitenes Rīgā ...”, kā arī citās interneta vietnēs, tādejādi reklamējot seksuālos pakalpojumus. Vēlāk 2008.gadā, A., B. un C, iedzīvošanās nolūkā, darbojoties organizētās grupas sastāvā, ar noziedzīgu nodomu, iedzīvošanās nolūkā izmantot personas, kuras nodarbojās ar prostitūciju, saskaņā ar noziedzīgo lomu sadali,

¹⁴¹ Skaidrojošā vārdnīca tezum. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/bordelis> [aplūkots 05.12.2018.]

¹⁴² Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 421.lpp.

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas 20.09.2012. spriedums krimināllietā Nr. 11815000615. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/301570.pdf> [aplūkots 05.12.2018.]

iznomāja pie D. piederošas telpas trijās adresēs, kuras D. bija iekārtojis saunu un masāžas salonu, kur līdz 2015.gada 20.maijam, iepriekš minētie organizētās grupas dalībnieki organizēja seksuālo pakalpojumu sniegšanu un kurā uzturējās sievietes, kuras sniedza seksuālos pakalpojumus. Par minēto pakalpojuma sniegšanu D. saņēma nomas maksu ne mazāk par 1000 EUR mēnesī. Tādejādi, D., izveidojot, uzturot un iznomājot viņam piederošas telpas adresēs, kurās viņš bija iekārtojis saunu un masāžas salonu A un B, kuras minētajās telpās organizēja neatļautu seksuālo pakalpojumu sniegšanu, prostitūciju, slēpjot to aiz relaksējošās vai erotiskas masāžas, t.i., bordelim un saņemot katru mēnesi nomas maksu ne mazāk kā 1000 EUR, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, kurš paredzēts Krimināllikuma 163.¹ pantā. No minētas lietas ir secināms, ka D. tika konstatēts noziedzīgs nodoms izveidot bordeli, līdz ar to, konstatējot šo nodomu, ir pamatoti kvalificēt personas D. noziedzīgo nodarījumu pēc Krimināllikuma 163.¹ panta. Tomēr rodas jautājums, vai nav jākvalificē papildus ar Krimināllikuma 165. pantu, jo minētās lietās ir redzams, ka D. ap 2005.gadu izveidojot bordeli, to ir reklamējis ar tekstu “Erotiskās masāžas salons, atpūta un relaksēšanās pašā Rīgas centrā, labākās meitenes Rīgā”. Kriminālatbildība iestājas par bordeļa izveidošanu, uzturēšanu, vadīšanu un finansēšanu, tomēr no sludinājuma teksta ir redzams, ka D. reklamē bordeļa meitenes, kuras esot labākās Rīgā. Līdz ar to nav skaidrs, vai tajā laikā tika iesaistītas prostitūtas, kuras strādā viņa bordelī un sniedz erotisko masāžu, proti, D. izmantoja šādas personas, vai arī darbojās kāda cita suteneru grupa un D. tikai reklamēja minētos pakalpojumus. Administratīvā apgabaltiesas lietā Nr. 142059310 tika skaidrots, ka “erotiskā masāža – tā ir parastā masāža un ir speciāli vērsta uz vīriešu vai sieviešu erogēnajam zonām, ietverot vai neietverot dzimumorgānus, bet vienmēr panākot orgasmu. Šāda masiera darbība ir nelegāla, jo tur nav legalizēta prostitūcijā. Mācību grāmatās šos dzimumaktus dēvē par alternatīvajiem. Katrs dzimumtieksmes apmierinājums par samaksu ir prostitūcija”¹⁴⁶. Erotiskā masāža nav nekāda medicīniska rakstura darbība, bet seksuāla rakstura darbība, kura var būt nelegāla. Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2005.gada 27.oktobra lēmumā lietā Nr.SKK-405 bija skaidrots jēdziens, kas ir prostitūcija, norādot, ka “par seksuālām darbībām nav atzīstamas tādas, kuras ir medicīniskās procedūras sastāvdaļa”¹⁴⁷. No aplūkotā sprieduma nav zināms vai D., būdams atkarīgs no suteneriem, kuras attiecīgi izmantoja personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, iedzīvojās tādā veidā uz prostitūtām. Tomēr, persona D., palīdzot reklamēt seksuālos pakalpojumus, veic tādā veidā

¹⁴⁶ Administratīvās apgabaltiesas 22.05.2013 spriedums lietā Nr. 142059310. Pieejms: https://tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.apg.tiesas%20spriedumi/Maijs/22.05.2013/AL_2205_apg_AA43-0727-13_3.pdf [aplūkots 05.12.2018.]

¹⁴⁷ Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 27.10.2005. lēmuma lietā Nr.SKK-405. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4237> [aplūkots 06.12.2018.]

“organizatoriska rakstura darbību, kura vērsta uz to, lai nodrošinātu iespēju organizēt seksuālo pakalpojumu sniegšanu”¹⁴⁸. Nebūtu pamats par seksuālā pakalpojuma reklāmas izvietojumu interneta portālos, personu D. saukt pie kriminālatbildības arī pēc Krimināllikuma 165. panta. Līdz ar to, ja vainīgajam tika konstatēts noziedzīgs nodoms (tiešs) izveidot bordeli un to uzturēt, vadīt, un finansēt, nevis gūt ienākumus no personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, tad vainīgā noziedzīgai nodarījums ir jākvalificē tikai pēc Krimināllikuma 163.¹ panta nevis pēc Krimināllikuma 165. panta. Tomēr, ja personai būtu ne tikai nodoms izveidot bordeli, bet arī nodoms iedzīvoties uz tādas personas rēķina, kura nodarbojas ar prostitūciju, gūstot no tā zināmu materiālu labumu, tad attiecīgi varētu inkriminēt gan pēc Krimināllikuma 163.¹ panta, gan 165. panta.

Būtiski arī zināt, ka bordeli tiek slēpti ne tikai kā masāžas saloni, bet arī kā viesnīcas, un frizētavas, proti, krimināllietā nr. 11810002708, M. un I. veica tādas personas izmantošanu iedzīvošanās nolūkā, kura nodarbojas ar prostitūciju, personu grupā un, kura izdarīta attiecībā uz nepilngadīgu personu un, proti, abi realizējot savu noziedzīgo nodomu izīrēja dzīvokļus un izveidoja bordeli pagrabstāvā viesnīcas “M” aizsegā. Vainīgie tika saukti pie kriminālatbildības tikai pēc Krimināllikuma 165. panta otrās daļas, tomēr netika sodīti par bordeļa izveidošanu. Pēc Krimināllikuma 163.¹ panta nozieguma sastāvs ir formāls, proti, tas ir pabeigts ar jebkuru no panta dispozīcijā minētā darbības izdarīšanu.¹⁴⁹ No minētās lietas izriet, ka personas izveidoja bordeli un izveidoja to, noīrējot telpas pagrabstāvā. Līdz ar to ir nepārprotami skaidrs, ka tika veikta organizatoriska rakstura darbība nomājot telpas seksuālo pakalpojumu sniegšanai. Līdz ar to būtu konstatējams nodoms izveidot bordeli, kā arī gūt ienākumus no personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, proti, izmantot iedzīvošanās nolūkā, līdz ar to rodas jautājums, vai būtu nepieciešams kvalificēt noziedzīgu nodarījumu arī ar Krimināllikuma 163.¹ pantu.

Bordeļus, kā jau tika minēts iepriekš, slēpj arī zem frizētavas. Tika aizturēta frizētavas īpašnice, kura bija ierīkojusi speciālas istabiņas ar gultām sniedzot seksuālos pakalpojumus par maksu. Minētajā frizētavā vienlaikus bija iespējams saņemt ne tikai frizieru, manikīra un citus skaistumkopšanas pakalpojumus, bet arī seksuālos pakalpojumus. Lai gan seksuālo pakalpojumu sniegšanai uzņēmuma īpašnice algoja citas darbinieces, policija konstatēja, ka prostitūcijā ik pa laikam tikušas iesaistītas arī dažas no frizierēm.¹⁵⁰ Līdz ar to būtu jāpievērš uzmanība kurš krimināllikuma pants jāinkriminē minētajā gadījumā. Ja īpašniece vaina tiktu

¹⁴⁸ Krastiņš U., Liholaja V. 2016, 421. lpp.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Valsts policija. Bordeļi maskējas kā masāžas un frizētavas, pusgadā 20 aizturētie. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/zinas/264888-bordeli-maskejas-ka-masazas-saloni-un-frizetavas-pusgada-20-aizturetie/> [aplūkots 06.12.2018.]

pierādīta, jo šeit pastāv gan bordeļa izveidošana, gan personu iesaistīšana prostitūcijā un iespējams arī ir sutenerisma pazīmes.

Būtu arī nozīmīgi pareizi veidot Krimināllikuma 165.pantu kopību ar cilvēku tirdzniecību pēc 165.¹ panta kā personas nosūtīšanu seksuālai izmantošanai.

Apskatot tiesu praksi, krimināllietā Nr.11817001311¹⁵¹ sešas personas nodarbojās organizētā grupā (Krimināllikuma 165.panta trešā daļā) ar sutenerismu un viena no tām personām, I.S. nodarbojās ar personas nosūtīšanu seksuālai izmantošanai iedzīvošanās nolūkā (Krimināllikuma 165.¹ panta otrā daļa). Un, proti, I.S. iedzīvošanās nolūkā, izdarīja personas nosūtīšanu ar tās piekrišanu seksuālai izmantošanai (divām prostitūtām V.S un K.Š.), t.i., jebkādu rīcību, kura šajā nolūkā veicina legālu vai nelegālu personu pārvietošanos vai uzturēšanos vienas valsts teritorijā. I.S. iedzīvošanās nolūkā, ar noziedzīgu nodomu vervēt jaunas sievietes Latvijas teritorijā. Nosūtīt ar to piekrišanu uz savu bordeli Rīgas pilsētā, nodarboties ar prostitūciju, satikās ar savu paziņu V.S., zinot, ka viņa nodarbojas ar prostitūciju, piedāvāja V.S. prostitūtas darbu Rīgā viņas bordelī, informēja par darba un sadzīves apstākļiem, par to, cik nopelnīs. V.S. būdama grūtos materiālajos apstākļos, piekrita I.S. noziedzīgajam piedāvājumam doties no Daugavpils uz Rīgu nodarboties ar prostitūciju Rīgas bordelī. Līdzīgi bija ar prostitūtu no Madonas K.Š. Tādejādi I.S. bija izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kurš paredzēts Krimināllikuma 165.¹ panta otrajā daļā un Krimināllikuma 165. panta trešajā daļā (I.S. organizētā grupā, iedzīvošanās nolūkā, izmantoja personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju).

Arī krimināllietā Nr.11815003811¹⁵² piecu gadu garumā L.F. pakāpeniski iesaistot organizētā grupā N.F. un A.F. un pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotās personas, savstarpēji vienojoties un sadalot pienākumus, iedzīvošanās nolūkā, izveidoja apvienību organizētas grupas veidā ar noziedzīgu nodomu, atkārtoti, izmantot personas, kuras nodarbojās ar prostitūciju. Organizētās grupas dalībniekiem, saskaņā noziedzīgo vienošanos un iepriekšējo noziedzīgo lomu sadali, bija jāievieto reklāmas sludinājumu internetā, kurā tiktu piedāvāts darbs seksuālo pakalpojumu sniegšanas jomā, kā arī jāiepazīstas ar jaunām sievietēm Rīgas pilsētā. Izmantojot šo personu grūtos materiālos apstākļus, jāpiedāvā labi apmaksāts prostitūtu darbs Rīgas pilsētā. Sarunu laikā ar sievietēm bija jāpaskaidro, ka viņām būs jāsniedz seksuālie pakalpojumi par naudu un par apstākļiem kādos tas notiks, jāpiedāvā labas peļņas iespējas. L.F. iedzīvošanās nolūkā izdarīja personas nosūtīšanu ar tās piekrišanu seksuālajai izmantošanai, t.i., ar jebkādu rīcību, kura šajā nolūkā veicina legālu vai nelegālu personas pārvietošanos vai uzturēšanos vienas valsts teritorijā. L.F. bija notverta par šādam

¹⁵¹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 05.12.2013. spriedums Nr. 11817001311 [nav publicēts].

¹⁵² Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 28.11.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815003811 [nav publicēts].

darbībām operatīvā eksperimenta rezultātā, kur tika iesaistīta persona “Ilze”, kura saskaņā ar eksperimenta plānu atbildēja uz L.F. ievietoto darba sludinājumu, izrādīja interesi pa L.F. darba piedāvājumu un, proti, sarakstes laikā paziņoja, ka tā dzīvo laukos. L.F. tas neapstādināja un piedāvāja “Ilzei” darbu Rīgā, noīrējot viņai dzīvokli, informēja par darba un sadzīves apstākļiem, par iespēju labi nopelnīt ar seksuālo pakalpojumu sniegšanu, informēja, ka 50% par seksuālo pakalpojumu sniegšanu saņemtās naudas būs jāatdod L.F. Tā par L.F. informēja, ka ir iesaistīta vēl viena persona, kas dzīvo 80 km no Rīgas. Tad L.F. noteica tikšanos laiku un vietu Rīgā, kur aprunātos. „Ilze” piekrita viņa noziedzīgajam piedāvājumam braukt uz Rīgu nodarboties ar prostitūciju L.F. bordelī. Līdz ar to L.F. darbības tika inkriminētas pēc Krimināllikuma 165.panta trešās daļas un 165.¹ panta otrās daļas. L.F. tiesā, savu vainu, viņam inkriminētā noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēta Krimināllikuma 165.¹ panta otrajā daļā, atzina pilnībā. Tomēr daļēji atzina vainu pēc Krimināllikuma 165.panta trešās daļas. L.F. un neatzina to apstākli, ka viņš izveidojis organizētu grupu un darbojies organizētas grupas sastāvā. Viņš bija izveidojis bordeli, bet ar pārējām personām, kas izmeklēšanā nebija noskaidrotas, nekad nav sadarbojies. Autoraprāt, minētajā spriedumā bija nepārprotami redzams, ka L.F. bija pakāpeniski iesaistījis savā nelegālajā darbā citas personas (kopā trīs ieskaitot L.F.), savstarpēji vienojās, tādējādi izveidojot organizētu grupu, iepriekš arī sadalot lomas. L.F. personu grupā savervēja Latvijas teritorijā personas, kuras nodarbojās ar prostitūciju un nogādāja tās uz Rīgu. Organizētas grupas noteikšanai būtiski ir konstatēt, ka katrs grupas dalībnieks, veicot savus pienākumus kopīgo darbību ķēdē, ir apzinājies, ka bez viņa darbojas vēl arī citas personas, kuras, pildot tām uzdotos pienākumus, sekmē kopīga nozieguma izdarīšanu.¹⁵³ L.F. bija nepārprotami darbojies organizētās grupas sastāvā, jo viņš zināja, ka darbojas vēl citas personas, jo pats iesaistīja šīs personas organizēta grupā kā arī L.F. veica savus pienākumus kopīgo darbību ķēdē, sekmējot kopīgā nozieguma izdarīšanu.

¹⁵³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 18.06.2007. lēmums krimināllietā Nr. 11810011003. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4127> [aplūkots 07.12.2018.]

4. NODAĻA KRIMINĀLATBILDĪBA PAR SUTENERISMU ĀRVALSTU LIKUMOS

Ir virkne valsts, kur prostitūcija kā tāda vēl ir legalizēta, un ir arī tādas, kur daļēji legalizēta vai vispār aizliegta, tomēr uz doto mirkli daudzās valstīs likumdošana paredz kriminālatbildību par sutenerismu un par bordeļu izveidošanu. Kriminālatbildību par sutenerismu ārvalstu likumos šajā nodaļā darba autors apskatīs un analizēs tādās valstīs kā: Krievijas Federācijā, Lietuvas Republikā, Vācijas Federatīvajā Republikā, Austrijas Republikā, Francijas Republikā, Ukrainā, Baltkrievijas Republikā un Apvienotajā Karalistē.

Vācijas Federatīvajā Republikā (turpmāk - Vācija) kriminālatbildība par sutenerismu ir iekļauta Kriminālkodeksa 181.a§. Jāatzīmē tas, ka Vācijā tāpat kā Latvijā nosaukums ir sutenerisms. Vācijā ar sutenerismu saprot to personu, kurš “ekspluatē personiskiem mērķiem citu personu, kura nodarbojas ar prostitūciju vai seko citas personas izdarāmajām seksuālajām darbībām ar nolūku saņemt mantisku labumu, nosaka vietu, laiku, ilgumu un citus apstākļus, kuri saistīti ar nodarbošanos ar prostitūciju, vai veic pasākumus, kuriem jāattur persona no tā, lai pārtrauktu nodarboties prostitūciju, un, ņemot to vērā, uztur ar viņu tādas attiecības, kuras iziet ārpus vienreizēja gadījuma robežām”¹⁵⁴. Par šo tiek paredzēta brīvības atņemšana uz laiku no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem. Sutenerismam pielīdzināta arī tādas personas rīcība, kura nodarbošanās veidā veicina citas personas nodarbošanos ar prostitūciju, veicot starpniecību seksuālos sakaros. Par šo tiek paredzēta brīvības atņemšana uz laiku līdz trīs gadiem vai ar naudas sodu sodāms tas, kurš nodarbošanās veidā veicina citas personas nodarbošanos ar prostitūciju. Sodāmas ir arī personas, kuras veic iepriekšminētās darbības vai sekmē tās pret savu laulāto. Eksploatēt personiskiem mērķiem šā panta izpratnē nozīmē, tad kad suteners izmanto personu, kura jau nodarbojas ar prostitūciju, iedzīvošanās nolūkā par labu sev. Vienkārša dalība prostitūcijā nav pietiekama, lai sauktu pie kriminālatbildības. Suteners būs sodāms tikai tajā gadījumā, ja būs konstatēts, ka viņš dominē pār prostitūtu vai arī tad, ja prostitūta ir atkarīga no sutenera. Tiesai nepieciešams konstatēt, ka prostitūtas, uz kura rēķina suteners iedzīvojas, ekonomiskā situācija acīmredzami pasliktinās un otrādi, ja sutenera ekonomiskā situācija uzlabojas atkarībā no iedzīvošanās uz prostitūtas rēķina.¹⁵⁵ Šajā aspektā dominanci varētu saprast tā, ka, piemēram, suteners iedzīvojas netaisnīgi uz prostitūta rēķina, gadījumos, ja prostitūta atdod visu naudu suteneram un beigās par savu izdarīto darbu nesaņem norunāto atlīdzību. Vai, piemēram, suteners negodīgi saņem par prostitūtas darbu lielāku summu, piemēram, 80% apmērā, no kuriem 20% ir tikai pašai

¹⁵⁴ Strafgesetzbuch [Vācijas Kriminālkodekss]. Pieejams: <https://dejure.org/gesetze/StGB/181a.html> [aplūkotas 18.03.2018.]

¹⁵⁵ §181a StGB – Zuhälterei. Pieejams: <http://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/181a-stgb-zuhaelterei/> [aplūkotas 18.03.2018.]

prostitūtai un viņa varēja par to pašu pakalpojumu saņemt daudz vairāk. Attiecībā, ja šādas darbības tiek veikta un sekmētas pret savu laulāto, tad šeit ir domāts par gadījumiem, kuri saistīti ar fiktīvu laulību, kura būtu ļoti grūti pierādāma. Salīdzinot Vācijas KK 181.a§ soda bardzību ar Krimināllikuma 165.pantu, var konstatēt, ka Latvijā par šāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu sods ir bargāks. Savukārt, Vācijas regulējumā ir interesanta pieeja tādā jautājuma risināšanā - par dominanci un ekonomisko pārsvaru par labu suteneram. Iespējams arī Latvijas tiesām būtu jāņem vērā pie soda noteikšana, cik liela loma suteneram ir pār prostitūtu, cik tā ir ekonomiski atkarīga no sutenera un vai suteners dominē šāda veida biznesa attiecībās. Vadošais vācu speciālists Holgers Rettigs ir pārliecināts, "ka prostitūcija ir patērētāju prece, tāpat kā jebkura cita, un uz to attiecas tirgus likumi [...] Seksa biznesu nevar kontrolēt, tajā vienmēr darbosies kriminālie noteikumi, sutenerisms un nodokļu nemaksātāji"¹⁵⁶. Vācijā uzskatam, ka, prostitūciju nevar izskaust, bet ir iespējams uzlabot seksuālo pakalpojumu sniedzēju darba apstākļus un gūt ekonomisku labumu valstij. Autoraprāt, tāda pieeja nav pieņemama, jo tad sanāc, ka galvenais suteners būtu valsts. Ir jācīnās pret personām, kuras netaisnīgi iedzīvojas uz prostitūtām, nodarot postu sabiedrībai kopumā.

Līdzīga situācija ir arī Austrijas Republikas (turpmāk - Austrija) Kriminālkodeksā, kur 216.§ ir noteikts, ka "ikviens, kurš ar nolūku gūt sev pastāvīgus ienākumus no citas personas nodarbošanās ar profesionālu prostitūciju, izmanto šo personu, sodāms ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem"¹⁵⁷. Ar profesionālu prostitūciju varētu saprast tādu personu, kurai prostitūcija ir kā profesija, pastāvīga nodarbošanās ar ko persona pelna sev iztiku. Jāatzīmē, ka Latvijas Krimināllikuma 165.panta pirmajā daļā, par šādu nodarījuma veidu ir paredzēts bargāks sods, proti, Austrijā sods ir brīvības atņemšana līdz diviem gadiem, savukārt, Latvijā ir brīvības atņemšana līdz pieciem gadiem, vai īslaicīga brīvības atņemšana un citi sodi. Savukārt, gadījumos, ja prostitūta, kura tiek ekspluatēta, tiek iebiedēta, diktēti viņai netiklu darbību izdarīšanas nosacījumi vai vienlaikus tiek izmantota vairākas tādas personas, Austrijā šāda persona, proti, suteners, tiek sodīts ar brīvības atņemšanu līdz trīs gadiem. Ja persona, būdama bandas loceklis, izdara Austrijas Kriminālkodeksa 216.§ minēto nodarījumu, tiek sodīta ar brīvības atņemšanu uz laiku no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem. Tādējādi atbildība, ja ir bandas loceklis, pastiprinās. Latvijas Krimināllikuma izpratnē banda ir "organizēta, ar ieroci bruņota grupa, kurā noziegumu izdarīšanai apvienojas

¹⁵⁶ Сохранит ли Германия репутацию «борделя Европы»? Pieejams:

https://news.rambler.ru/world/40878894/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more&utm_source=copylink [aplūkots 10.12.2018.]

¹⁵⁷ Criminal Code of Austria [Austrijas Kriminālkodekss]. Pieejams: <http://policehumanrightsresources.org/wp-content/uploads/2016/08/Criminal-Code-Austria-1998.pdf> [aplūkots 18.03.2018.]

vairāk nekā divas personas”¹⁵⁸. Pietiek ar to, ka bandā ir vismaz viena persona bruņota ar ieroci un pārējie bandas locekļi zina, ka tai ir ierocis. Taču Latvijas praksē nav gadījumu ar bandām, toties kriminālatbildība ir gadījumos par izdarītu personu grupu (sods ar brīvības atņemšanu līdz astoņiem gadiem), vai organizētā grupā (sods ar brīvības atņemšanu no pieciem līdz piecpadsmit gadiem), kuru sodi ir daudz bargāki nekā Austrijā par bandu.

Interesanti atzīmēt to, ka Francijas Republikā (turpmāk - Francija) sutenerisma pants ir iekļauts Kriminālkodeksa nodālā “uzbrukums cilvēku cieņai”, kopā ar diskrimināciju un citiem nozieguma veidiem. Francijas Kriminālkodeksa 225-5.pantā ir noteikts, ka sutenerisms (le proxénétisme) ir noziedzīgs nodarījuma veids, kuru izdara jebkura persona, kas var izpausties jebkādā formā kā: 1) palīdzot, veicinot vai atbalstot citas personas nodarbi ar prostitūciju; 2) iedzīvojoties uz prostitūcijas, piedaloties ienākumu sadalē no šīs nodarbes vai saņemot ienākumus no personas, kas sistemātiski nodarbojas ar prostitūciju; 3) iesaistot personu prostitūcijā, pavedinot vai izīrējot personu nodarboties ar prostitūciju, vai izdarot spiedienu uz personu ar mērķi piespiest nodarboties ar prostitūciju vai turpināt ar to nodarboties. Sutenerisms ir sodāms ar brīvības atņemšanu uz septiņiem gadiem un naudas sodu 150 000 EUR apmēra.¹⁵⁹ Sods paaugstinās gadījumā, ja ir konstatēti atbildību pastiprinošie apstākļi un var tikt piespriesta brīvības atņemšana ar obligātiem darbiem uz visu mūžu un sods 4 500 00 EUR apmērā.¹⁶⁰ Minētais regulējums atšķiras no mūsu regulējuma ar to, ka sutenerisms izpaužas arī tad, ja persona tiek iesaistīta prostitūcijā, proti, persona, kura nenodarbojas ar prostitūcija. Attiecīgi, mūsu regulējumā par iesaistīšanu prostitūcijā kriminālatbildība ir paredzēta Krimināllikuma 164. pantā. Kā arī sods, autoraprāt, ir par mīkstu. Naudas sods nebūtu uzskatāms par pietiekoši bargu, lai sodītu sutenerus.

Apskatoties situāciju Lietuvas Republikā (turpmāk - Lietuva) kriminālatbildība par sutenerismu ir paredzēta Kriminālkodeksa 307.pantā, kura ir noteikts pirmajā daļā, ka “tas, kurš guvis ienākumus no citas personas nodarbošanās ar prostitūciju, vai savešanas prostitūcijai, sodāms ar naudas sodu, vai brīvības ierobežošanu, vai arestu, vai ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem”¹⁶¹. Interesanti, ka minētā darbība izpaužas no tā, ka persona gūst ienākumus no citas personas nodarbošanās ar prostitūciju, nevis izmanto to, kā arī sods par tādu darbību, autoraprāt, ir par mīkstu. Tomēr otrajā daļā ir noteikts, ka persona,

¹⁵⁸ Krimināltiesību lekcijas. Pieejams: <http://www.policijas.koledza.gov.lv/faili/images/kriminaltiesibas.pdf> [aplūkots 18.03.2018.]

¹⁵⁹ France Penal Code [Francijas Kriminālkodess]. Pieejams: https://www.legifrance.gouv.fr/content/download/1957/13715/.../Code_33.pdf [aplūkots 18.03.2018.]

¹⁶⁰ Atteinte a la dignite. Pieejams: <https://justice.ooreka.fr/astuce/voir/694927/atteinte-a-la-dignite> [aplūkota 18.03.2018.]

¹⁶¹ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas [Lietuvas Kriminālkodekss]. Pieejams: <http://www.infolex.lt/ta/66150:str307> [aplūkots 06.12.2018.]

kura organizēja nodarbošanos ar prostitūciju vai nodarbojās ar sutenerismu, vai pārsūtījis personu ar viņas piekrišanu uz Lietuvu, vai no Lietuvas, lai nodarbotos ar prostitūciju, ir sodāms ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem gadiem. Lietuvas KK panta otrajā daļā daļēji ietverts nodarījums, kas pēc būtības atbilsts KL 165.¹ pantā paredzētajai personas nosūtīšanai ar tās piekrišanu seksuālai izmantošanai, tikai ar to atšķirību, ka KL ir runa par nosūtīšanu uz ārvalstīm [..].¹⁶² Attiecībā uz trešo daļu, tad tajā ir ietverta kriminālatbildība par to, ja persona pelna uz nepilngadīgo prostitūcijas vai organizē, vai vada nepilngadīgo prostitūciju, vai citādi izmantojis nepilngadīgos prostitūcijas nolūkos ir paredzēts sods ar brīvības atņemšanu uz laiku no trīs gadiem līdz desmit gadiem, kas ir līdzīgs Latvijas Krimināllikuma 165.panta noregulētajam sodam, bet Lietuvas Kriminālkodeksa nav nodalīts jautājums par sutenerismu, ja tas ir izdarīts iedzīvošanās nolūka uz personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadus vecumu, proti, Latvijas Krimināllikumā ir noteikta vecuma amplitūda.

Apvienotajā Karalistē sutenerisma kriminālatbildība ir regulēta ar 2003.gada Seksuālo pārkāpumu likuma 52. un 53.pantā. Likuma 52.pantā ir noteikts, “persona izdara noziedzīgu nodarījumu, ja (a) tīši izraisīja vai mudināja citas personas nodarboties ar prostitūciju jebkurā pasaules daļā, un (b) ja to dara ar mērķi gūt sev vai citai trešajai personai ienākumus no tā”¹⁶³. Par šādu izdarītu noziedzīgu nodarījumu ir paredzēta brīvības atņemšana ne vairāk par sešiem mēnešiem vai naudas sodu, kurš nepārsniedz likumā noteikto maksimālo naudas sodu. Savukārt, 53.pantā “persona izdara noziedzīgu nodarījumu, ja (a) viņš tieši kontrolēja citas personas darbību, kura saistīta ar tās nodarbošanos - prostitūciju jebkurā pasaules daļā, (b) viņš to dara ar mērķi, lai gūtu sev vai citai trešajai personai ienākumus no tā”¹⁶⁴, tad šāda persona ir sodāma ar brīvības atņemšanu ne vairāk par sešiem mēnešiem vai naudas sodu, kurš nepārsniedz likumā noteikto maksimālo naudas sodu. Šeit jāatzīmē, ka Latvijas Krimināllikuma 165.pantā nav īpaši noteikts tas, ka sutenerisms varētu notikt jebkurā pasaules daļā. Savukārt, ja salīdzina sodu bargumu, tad Latvijā sods ir bargāks.

Krievijas Federācijā (turpmāk - Krievija) jēdziens sutenerisms nefigurē. Krievijas Kriminālkodeksā sutenera darbības tiek kvalificējamās pēc Kriminālkodeksa 240.panta kā iesaistīšana nodarboties ar prostitūciju un Kriminālkodeksa 241.panta - organizēšana nodarboties ar prostitūciju. Suteneri var būt arī administratīvi sodāmi (Latvijā administratīvi sodāmi pagaidām ir tikai tie, kuri pārkāpj prostitūcijas ierobežošanas noteikumus) pēc Administratīvā soda kodeksa 6.11 panta kā ienākumu saņemšana no prostitūcijas, ja šie

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Sexual Offences Act 2003. Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/section/52> [aplūkotas 18.03.2018.]

¹⁶⁴ Sexual Offences Act 2003. Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/section/53> [aplūkotas 18.03.2018.]

ienākumi ir saistīti ar citas personas nodarbošanos ar prostitūciju. Krievijā ar vien vairāk rodas diskusijas par to, lai Administratīvā soda kodeksa 6.11 pantu pārnestu uz Krievijas Kriminālkodeksu, lai par sutenerismu būtu atsevišķs pants. Kriminālkodeksa 240.pantā ir noteikts, ka “iesaistot personu nodarboties ar prostitūciju vai piespiežot turpināt nodarboties ar prostitūciju – sodāms ar naudas sodu līdz 200 tūkstošiem rubļu, ieturot to no algas, vai citiem ienākumiem par laiku līdz astoņpadsmit mēnešiem, vai ar brīvības ierobežošanu uz laiku līdz trīs gadiem, vai piespiedu darbs uz laiku līdz trīs gadiem, vai brīvības atņemšana uz to pašu laiku. Par tādām pašām darbībām, kuras izdarītas pielietojot vardarbību vai draudot to pielietot; pārvietojot cietušo pāri Krievijas Federācijas valsts robežai vai ar nelikumīgu aizturēšanu ārzemes; personu grupā iepriekš vienojoties – sodāmi ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem gadiem ar brīvības ierobežošanu uz laiku līdz diviem gadiem vai bez tās. Darbības, kuras tiek izdarītas pirmajā un otrajā daļā, organizētā grupā vai pret nepilngadīgo – sodāmi ar brīvības atņemšanu uz laiku no trīs līdz astoņiem gadiem, aizliedzot ieņemt noteiktu amatu vai noteiktu nodarbošanās veidu uz laiku līdz piecpadsmit gadiem vai bez tās, un brīvības ierobežošanu uz laiku līdz diviem gadiem vai bez tās¹⁶⁵”. Analizējot tiesu praksi var secināt, ka ir audzis noziegumu skaits, kur subjekti ir suteneri, kuri kontrolē prostitūtas darbības.¹⁶⁶ Savukārt, Krievijas Kriminālkodeksa 241.pantā ir noteikts, ka “darbības, kuras vērstas uz citu personu nodarbošanās ar prostitūciju organizēšanu, kā arī uzturēt “pritonu”, lai nodarboties ar prostitūciju vai sistemātiski nodrošināt ar telpām, lai nodarboties ar prostitūciju – sodāma ar naudas sodu no simts tūkstošiem līdz pieci simti tūkstošiem rubļu apmērā, vai no viena līdz diviem notiesātā mēnešalgas apmērā, vai piespiedu darbs uz laiku līdz pieciem gadiem, vai brīvības atņemšanu uz to pašu laiku. Tās pašas darbības izdarot a) persona izmantojot savu oficiālo amatu; b) pielietojot vardarbību vai draudot to pielietot; c) izmantojot prostitūcijā nepilngadīgo personu – sodāma ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem gadiem ar lūgumu aizņemt noteiktu amatu vai lūgumu nodarboties ar noteiktām darbībām uz laiku līdz desmit gadiem, vai bez tā un brīvības atņemšana uz laiku līdz diviem gadiem, vai bez tās. Šā panta pirmajā un otrajā daļā minētās darbības, kuras izdarītas izmantojot prostitūcijā personas, un kuras nav sasniegušas četrpadsmit gadus vecumu – sodāmas ar brīvības atņemšanu uz laiku no trīs līdz desmit gadiem ar liegumu ieņemt noteiktu amatu vai liegumu nodarboties ar noteiktām darbībām uz laiku līdz piecpadsmit gadiem, vai bez tās un ar brīvības ierobežošanu uz laiku no viena līdz diviem gadiem vai bez tās”¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Уголовный кодекс Российской Федерации [Krievijas Kriminālkodekss]. Pieejams: <https://www.zakonrf.info/uk/240/> [aplūkotas 18.03.2018.]

¹⁶⁶ Вовлечение в занятие проституцией. Pieejams: <http://lektcii.com/2-28857.html> [aplūkotas 18.03.2018].

¹⁶⁷ Статья 241 УК РФ. Организация занятия проституцией. Pieejams: <http://ukodeksrf.ru/ch-2/rzd-9/gl-25/st-241-uk-rf> [aplūkotas 18.03.2018.]

Autors ieskatījās Krievijas tiesu praksē, lai konstatētu, kā sutenerisms izpaužas minētajā valstī un, proti, krimināllietā Nr. 1-321/2015¹⁶⁸ K.NM. bija apsūdzēta pēc Kriminālkodeksa 241. panta pirmās daļas un 240.panta trešās daļas. Proti, bija dibināta organizēta grupa, kurā ietilpa tās organizators A., suteneri un personas, kuras šo grupu slēpa, no to darbības un trešo personu ietekmes. Tā A. sakarā ar to, ka klientu skaits ātri auga un bija nepieciešama palīdzība, iesaistīja K.NM., ieskaidrojot, ka var nopelnīt labu samaksu par organizēšanu nodarboties ar sieviešu prostitūciju iesaistot viņas “Firmā *****”, uz ko K.NM., kura bija bezdarbniece, zinādama, ka tā ir noziedzīga darbība, akceptēja A. piedāvājumu, iesaistoties kopā ar A. un N1., T, N2., kas šajā grupā jau bija iesaistīti iepriekš. A. paskaidroja sutenera pienākumus (pieņemt no klientiem pasūtījumus, iesaistīt un meklēt personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, saņemt naudu no klientiem, par prostitūtu izdarīto darbu utt.). K.NM. piedalīšanās organizētā grupā bija apzināta, saprata, ka ir pievienojusies noziedzīgai organizētai grupai, kā ir saistīta ar citu cilvēku prostitūciju. K.NM. apzinājās organizētās grupas darbības vispārējo mērķi, kā arī piederību tai. Mērķis bija iedzīvoties uz tādām personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju. K.NM. tika sodīta nosacīti uz diviem gadiem.

Jāatzīmē, ka par sutenerismu Krievijas regulējumā nav atsevišķi noregulēts pants, toties tas izriet no Kriminālkodeksa 240. pantā un 241.pantā. Sutenerisms ir arī administratīvi sodāms saskaņā ar Krievijas Federācijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 6.11.pantu (ienākumi no prostitūcijas, ja šie ienākumi ir saistīti ar citas personas prostitūciju). Autoraprāt, minētais regulējums nav pilnīgs, jo no Krievijas Kriminālkodeksa regulējuma nav skaidrs, kas ir sutenerisms.

Apskatoties Ukrainas Kriminālkodeksu, ir redzams, ka kriminālatbildība par sutenerismu atrodas divpadsmitajā nodaļā pie noziegumiem pret sabiedrisko kārtību un tikumību 303. pantā. Minētā panta pirmajā daļā ir noteikts, ka par iesaistīšanu prostitūcijā, vai piespiešanu nodarboties ar prostitūciju, izmantojot šīs personas ar maldiem, spaidiem vai tā neaizsargāto stāvokli, pielietojot vardarbību, vai draudus pielietot to, vai sutenerismu, sods ar brīvības atņemšanu no trīs līdz pieciem gadiem. Šā panta pirmajā daļā paredzētās darbības, kuras ir izdarītas pret vairākām personām, vai atkārtoti, vai ar amatpersonu, kas izmanto oficiālo dienesta stāvokli, no kuras cietušais bijis materiāli vai citādi atkarīgs, sods ar brīvības atņemšanu no četriem līdz septiņiem gadiem. Šā panta pirmajā vai otrajā daļā paredzētās darbības, kuras veiktas pret nepilngadīgo personu, vai organizēta grupā, sods brīvības atņemšana no pieciem līdz desmit gadiem. Tomēr ja darbības, kuras paredzētas minēta likuma

¹⁶⁸ Ачинский городской суд Красноярского края 22.07.2015. года приговор дело номер 1- 321/2015. Pieejams: [https://bsr.sudrf.ru/bigs/portal.html#https://bsr.sudrf.ru/bigs/id=1c57522ed72a8f0d5f7b614370ac9eb4&shard=Уголовные%20дела&from=p&r={\"query\": \"сутенер\", \"type\": \"ALL\", \"sortOrder\": \"desc\", \"start\": 10}](https://bsr.sudrf.ru/bigs/portal.html#https://bsr.sudrf.ru/bigs/id=1c57522ed72a8f0d5f7b614370ac9eb4&shard=Уголовные%20дела&from=p&r={\) [aplūkotas 18.03.2018.]

pirmajās, otrajā un trešajā daļā izdara pret salīdzinoši mazgadīgām personām, vai tās radījušas nopietnas sekas, sods brīvības atņemšana no astoņiem līdz piecpadsmit gadiem un īpašuma konfiskāciju vai bez tās. Ar suteneru, minētā panta izpratnē saprot kā personas darbībām izmantot citu personu prostitūcijā. Atbildība par iesaistīšanu mazgadīgās vai nepilngadīgās personas nodarboties ar prostitūciju, pēc minētā panta iestājas neatkarīgi no tā, vai minētās personas tika izmantotas ar maldiem, spaidiem utt.¹⁶⁹ Ukrainas Kriminālkodeksa regulējums par sutenerismu ir daudz tuvāks Latvijas Krimināllikuma regulējumam, jo minētā ārvalstu kodeksā ir paredzēta gan kriminālatbildība par sutenerismu, gan ja tā ir izdarīta pret mazgadīgo, vai nepilngadīgo, vai personu grupu, vai organizētā grupā.

Baltkrievijas Republikas (turpmāk - Baltkrievija) Kriminālkodeksā kriminālatbildība par sutenerismu ir paredzēta divdesmitajā nodaļā – noziedzīgi nodarījumi pret dzimumneaizskaramību vai dzimumbrīvību. Kriminālkodeksa 171. panta (prostitūcijas organizēšana un (vai) prostitūcijas nodarbošanās izmantošana, vai radot nosacījumus nodarbošanās ar prostitūciju) pirmajā daļā ir noteikta kriminālatbildība par prostitūcijas organizēšanu un (vai) prostitūcijas izmantošanu ar citas personas starpniecību, vai ar mantkārīgu nolūku ieviejojot (vieta) personu, zinādams, ka šī telpa (vieta) būs izmantojama prostitūcijai, vai organizējot un (vai) uzturot pritonu, lai nodarbotos ar prostitūciju, ja nav izdarīts cita veida smagāks noziegums – brīvības atņemšana no trīs līdz pieciem gadiem ar naudas sodu. Otrajā daļā ir noteikts, ka par tādām pašām darbībām, kuras saistītas ar personas izvešanu no valsts, lai nodarbotos ar prostitūciju, vai, esot amatpersona, izmantojot savu dienesta stāvokli, vai agrāk izdarot noziedzīgu nodarījumu par kuru ir paredzēta kriminālatbildība Kriminālkodeksa 171.¹, 181. vai 181.¹ pantā, vai izmantojot prostitūcijā acīmredzami nepilngadīgu personu, vai organizētā grupā – brīvības atņemšana no pieciem līdz desmit gadiem, ar mantas konfiskāciju.¹⁷⁰ Minēta panta ietvaros ar prostitūcijas izmantošanu saprotams, ka personas, kuras iegūst sev materiāla labuma vai citāda veida labumu no brīvprātīgas pakalpojuma sniegšanas, ko veic cita persona par seksuāla pakalpojuma atlīdzību (dzimumaktu, sodomiju, u.c. seksuālajām darbībām). Tā, piemēram, Baltkrievijā tika uzsākts kriminālprocess par sutenerismu un pritona organizēšanu un, proti, tika apsūdzētas trīs personas, un viena tika atzīta par aizdomās turēto. Minētās personas izmantoja prostitūtas, brīvprātīgi iesaistījās meklējot tām telpas, kur sniegt seksuālos pakalpojumus, organizējot arī apsargus un aizsardzību. Kā arī minētās personas ievietoja interneta portālos sludinājumus par seksuālo pakalpojumu sniegšanu, meklējot klientus un

¹⁶⁹ Уголовный кодекс Украины [Ukrainas Kriminālkodekss]. Pieejams: <https://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-1-12/> [aplūkots 06.12.2018.]

¹⁷⁰ Уголовный кодекс Республики Беларусь (Baltkrievijas Kriminālkodekss). Pieejams: <http://уголовный-кодекс.бел/статья-171> [aplūkots 09.12.2018.]

uzturot telpas prostitūcijai. Šī darbība tika kvalificēta pēc Kriminālkodeksa 171. panta pirmās daļas un otrās daļas kā prostitūcijas nodarbošanās izmantošana, prostitūcijas apstākļu uzturēšana, ko izdarīja persona, kura iepriekš tika sodīta atkārtoti pēc minētā panta.

Izpētot ārvalstu praksi, autoraprāt, nav nepieciešamība ņemt piemēru no citu valsts regulējuma, jo tika secināts, ka ārvalstīs vēljo vairāk nav atrisināti daži jautājumi, kuri ir saistīti ar sutenerismu. Salīdzinot ārvalstu regulējumu ar Latvijas Krimināllikumu, var secināt, ka atbildība par sutenerismu, proti, sods, Latvijas krimināllikumā ir daudz bargāks nekā pētāmos ārvalstu likumos.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autors izvirza aizstāvēšanai sekojošas tēzes:

1. Vēsturiski sutenerisms radās zemākajās sabiedrības šķirās, jo tā tika izstumta no sabiedrības un izslēdzot to no līdzdalības sabiedriskajā dzīvē, aizsāka noziedzīgu darbību kopumu. Kā rezultātā sabiedrība saprata, ka sutenerisms nodara ļaunumu, graujot tikumību, un ir nepieciešami pasākumi, lai to apkarotu.
2. Jēdziens suteners ir iedalāms divās grupās – ļaunprātīgs suteners un suteners ekspluatētājs. Ar ļaunprātīgu suteneru saprotams tāds suteners, kurš ļaunprātīgi izmanto personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju un, proti, rada draudus personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, manipulējot ar tām, izmantojot šo personu grūtos materiālos apstākļus, izmanto nepilngadīgos un personas, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadus vecumu, pielieto pret izmantotām prostitūtām vardarbību, nosaka prostitūtām sodu sistēmu, nepārtraukti iedzīvojas un izmanto prostitūtas vairākus gadus, nemaksā prostitūtām par paveikto darbu. Savukārt, suteneri ekspluatētāji, nepielieto vardarbību un draudus, iedzīvojas uz prostitūtām īsā laika periodā, rūpējas par tās veselību.
3. Būtu jāveido informatīvi materiāli un/vai konferences Latvijas tiesnešiem, kuros tiktu apskatīti Krimināllikuma 164. panta un 165. panta objektīvās pazīmes, jo tika konstatēta nevienveidīga tiesu prakse abu noziedzīgo nodarījumu kvalifikācijā. Ja suteners iesaista prostitūcijā citu personu, tad papildus Krimināllikuma 165. pantam būtu arī jā kvalificē 164. pants.
4. Konstatējot vainīgā noziedzīgu nodomu izveidot bordeli, to uzturēt vadīt, un finansēt, nevis nodomu gūt labumu no personām, kuras nodarbojas ar prostitūciju, vainīgā noziedzīgais nodarījums ir kvalificējams tikai pēc Krimināllikuma 163.¹ panta, nevis pēc Krimināllikuma 165. panta. Tomēr, ja personai būtu ne tikai nodoms izveidot bordeli, bet arī nodoms iedzīvoties uz tādas personas rēķina, kura nodarbojas ar prostitūciju, gūstot no tā zināmu materiālu labumu, tad attiecīgi noziedzīgu nodarījumu ir jāinkriminē gan pēc Krimināllikuma 163.¹ panta, gan pēc Krimināllikuma 165. panta.
5. Neskatoties uz soda bardzību un likumā noteikto noziedzīgā nodarījuma (sutenerisma) kaitīguma pakāpi, vainīgajiem tiesu praksē tiek piemēroti pārlietu “maigi” sodi, tomēr likumdevējs tos ir noteicis daudz bargākus. Līdz ar to nepieciešams sakārtot sodu noteikšanas praksi noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri ir saistīti ar sutenerismu.

6. Tiesai, izvērtējot noziedzīgā nodarījuma raksturu, būtu jāņem vērā arī tādi apstākļi kā suteners, izmantojot personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, negatīvi ietekmē prostitūtas, proti, vai tā ekonomiskā situācija nav vēljo vairāk pasliktinājusies (tās ietekme un izturēšanās pret prostitūtu).
7. Tā kā krimināllietās figurē seksuāla rakstura interneta portāli, kuros suteneri meklē personas, kuras nodarbojas ar prostitūciju, lai tās izmantotu iedzīvošanās nolūkā, nepieciešams stingrāk uzraudzīt šos portālus. Šajos portālos kuros tiek publicēti sludinājumi par seksuālo pakalpojumu sniegšanu, ir jāuzliek par pienākumu seksuāla rakstura interneta portāla uzturētājiem, pārbaudīt sludinājumu saturu, un attiecīgi par aizdomīgām darbībām, kuras ir pretrunā ar Prostitūcijas ierobežošanas noteikumiem, informēt Valsts vai pašvaldības policiju.
8. Tiesai būtu jāizvērtē vai vainīgais, kurš izmantoja iedzīvošanās nolūkā nepilngadīgo personu, kura nodarbojas ar prostitūciju, apzinājās, ka izmanto iedzīvošanās nolūkā tādu personu, par kuru iestājas Kriminālatbildība 165. panta otrajā daļā.
9. Pētot Krimināllikumā laika gaitā veiktos grozījumus attiecībā uz sutenerisma apkarošanu, tika secināts, ka tā regulējums ir sakārtots. Tomēr, joprojām pastāv atšķirīgi apstākļi, kuri ietekmē sutenerisma apkarošanu, jo minētais noziedzīgais nodarījums arvien vairāk tiek maskēts aiz legālas nodarbes, vai arī tiek atklāts, ka nodarījums ir izdarīts un izplānots ģimenes lokā.
10. Pētot ārvalstu praksi, autoraprāt, nav nepieciešamība pārņemt citu valsts normatīvais regulējums, jo tika secināts, ka ārvalstīs galvenokārt šīs problēmas tiek risinātas pēc likuma normām, kurās ir lielākas nepilnības, nekā mūsu normatīvajā regulējumā, tādējādi neatrisinot sutenerisma apkarošanu. Salīdzinot ārvalstu, normatīvo regulējumu var secināt, ka atbildība par sutenerismu, proti, tā sods, Latvijas Krimināllikuma 165. pantā ir daudz bargāks nekā pētāmos ārvalstu normatīvajos regulējumos, kas nenozīmē to, ka būtu nepieciešamība soda bargumu samazināt.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Literatūra

1. Bočs L. Prostitūcijas tiesiskā (ne)izpratne Latvijā. Jurista Vārds, 2013, nr.15.
2. Bordeļi maskējas kā masāžas saloni un frizētavas, pusgadā 20 aizturētie. Pieejams: <http://www.vp.gov.lv/index.php?&docid=13188&relid=14427&print=0&fromid=0> [aplūkots 10.03.2018.]
3. Celmiņa E., Garokalna-Bihela G., Gromovs J., [u.c.]. Cilvēku tirdzniecība –izpratne, problēmas, risinājumi. Rīga: IOM (Starptautiskā Migrācijas organizācija), 2006. Pieejams: <http://cilvektirdznieciba.lv/data/Files/macibspekiem/CT.pdf> [aplūkots 10.03.2018.]
4. Eglīte P., Markausa I.M., Zariņa I.B., [u.c.]. Vaļas vēlmes un to īstenojums. Prostitūcija Latvijā XX un XXI gadsimtu mijā. Rīga: BO SIA LZA Ekonomikas institūts, 2002.
5. Judins A. Krimināltiesību terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: RAKA, 1999.
6. Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014.
7. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Rīga: Tiesu nams aģentūra, 2016.
8. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pimā daļa (I-VIII¹ nodaļa). Rīga: Tiesu nams aģentūra, 2015.
9. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2009.
10. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001.
11. Krimināltiesības. Valsts policijas koledža. 36. slaidis. Pieejams: <http://www.policijas.koledza.gov.lv/faili/images/kriminaltiesibas.pdf> [aplūkots 26.11.2018.]
12. Krimināltiesību lekcijas. Pieejams: <http://www.policijas.koledza.gov.lv/faili/images/kriminaltiesibas.pdf> [aplūkotas 18.03.2018.]
13. Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1. Juridiskā zinātne. Rīga: Latvijas Universitāte, 2010. Pieejams: https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/LU_Juridiska-Zin_Nr-1.pdf [aplūkots 20.05.2017.]

14. Liholaja V. Komentāri par Latvijas tiesu praksi krimināllietās I. Rīga: Tiesu namu agentūra, 2006.
15. Liholaja V. Komentāri par Latvijas tiesu praksi krimināllietās II. Rīga: Tiesu namu agentūra, 2007.
16. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Otrais papildinātais izdevums.- Rīga: Tiesu namu agentūra, 2007.
17. Liholaja V. Starptautiskās krimināltiesības. Rīga: Tiesu namu agentūra, 2003.
18. Liholaja V. Uz Krimināllikuma desmitgadi atskatoties (II). Jurista Vārds, 2009, nr.46.
19. Niedre A. Latvijas Kriminālkodekss un komentāri pie atsevišķiem Latvijas Kriminālkodeksa pantiem. Rīga: Privatizējamā valsts SIA "TIC", 1998.
20. Par bordeļu legalizāciju un prostitūtu darba apstākļu uzlabošanu. Pieejams <https://manabalss.lv/par-bordelu-legalizaciju-un-prostitutu-darba-apstaklu-uzlabosanu/show> [aplūkots 15.03.2018.]
21. Prostitūcijā nodarbināto sieviešu vidū satraucoša HIV izplatība. Pieejams: http://www.vm.gov.lv/lv/aktualitates/preses_relizes/3209_prostitucija_nodarbinato_sieviesu_vidu_satraucosa_hiv_izplatiba/ [aplūkots 01.12.2018.]
22. Reigase A. Noziedzīga nodarījuma kvalifikācija ir krimināltiesisko normu piemērošanas pamats. Jurista Vārds, 2001, nr.8, 7. lpp. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/5480-noziedziga-nodarijuma-kvalifikacija-ir-kriminaltiesisko-normu-piemerosanas-pamats/> [aplūkots 04.12.2018.]
23. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/ekspluatet> [aplūkots 25.05.2017.]
24. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/interese> [aplūkots 26.11.2018.]
25. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/kaitigs> [aplūkots 26.11.2018.]
26. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/izmantot> [aplūkots 01.12.2018.]
27. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/savervet> [aplūkots 29.03.2018.]
28. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/suteners> [aplūkots 18.05.2017.]
29. Skaidrojošā vārdnīca tezaurs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/tikumiba> [aplūkots 26.11.2018.]

30. Skaidrojošā vārdnīca tezs. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/bordelis> [aplūkots 05.12.2018.]
31. Traiņins A., Meņšagins V., Višinska Z. KPFSR Kriminālkodeks. Komentārs. Rīga: Grāmatu apgāds, 1946.
32. Vaišļa A., Gromovs J., Dārzniece A. Kā rīkoties cilvēku tirdzniecības fakta gadījumā. Rīga: [b.i.], 2005.
33. Valsts policija. Bordeļi maskējas kā masāžas un frizētavas, pusgadā 20 aizturētie. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/zinas/264888-bordeli-maskejas-ka-masazas-saloni-un-frizetavas-pusgada-20-aizturetie/> [aplūkots 06.12.2018.]
34. Vēlas sodīt klientus, kuri saņem prostitūtu pakalpojumus, piemēram, automašīnā. Pieejams: <http://www.tvnet.lv/zinas/kriminalzinas/669254-velas-sodit-klientus-kuri-sanem-prostitutu-pakalpojumu-piemeram-automasina> [aplūkots 16.03.2018.]
35. Vikipēdija. Pieejams: https://lv.wikipedia.org/wiki/Cilvēktiesības_Latvijā [aplūkots 01.06.2017.]
36. Vikipēdija. Pieejams: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Сутенёп> [aplūkots 18.05.2017.]
37. §181a StGB – Zuhälterei. Pieejams: <http://www.rechtsanwalt-sexualstrafrecht.de/181a-stgb-zuhaeltere/> [aplūkotas 18.03.2018.]
38. Atteinte a la dignite. Pieejams: <https://justice.ooreka.fr/astuce/voir/694927/atteinte-a-la-dignite> [aplūkota 18.03.2018.]
39. Hodgson J. F. Games Pimps Play: Players and Wives-In-Law. Toronto: Canadian Scholars Press Inc., 1997.
40. Mac J. The laws that sex workers really want. Pieejams: https://www.ted.com/talks/juno_mac_the_laws_that_sex_workers_really_want [aplūkots 16.03.2018.]
41. Бабий Н. А. Использование занятия проституцией или создание условий для занятия проституцией. Pieejams: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/49907/1/ИСПОЛЬЗОВАНИЕ%20ЗАНЯТИЯ%20ПРОСТИТУЦИЕЙ.pdf> [aplūkots 05.12.2018].
42. Балтабаева. А. К. Преступления против нравственности. Pieejams: <https://works.doklad.ru/view/UrwxLD30rJ0.html> [aplūkots 26.11.2018.]
43. Вовлечение в занятие проституцией. Pieejams: <http://lektcii.com/2-28857.html> [aplūkotas 18.03.2018].

44. Дюпуи Э. Проституция в древности. Москва: Книжный Клуб Книго век, 2010.
Pieejams: http://www.e-reading.club/bookreader.php/1002563/Dyupui_Edmond_-_Prostituciya_v_drevnosti.html [aplūkots 17.03.2017.]
45. Объект и объективная сторона состава преступления. Pieejams: <https://lawbook.online/ukraine-gosudarstva-prava-teoriya/obyekt-obyektivnaya-storona-sostava-43449.html> [aplūkots 02.12.2018.]
46. Понятие и виды преступлений против половой неприкосновенности и половой свободы личности (ст. 168, 169, 170 УК). Pieejams: <https://jurisprudence.club/ugolovnoe-pravo-uchebnik/ponyatie-vidyi-prestupleniy-protiv-polovoy-66762.html> [aplūkots 26.11.2018.]
47. Простаков С. Проституция цвета хаки. Pieejams: <http://rusplt.ru/society/prostitutsiya-tsveta-haki-13420.html> [aplūkots: 07.05.2017.]
48. Проституция в Древнем Риме. Pieejams: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=107820> [aplūkots 17.03.2017.]
49. Соколов А. Экономика и права человека. Издательские решения, 2017.
50. Сохранит ли Германия репутацию «борделя Европы»? Pieejams: https://news.rambler.ru/world/40878894/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more&utm_source=copylink [aplūkots 10.12.2018.]
51. Средневековая проституция. Pieejams: <http://taboo.su/drugie-temy/prodazhnaya-lyubov/84-istoriya-prostitutsii/382-srednevekovaya-prostitutsiya.html> [aplūkots 14.05.2017.]
52. Стальная В. А. Индустрия развлечений: понятие и основные категории. Pieejams: https://www.cfin.ru/press/practical/2008-09/03.shtml#_ftn2 [aplūkots 04.12.2018.]
53. Статья 241 УК РФ. Организация занятия проституцией. Pieejams: <http://ukodeksrf.ru/ch-2/rzd-9/gl-25/st-241-uk-rf> [aplūkotas 18.03.2018.]
54. Субъективная сторона преступления: понятие, содержание и значение, обязательные и факультативные признаки. Pieejams: https://www.e-reading.club/chapter.php/97797/23/Rozhdestvina_-_Shpargalka_po_ugolovnomu_pravu._Obshchaya_chast%27.html [aplūkots 12.03.2018.]
55. Таганцева Н. С. Уголовное уложение. Рига: Книгоиздательство “ЛЕТА”, 1922.
56. Торговля женщинами и детьми. Pieejams: <http://eyu.sci-lib.com/article0002221.html> [aplūkots 08.05.2017.]

57. Три века российской проституции. Pieejams:
<https://www.kommersant.ru/doc/256333> [aplūkots 01.06.2017.]

Normatīvie akti

1. Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [01.12.2018 red.]
2. 1903. gada 22.marta Sodu likumi. Pieejams: <http://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1281> [aplūkots: 18.05.2017.].
3. 1933.gada 24.aprīļa Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem. Rīga: [b.i.], 1934, priekšvārds. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1283> [aplūkots: 18.05.2017.]
4. Latvijas Kriminālkodekss. Rīga: LVI, 1992, 3. lpp.
5. Krimināllikums. LV likums. Pieņemts 17.06.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966> [07.11.2018. red.]
6. Criminal Code of Austria [Austrijas Kriminālkodekss]. Pieejams: <http://policehumanrightsresources.org/wp-content/uploads/2016/08/Criminal-Code-Austria-1998.pdf> [aplūkotas 18.03.2018.]
7. France Penal Code [Francijas Kriminālkodekss]. Pieejams: https://www.legifrance.gouv.fr/content/download/1957/13715/.../Code_33.pdf [aplūkots 18.03.2018.]
8. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas [Lietuvas Kriminālkodekss]. Pieejams: <http://www.infolex.lt/ta/66150:str307> [aplūkots 06.12.2018.]
9. Sexual Offences Act 2003. Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/section/52> [aplūkotas 18.03.2018.]
10. Strafgesetzbuch [Vācijas Kriminālkodekss]. Pieejams: <https://dejure.org/gesetze/StGB/181a.html> [aplūkotas 18.03.2018.]
11. Конвенция о борьбе с торговлей людьми и с эксплуатацией проституции третьими лицами. Parakstīta 22.07.1949. Pieejams: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/trafficking_suppression.shtml [aplūkots 01.06.2017.]
12. Уголовный кодекс Республики Беларусь (Baltkrievijas Kriminālkodekss). Pieejams: <http://уголовный-кодекс.бел/статья-171> [aplūkots 09.12.2018.]
13. Уголовный кодекс Российской Федерации [Krievijas Kriminālkodekss]. Pieejams: <https://www.zakonrf.info/uk/240/> [aplūkotas 18.03.2018.]

14. Уголовный кодекс Украины [Ukrainas Kriminālkodekss]. Pieejams: <https://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-1-12/> [aplūkots 06.12.2018.]

Juridiskās prakses materiāli

1. Augstākās tiesas 13.04.2012. spriedums krimināllieta Nr. 11810007208. [nav pieejams].
2. Augstākās tiesas Senāta Kriminālietu departamenta 18.06.2007. lēmums krimināllietā Nr. 11810011003. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4127> [aplūkots 07.12.2018.]
3. Augstākās tiesas Senāta Kriminālietu departamenta 27.10.2005. lēmuma lietā Nr.SKK-405. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4237> [aplūkots 06.12.2018.]
4. Administratīvas apgabaltiesas 22.05.2013 spriedums lietā Nr. 142059310. Pieejams: https://tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.apg.tiesas%20spriedumi/Maijs/22.05.2013/AL_2205_apg_AA43-0727-13_3.pdf [aplūkots 05.12.2018.]
5. Rīgas apgabaltiesas 23.11.2015. spriedums krimināllieta Nr.11819001109. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/257730.pdf> [aplūkots 16.03.2018.]
6. Rīgas apgabaltiesas 26.09.2011. spriedums krimināllieta Nr. 11810002708 [nav publicēts].
7. Rīgas apgabaltiesas 22.02.2010. spriedums krimināllietā Nr. 11089114607 [nav publicēts].
8. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 05.02.2018. spriedums krimināllieta Nr. 11815007115. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/345736.pdf> [aplūkots 03.12.2018].
9. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 22.11.2017. spriedums krimināllietā Nr. 11815002317. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/338095.pdf> [aplūkots 05.12.2018].
10. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 14.08.2017. spriedums krimināllietā Nr. 11502005813. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/326190.pdf> [aplūkots 05.12.2018].
11. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 26.01.2017. spriedums krimināllietā Nr. 11815007715. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/301570.pdf> [aplūkots 02.12.2018.]

12. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 23.12.2016. spriedums krimināllietā nr. 12507002912. Pieejams:
<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/297660.pdf> [aplūkots 03.12.2018.]
13. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 29.03.2016. spriedums krimināllietā nr.11815001915 [nav publicēts].
14. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 22.01.2016. spriedums krimināllietā Nr.11815001915 [nav publicēts].
15. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 05.12.2013. spriedums Nr. 11817001311 [nav publicēts].
16. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 28.11.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815003811 [nav publicēts].
17. Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 04.11.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11810044008 [nav publicēts].
18. Saldus rajona tiesas 06.09.2013. spriedums krimināllietā nr.11360032513. Pieejams:
<https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/116972.pdf> [aplūkots 15.03.2018.]
19. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 06.06.2013. spriedums krimināllietā Nr. 11815002911 [nav publicēts].
20. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 13.02.2013. spriedums krimināllietā Nr.1185001312 [nav publicēts].
21. Daugavpils tiesas 12.12.2012. spriedums krimināllietā Nr.11903019712 [nav publicēts].
22. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 16.10.2012. spriedums krimināllietā Nr.11815010610 [nav pieejams].
23. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas 20.09.2012. spriedums krimināllietā Nr. 11815000615. Pieejams:
<https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/301570.pdf> [aplūkots 05.12.2018.]
24. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 17.09.2012. spriedums krimināllietā Nr. 12507002012 [nav pieejams].
25. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 23.08.2012. spriedums krimināllietā Nr.11815003610. [nav publicēts].
26. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 15.11.2011. spriedums krimināllietā Nr. 11810007208 [nav pieejams].
27. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 08.12.2010. spriedums krimināllietā Nr.12507008509 [nav publicēts].

28. Kurzemes rajonas tiesas 15.11.2010. spriedums krimināllieta Nr.11270002810 [nav publicēts].
29. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 24.02.2009. spriedums krimināllieta Nr. 11089279206 [nav publicēts].
30. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 18.05.2000. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/7436-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.05.2017.]
31. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts 13.12.2007. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/168620-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.05.2017.]
32. Likumprojekta “Grozījums Krimināllikumā” anotācija. Pieejams: http://www.saeima.lv/Likumdosana/9S_DK/lasa-dd=LP0657_0-1.htm [aplūkots 01.06.2017.]
33. Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/233715-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.06.2017.]
34. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253698-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 20.06.2017.]
35. Likumprojekta “Grozījums Krimināllikumā” anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/DDB4339B4D6CEF0CC2257A8E00285577?OpenDocument> [aplūkots 20.06.2017.]
36. Likumprojekta „Grozījumi Krimināllikumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/A27D6DE7097B3AB1C2257BB10021A54D?OpenDocument> [aplūkots 01.06.2017.]
37. Likumprojekts “Prostitūcijas ierobežošanas likums”. Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IeMLik_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]
38. Likumprojekta “Prostitūcijas ierobežošanas likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_09/IEMAnot_250817.946.docx [aplūkots 01.12.2018.]
39. Tiesu informācijas sistēma kriminālietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits. Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1509954811_Statistikas%20pārskats%20par%20notiesāto%20personu%20skaitu%202016.gadā.xlsx [aplūkots 17.03.2018.]
40. Tiesu informācijas sistēma kriminālietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits. Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1509954763_Statistikas%20pārskats%20par%20notiesāto%20personu%20skaitu%202015.gadā.xlsx [aplūkots 17.03.2018.]

41. Tiesu informācijas sistēma krimināllietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits.
Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1438754072_Notiesāto%20personu%20skaits_2014.pdf
[aplūkots 17.03.2018.]
42. Tiesu informācijas sistēma krimināllietu statistikas pārkast. Notiesāto personu skaits.
Pieejams: http://ta.gov.lv/UserFiles/1412920909_noties_pers_skaits_2013.pdf
[aplūkots 13.03.2018.]
43. Ачинский городской суд Красноярского края 22.07.2015. года приговор дело
номер 1- 321/2015.
Pieejams: [https://bsr.sudrf.ru/bigs/portal.html#https://bsr.sudrf.ru/bigs/id=1c57522ed72a8f0d5f7b614370ac9eb4&shard=Уголовные%20дела&from=p&r={"query":"сутене p","type":"ALL","sortOrder":"desc","start":10}](https://bsr.sudrf.ru/bigs/portal.html#https://bsr.sudrf.ru/bigs/id=1c57522ed72a8f0d5f7b614370ac9eb4&shard=Уголовные%20дела&from=p&r={) [aplūkotas 18.03.2018.]
44. Мытищинский городской суд Московской области 27.12.2010 приговор дела
номер 1-849/2010. Pieejams: <https://ej.uz/j4pq> [aplūkots 03.12.2018.]

Dokumentārā lapa

Magistra darbs "Sutenerisms" izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ /Edgars Spiridonovs/

personiskais paraksts

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr.iur. Diāna Hamkova _____

personiskais paraksts *datums*

Recenzents/-e: _____

vārds, uzvārds *personiskais paraksts*

Darbs iesniegts Krimināltiesisko zinātņu katedrā _____

datums

Metodiķe: _____

vārds, uzvārds *personiskais paraksts*

Darbs aizstāvēts magistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____.____.2018., prot.

Nr. _____

Komisijas sekretāre: _____

vārds, uzvārds *personiskais paraksts*